MEDYA GÜNEŞİ

AYLIK HABER • İNCELEME • YORUM DERGİSİ

SAYI: 1/NİSAN 1988/FİYATI: 1000 TL./

IRAK SÖMÜRGECİLİĞİNİN KÜRT HALKINA YÖNELİK SOYKIRIM'I

MEDYA GÜNEŞİ

AYLIK HABER•İNCELEME•YORUM DERGİSİ

SAYI: 1/NİSAN 1988/FİYATI: 1000 TL/

1 ÇIKARKEN
3 ZAFERİN ARİFESİNDE SÖMÜRGECİ SOYKIRIMLAR
5 IRAK SÖMÜRGECİLİĞİNİN KÜRT HALKINA YÖNELİK KATLİAMI PROTESTO EDİLDİ.
6 12 EYLÜL DEPOLİTİZASYON VE İDEOLOJİK MÜCADELE ÜZERİNE
11 DİYARBAKIR DİRENİŞİ
18 FEKİ TEYRAN ÇEVİRİLERİ.
21 ULUSLAR VE SÖMÜRGELER SORUNU (1)
24 KADIN SORUNU ÜZERİNE
29 DİRENEN FİLİSTİN, KAZANAN FİLİSTİN OLACAKTIR
32 DEMOKRATİK KİTLE ÖRGÜTLERİ VE AKADEMİK-DEMOKRATİK MÜCADELEDE SOSYALİST PERSPEKTİF
38 NİSAN DİRENİŞLERİ VE BAZI SONUÇLAR
46 SİYASAL TARİHİMİZDEN BİR KESİT
48 16 MART PROTESTOLARI

• **Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü:** Cemal Özçelik.
• **Yönetim yeri ve Adresi:** Işık Sokak Işık Han No: 33 Sultanahmet/İSTANBUL
• **ABONE KOŞULLARI:** Yurt İçi: Yıllık 10.000 TL. (Türkiye İş Bankası A.Ş. Beyazıt Şubesi Hesap No: 2082543 • **Yurt Dışı: Yıllık: 50 DM.** (" " " " " ")
• **Baskı:** Çiftay Matbaacılık Ltd.

İLK SAYIYLA MERHABA...

Kimi kez sayfalar sığdırılamadı ateşlere; karanlığın sahiplerince. Kimi kez de ateşleri de sığdıramadılar sayfalara aydınlığın sahipleri; NEWROZ ateşi gibi...

Mart'ın ve Newroz'un sayfalara sığdırılamayacağını bile bile, bir Newroz günü çıkmayı istiyorduk. Fakat üstüste yığılan birçok sorun, çıkışımızı geciktirdi. Ve her şeye rağmen, şimdi bu ilk sayımızla beraberiz.

İlk sayıyı oluştururken epey zorluk çektik. Bu zorluklar, istenen oranda bir dergiyi biçimlendirmemizi engelledi. Bu nedenle de, okuyucularımızın bizlere yönelteceği ve eksikliklerimizi gidermeye yönelik eleştirilerini özellikle bekliyoruz.

Derginin ayakta durabilmesi, okuyucuların desteği olmaksızın düşünülemez. Şu anda, ekonomik zorluklardan dolayı, dergiyi her yere ulaştıramıyoruz. Ama, en kısa zamanda her yere ulaşabilecek bir dağıtım ağına yönelmeye çalışacağımızı belirtmek istiyoruz. Okuyucularımızdan isteyeceğimiz önemli bir şey de aboneliktir. Bütün yurtsever insanlarımızı abone olmaya, abone bulmaya çağırıyoruz. Derginin ekonomik olarak ayakta kalabilmesi için satışının yaygınlaştırılmasında yardım bekliyoruz. Bu sayımızda eksikliklerimizin çok olacağını belirtmiştik. Bu eksiklikler sizlerin katkılarıyla giderilecektir. Bunun için de sürekli olarak derginin boşluklarını dolduracak çalışmalarınızı, düşüncelerinizi bekliyoruz.

Kamuoyunun istenen duyarlılığı gösteremediği bir konuya, insanlığın karşılaştığı en büyük vahşetlerden birine dikkatleri çeken Kemal Çağlar'ın "Zafer'in Arifesinde Sömürgeci Soykırımlar" yazısı son anda yayına yetişti. Bu genel nitelendirme yazısı dışında ileriki sayılarımızda konuyu daha geniş boyutlarıyla ele almaya çalışacağız.

Hüseyin Sezgin'in "12 Eylül, Depolitizasyon ve İdeolojik Mücadele" yazısı depolitizasyonun Kürt halkına yönelen kısımlarını kısaca ele alıyor, sürece genel bir bakış yansıtılıyor.

Cemal Özçelik'in, DKÖ'leri ve Akademik-demokratik mücadelede sosyalist perspektif üzerine yazdığı yazı, öğrenci gençliğin bugünkü mücadele sürecinde önemli bir soruna işaret etmektedir.

Nisan Direnişleri oluşumu, gelişimi ve demokratik öğrenci hareketinin bugüne kadarki gelişim seyrini ele alan Yılmaz Derince'nin yazısı bütünlüklü yapısıyla ayrı bir anlam taşımaktadır.

A.Kıran'ın "Direnen Filistin, Kazanan Filistin Olacaktır" yazısı, Filistin halkının mücadelesinin bugünkü boyutunu tarihsel gelişimiyle ele almaktadır.

Fevzi Bilge'nin "Siyasal Tarihimizden Bir Kesit" yazısı pek bilinmeyen bir konuya dikkatleri çekmektedir. "49'lar Olayı" olarak da bilinen bu olay, bundan böyle irdelemeye çalışacağımız tarihsel olaylardan yalnızca biri.

Can Gülşenoğlu'nun "Kadın Sorunu Üzerine" yazısı, kadın sorununun sınıfsal perspektifle ele alındığı bir değerlendirme.

Bu sayımızdan başlayarak yayınlayacağımız ulusal sorunu irdelemeye yönelik, "Uluslar ve Sömürgeler Sorunu" üzerine Fırat Özgür'ün yazısı diğer sayılarda da devam edecektir.

MEDYA GÜNEŞİ

www.arsiv.org

ÇIKARKEN

"Şarkı dinlemek değil, şarkı söylemek" gerektiğine inanıyoruz. Coşkumuzun, engin denizlerle kucaklaşan bir ırmak gibi şarkılarımıza akışını gerçekleştirmek; şarkılarımızı, halkımızın güçlü sesiyle oluşan koroda haykırmak ve bir damla olmak gerekir diyoruz, topraklarımızı yeşerten alınterinden bir damla...

Şarkılarımızın ilk dizeleri olsun çıkışımız. Diyarbekir kalesinde yankılansın, eritsin Ağrı'nın tepesine çöreklenmiş karı ve dağıtsın kara bulutları; Nemrut'ta yankılanıp birleşsin tarihten yankılanan seslerle, şarkılarımız...

Mücadele hattının zigzagında atılan adımlara bir yenisi olsun diyor ve bunun için çıkıyoruz. Bu adım, mücadelede çelikleşmiş dünün yeni adımıdır. Tarihimiz boyunca yaşadığımız zorlu süreçlerden birini daha yaşadık, yaşıyoruz. Yüzyılların birikimi mücadele mirasımızda defalarca yaşadığımız yenilgilerden birini daha gördük. Çok şey öğrendiğimizi düşündüğümüz bu yenilgi süreci, çelikleşmiş bir doğuşun da ebesi olacak inancındayız.

Yaşamı ve ölümü birlikteyaşadığımız bu zorlu tarihsel süreçte, yaşanana dair ne varsa yaşatma görevi ile karşı karşıyayız. Bu nedenle, işkencelerde, mahkemelerde, zindanlarda mücadelemizi yaşatanları yaşatmalıyız. Teslimiyeti, ihaneti sahipleriyle beraber gömmeliyiz. Topraklarımız, bu topraklarda yeşeren çiçekler, tanır vatan satmanın ustalarını da, tanır vatan sevmenin ustalarını da.

Devrimci özü törpülenmemiş bilimsel sosyalist ışığın aydınlattığı mücadele hatımızda, somut ve sağlıklı bir mücadeleyi savunmak ve mücadeleyi duygularımıza dayandırmak yerine, duygularımızı mücadelemizde yeşertmek gerektiğini düşünüyoruz.

Ulusal ve toplumsal kurtuluş yolunda verilen her mücadele bugün ve geleceğimiz için bir miras, bir örnektir. Umudumuzun gücü, bu mirasın özünde yatmaktadır. Tarihsel mirası geleceğe taşırken, sınıf perspektifini hiçbir süreçte saptırmamak, ulusal sorunun bir sınıf sorunu olduğu gerçeğini bilince çıkarmak durumundayız. Buradan hareketle, ulusal sorunun özünde yatan sınıfsallığı, ulusal ve toplumsal kurtuluş süreçlerini bütünleştirmekte somutluyoruz.

En küçüğünden, en büyüğüne kadar her kazanım, mücadelemize ivme katan temel taşlarıdır. Küçük kazanımlar için mücadelenin gereklilik ve önemini vurgularken, mücadeleyi küçük kazanımlarda boğan yanlış anlayışlara da dikkat çekiyoruz. Ulusal demokratik hak ve özgürlükler için mücadeleyi, reformlar için verilen her mücadeleyi, reformizmle özdeşleştiren anlayışların içinde bulunduğu ciddi yanlışlığı belirtiyoruz.

Mücadeleyi reformlar için mücadeleye indirgeyen, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin çıkarlarına denk düşmeyen reformlar için mücadeleyi kazanım sayan, kimin için, ne için olduğu belirsiz (!) bir demokrasi hedefine emekçileri, "Aydınlık Demokrasidir" belgesiyle sürükleyen anlayışların önemli yanlışlığına dikkat çekiyoruz.

Mücadeleninhedefini saptıran, nefesini kesen reformlar için değil, mücadeleyi besleyen, mevzi kazandıran reformlar için mücadeleyi doğru görüyoruz. Ulusal demokratikhakve özgürlükler mücadelesini temel mücadeleye bağımlı ve onun birparçası olarak düşünüyoruz; temel mücadelenin kendisi değil.

Aydınlığı, ne olduğu belirsiz bir demokraside değil; bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm de görüyoruz.

İnsanlığın her türlü kölelik zincirinden kurtarılması, insanlık suçu olan her türden ilişkilerin ortadan kaldırılması gerektiğine ve bunun için de mücadele etmekten başka yolun olmadığına inanıyoruz. Bu inançla, en büyük insanlık suçlarından biri olan sömürgeciliği tarihin çöplüğüne atmak için, tarihsel mirasları kendimize örnek alıyoruz. Sömürgeciliğe karşı mücadelenin, onun dayanakları olan emperyalizme, yerel işbirlikçiliğe veyerel gericiliğe karşı mücadele ile iç içe olduğu anlayışını taşıyoruz. Emperyalizmin askeri-ekonomik politik örgütlenmeleri içinde kişilikli politikalarla emperyalizme karşı mücadele verilmeyeceğini söylüyoruz. Emperyalizme karşı mücadele, tutarlı bir ante-tekel mücadele ile içiçedir.

Faşizmin dayanağı olan tekelci sermayenin anti faşist mücadelede sınıf perspektifini belirginleştirdiğini belirtiyoruz.

Bütün dünya uluslarının kaderlerini tayin hakkını kabul etmeyi, şovenizme karş mücadelenin temel belgesi olarak görüyor ve ezen ulus sosyalistleri için U.K.K.T.H'nın tek anlamı vardır diyoruz; ayrılma ayrı devlet kur-

Ayrılma hakkının ayrılma zorunluluğu olmadığını, ama, ayrılmama zorunluluğu hiç olmadığını belirtiyoruz. Bunu belirleyecek olan, tarihsel gelişim ve somut koşullardır. Yaşanan süreçte de somut koşulların bunu getirdiğini belirtiyoruz.

Yaşayan her canlı organizma gibi sosyalizm de organik bir yapıya sahiptir. Canlı organizma üretir, biçimlendirir ve artıkları, vücuda yaramayan şeyleri dışarıya atar. Organizmanın bu işleyişinde oluşabilecek bir denge bozukluğu organizmanın işleyişini etkiler ve bu konuda gerekli tıbbi müdahale zamanında yapılmazsa vücudun dengesi daha çok bozulur.

Reel sosyalizmde canlı bir öze sahip olduğundan sürekli yenilenmeye, üretmeye, eskiyeni kısa sürede devre dışı bırakmaya yetecek derecede bir potansiyele sahiptir. Yalnız, dönem dönem, eskiyen, toplumsal sürecini tamamlayan şeylerin tarihsel önemleri gözönüne alınarak, hızla, yeni koşullara denk düşecek bir yapıya kavuşturulmaması, toplumsal yapıda tıkanmalara ve buradan kaynaklanan yanılgı, eksiklik ve hatalarayol açabilmektedir. Bunların birikmesi ekonomik ve toplumsal gelişmenin hızını yavaşlatır.

Glasnost ve perestroyka'ı, reel sosyalizmin kendi kendisiniyenileme özelliğinin, dev sosyalist birikimin daha da somutlandığı bir süreç olarak görüyoruz sosyalizmin kendi kendini yenilemesi, On yılda bir, yirmi yılda bir, gibi uzun aralıklı genel bakımlarla değil kendi içinde sürekli ve her an süregelen bir işleyiş kapsamaktadır. Bu süreçte, gözardı edilen hataların, yaşama geçirilmeyen kararların yarattığı bazı tıkanmalarda, yine kendi yapısındaki dinamizmin ürünü olarak aşılmaktadır. İşte bu anlamda, Glastnost'un her süreçte, dün de, bugün de, yarında gerçekleştirilmesinin olanaklılığı ve gerekliliğine inanıyoruz. Sosyalizm'in kendi kendisine yönelecek gücünün de, özünde varolduğunubelirtiyoruz.

Sosyalizmde hataların, yanılgıların, aksiliklerin olamayacağı saplantısına yönelen, sosyalizmin dev dinamizmine olan bağlılığı, ortodoks bağlılıkla karıştıran, sosyalizmin canlılığını kavramayan doğmatik anlayışlara dikkat çekiyoruz.

Sosyalizmin kendi dinamikleriyle yenilenme özelliğini kavramadan, her yanılgıyı sosyalizmden nitel kopuş olarak algılayan, dünya sosyalist sistemini redden anlayışlarla aramızdaki yol ayrımına dikkat çekiyoruz.

Ulusal Kurtuluş hareketlerinin başarısında, dünya sosyalist sistemi ve Kapitalis-Emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı mücadelelerinin önemini kavramamak, üç bileşen arasındaki diyalektik bağı görememek, mücadeleyi ulusal sınırlara haps edip başarısını geciktirmektir.

Silahsızlanma ve barış için mücadelenin, barış içinde bir arada yaşama Leninist politikasının, anti-emperyalist savaşımın güçlü bir mevzisi olduğunu, bunun dünya emekçilerinin çıkarlarına yaradığını düşünüyoruz.

Uzlaşmaz sistemler arasında bir mücadele biçimi olan barış içinde bir arada yaşama politikasını, uzlaşmaz sınıflar arasındaki mücadelede, sınıflar arası barışa indirgemeye çalışanlarla farklı anlayışlara sahip olduğumuzu belirtiyoruz.

Nicel olarak nüfusun yarısını oluşturan, nitel anlamda da buna eşdeğer bir fonksiyona sahip olan kadınlarımızın, ulusal demokratik mücadeleye, sosyalizm mücadelesine aktif bir şekilde kazanılması, sorunlarının çözümünün sınıfsal perspektif temelinde ele alınması ve yüzyılların birikimi olan, kadınlar üzerindeki ek baskı ve sömürünün kaldırılması mücadelesinin nihayi hedefe bağımlı bir şekilde, toplumsal yaşamının her kesitinde ve her süreçte somutlanması gerektiğini düşünüyoruz.

hattımızı netleştirip, dünya anlayışımızın temel çizgilerini çizmemiz, ülkemizin yurtsever güçleriyle olan bağlarımızın kopuşunun değil, aksine bu bağların daha net ve daha uzun vadeli oluşunun ölçütüdür. Ülkemiz yurtsever güçlerinin her alanda aynı şeyleri düşünmediği, düşünmeyeceği gerçeğini bilince çıkarıyor, ayrımlarımızın, birliğimiz için var olduğunu belirtiyoruz. Bunun yanında ayrımlarımız kadar ortak yanlarımızda çoktur. Ulusal demokratik istem ve değerlerimize, tarihsel mirasımıza sahip çıkmak, bu mirası oluşturan her mücadeleyi gündemleştirmek, zindanlardaki insanlarımızın mücadelesini desteklemek, boyutlandırmak ve kitlelerin sahiplenme sürecini hızlandırmak, sömürgeciliğe, yerel gerici ve işbirlikçiliğe karşı mücadeleyi yoğunlaştırmak, ülkemiz açısından anti-emperyalist mücadeleyi uluslararası anti-emperyalist mücadeleyle bütünleştirmek vb. Ortak yönlerimizi öne almayı ama, ayrımları da bulandırmamayı düşünüyoruz.

Bu anlamda, yurtsever güçlerimizin düşünce perspektifini de olabildiği ölçüde yansıtmaya yönelik atılmış bir adım olan bu çalışymamızda, destek bekliyoruz.

Bu adımı yaşatma mücadelesinde en büyük dayanağımızın, okurlarımız ve ülkemiz yurtsever güçlerinin vereceği destek ve dayanışma olduğunu özellikle vurgulamak istiyoruz. Desteği, ayrımsız her türlü destek olarak algılıyoruz. Dağıtım, haber gönderme, yazı yazma, karikatür, resim, fotoğraf, şiir, öykü, araştırma, abonelik gibi daha birçok konuda destek bekliyoruz. Bunlardan biri bile olsa, yapılan destek bizlere güç katacaktır.

Her gün yenisi gelen zam furyalarının, emekçi insanlarımızın yaşamlarını çekilmez hale getirdiği bir süreçte çıkıyor olmamız dergi çıkarmanın önemli bir parçasını ekonomik sorunların oluşturduğu gerçeğini bilmemiz, bizlerin okurlarımıza olan her türlü gereksinmemizi daha da artırmaktadır. Bu adımın sürekliliği için ekonomik katkılarımızı bekliyoruz. Her türlü desteğinizle birlikte, eleştirilerinizi özellikle bekliyoruz. Daha iyisi için öneri ve eleştirinize ihtiyacımız var.

Medya Güneşi

www.marxist.org

ZAFERİN ARİFESİNDE SÖMÜRGECİ SOYKIRIMLAR

Kemal ÇAĞLAR

İnsanlık, tarihi boyunca sayısız vahşetlerle, soykırımlarla karşılaşmıştır. Emperyalist güçlerin daha fazla kâr, daha geniş pazar istemlerinden kaynaklanan kendi aralarındaki haksız savaşlarda sergilenen vahşet örnekleri, insanlığın belleklerine kazınmış birer karanlık sayfayı oluşturmaktadır.

Birinci ve ikinci emperyalist paylaşım savaşlarında, milyonlarca insan bu anlamda katledilmişlerdir. Ama öyle anlar vardır ki, bu tarihsel kesitlerde hiç unutulmayacak bir dönüm noktası oluştururlar. İkinci paylaşım savaşında, Alman faşizminin Sovyetler Birliği'nde, yaşlı, çocuk, kadın, erkek demeden yüzbinlerce insanı diri diri yakması ve 20 milyon insanı katletmesi, ABD emperyalizminin Hiroşima ve Nagazaki'ye attığı atom bombalarıyla yüzbinlerce insanı katletmesi bunun en belirgin örnekleridir.

Vahşetler, katliamlar, soykırımlar bununla bitmiyor. Emperyalizme, sömürgeciliğe karşı bağımsızlık mücadelesi veren halkların tümüyle haklı temellere dayanan ulusal kurtuluş savaşlarında sayısız katliamlar, soykırımlar görülmüştür. Bağımsızlık taleplerinin bastırılması ve bu taleplerin

NAPALM ÇOCUKLARI

(Irak'ta Mig uçakları Kürtlere
napalm bombaları kullanıyor—
Gazeteler - 1974)

Kalanın düzünde havar
bir kelep inci
yaşları üç ile beş arasında
suya atsan su utanır bağmağa
ateş versen ateş kıymaz yakmağa
napalm çocukları

Kalanın düzünde çelikkanat turnalar
kanadınız ölüme mi bulandı
biz kırıldık
biz öldük de
hangi dağda menekşeler çoğaldı

Kalanın düzünde havar
bir dizi kendir
ben mi bilmem hal eyleyim halimi
el mi bilmez
zulüm nedir
kan nedir
nedir gonca kırımı

SINAN SABRİ

(*) Qaladız: Güney Kürdistan'da bir kent.

www.arsivakurdi.org

kanla boğdurulmaya çalışılması, bunun için de soykırımların bir politika haline getirilmesi artık daha açık bir şekilde bilinmekte, yapılan uygulamalarla bu gerçek daha da somutlanmaktadır. Bir halkın yokedilişini hedef alan bu politikalar faşizmin, emperyalizmin ve sömürgeciliğin hayat damarlarıdır. Bu anlamda soykırımlar zinciri, insanın insanı sömürmeye ve sömürgeleştirmeye başladığı günden bu yana uzanıp gelmektedir. Köleci Roma İmparatorluğu'nu örnek alarak, Yahudilere soykırım uygulayan Hitler faşizmi Botha rejiminin zenci Güney Afrika halkına ve Namibya'ya uyguladığı toplu katliamlar, Cezayir'de Fransız sömürgecilerinin katlettiği binlerce insan İsrail siyonizminin Sabra'da, Satilla'da gerçekleştirdiği soykırımlar, Vietnam'da toplu olarak katledilen binlerce insan ve daha niceleri; bağımsızlık için savaşım verirken (Yahudi soykırımı dışında) görülen örneklerdir. Bu örnekler bir bütün olarak şunu somutlamıştır. Dünyanın neresinde olunursa olsun, hangi tarihsel süreç yaşanırsa yaşasın, sömürgecilerin üzerinde birleştikleri noktalardan biri de, soykırımdır. Ve dünyanın neresinde olursa olsun ulusal kurtuluş için mücadeleye atılan her halkın, sömürgeciliğin esaret zincirlerinde bulunan her halk'ın karşılaştığı ilk uygulamada barbarlıktır, soykırımdır.

Halkların maruz kaldıkları soykırımlar, yaşanan tarihsel sürece göre değişik araçlarla yapılmaktadır. Fakat, özellikle son yıllarda, kimyasal silahların kullanımıyla yoğunlaşan katliamlar, insanlığın en sık karşılaştığı bir yöntem halini almıştır. Vietnam'da, Amerikan emperyalizminin vahşice kullandığı ve binlerce insanı katlettiği kimyasal silahlar, yıllar sonra, bu kez dünyanın başka bir yerinde, aynı amaçla savaşım veren bir halka karşı kullanılmaktadır.

Yıllardır, Kürdistan'ın Irak egemenliğindeki parçasında (Güney Kürdistan) ulusal kurtuluş için, Irak sömürgeciliğine karşı mücadele veren Kürt halkı, sürekli olarak katliamlara maruz kalmıştır. Bugün 50 bini aşkın Peşmergesi, bunun dört misli yerel milisi ve kurtarılmış binlerce km²'lik alanıyla, Irak sömürgeciliğinin saltanatını sarsan, kurtuluşa adım adım yaklaşan Kürt halkı, sömürgeci devleti korkutmakta, bu korku da, yeni katliamlara, soykırımlara, bu egemen güçleri yöneltmektedir. Kendi yapısında bazı eksiklik ve olumsuzlukları taşımakla beraber, mücedelenin bugün varmış olduğu aşama, artık, sömürgeci devletin elinden kaçırdığı her karış toprağa kimyasal silahlarla saldırması ve canlı ne varsa yoketmeye yönelmesiyle daha da bir anlam kazanmaktadır. Sömürgecilerin çaresizliği bugün daha da netleşmiştir. Bu çaresizlik bir yandan Kürt halkının savaşımıyla, bir yandan Irak emekçi halkının savaşımıyla bir yandan da İran ile aralarında süren haksız savaşla her geçen gün daha da alevlenmekte; bu alanlar, Kürt halkından binlerce insanın içinde kıvrandığı kimyasal silahlar ve yakılan köylerin alevlerine dönüşerek, sürece yeni bir halka daha eklemektedir.

Bu sorunların yalnız Güney Kürdistan'a özgü olduğunu sanmak, hedefin bulanıklığından, amacın saptırılmasından öte bir anlam ifade etmemektedir. Kürdistan'ın İran egemenliğindeki parçasında da benzer sorunlar, farklı biçim ve boyutlarda yaşanmaktadır. Sömürgeci-monarşik-faşist şahlık rejimine karşı verdiği ulusal kurtuluş mücadelesinde binlerce peşmerge ve sivil insanını yitiren bu parçadaki Kürt halkı, yüzyıllardır İran sömürgeciliğine karşı verdiği mücadeleyi Şahlık rejiminin yıkılışıyla birlikte, bu sefer Humeyni rejimine karşı yöneltilmiş ve bu mücadele bugün de yitirilen binlerce insana rağmen, ileri bir boyuta varmıştır. İran sömürgecileri de, aynı şekilde bir yandan Kürt halkının mücadelesiyle, bir yandan kendi halkının kendisine karşı verdiği mücadeleyle bir yandan da Irak'la aralarında süren haksız savaşla, sarsılmaktadır. Her ne kadar, Irak karşısında elde ettiği üstünlükle biraz güçlense de, yine de büyük boyutlara varan ve ekonomik çöküntüyle karşı karşıyadır. İşte İran sömürgeciliğinin bu zayıf halkasından saldırıları yoğunlaştırması gerekirken, istenen düzeyde son darbeyi vuracak ileri bir mücadeleyi boyutlandıramayan Kürt halkı, İran sömürgeci militarist güçlerinin sürekli ve yoğun saldırı ve katliamlarıyla karşı karşıya kalmaktadır.

Sekiz yıldır süregelen iki sömürgeci devlet arasındaki haksız savaş Arap, Fars ve Kürt, Azeri binlerce insanın katledilmesiyle korkunç boyutlara varmıştır. Özellikle Irak tarafından kullanılan kimyasal silahlar, canlılığı yoketmekle kalmıyor, kalıtsal olarak sakat kalmalarına da neden oluyor. Savaş boyunca, her iki sömürgeci devlet bir yandan birbirlerine yönelirken, öte yandan da sürekli olarak egemenliklerindeki Kürt halkına ve mücadelesine yönelik yoğun saldırıları da durdurmamışlardır. Her iki parçada da siyasal önderliklerin sağlıklı bir perspektife sahip olmayışları, savaşan devletlere dayanmaya çalışmaları veya onlarla içiçe ilişkilere girmeleri mücadelelerinin uzun vadeli çizgisi açısından önemli sorunları da bağrında taşımaktadır.

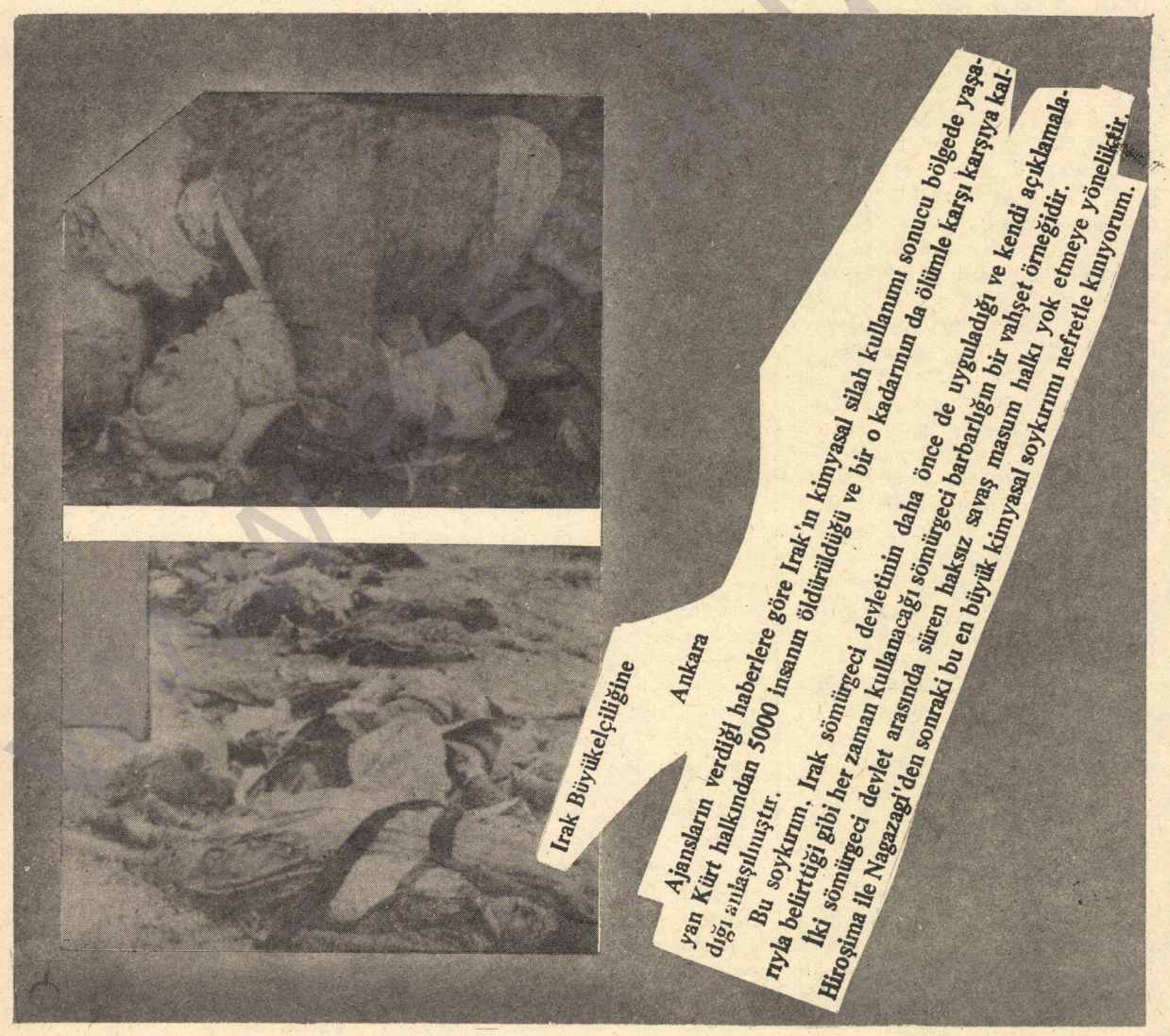
Güney Kürdistan'da, son dönemlerde, farklı siyasal grupların güçlerini birleştirerek, mücadeleye önemli bir ivme kazandırmaları sonucu birçok bölge sömürgecilerden kurtarılmış ve kurtarılan her karış toprak yine sömürgeciler tarafından yakılıp yıkılmış, kimyasal silahlarla saldırılmıştır. Boyutlanan mücadeleyi durduramayan ve sürekli geri çekilmek zorunda kalan sömürgeciler, haksız savaşı da gerekçe gösterip "savaş hali" maskesi altında kendi egemenliğindeki Kürt halkına karşı soykırımlara girişmiştir. Bu soykırımların son örneğini de 5000'i aşkın insanın katledilmesi, bir o kadarının da yaralı ve sakat bırakılmasıyla somutlanan ve Irak sömürgeci barbarlarının, Birleşmiş Milletler'ce yasaklanmış olmasına karşın, kimyasal silahlar kullanarak gerçekleştirdikleri vahşet oluşturulmaktadır. Sömürgecilerin aşağılık, insanlık dışı yüzlerinin en somut göstergesi olan bu soykırımlar; kundaktaki bebekten, sokaktaki oynayan çocuğa, yaşlı ve kadınlardan, Peşmegeler'e kadar canlıyı dair ne varsa hepsini yoketmeye yöneliktir. Üstelik kimyasal silahlarla yapılan toplu katliamlar yalnız bunlarla da sınırlı kalmıyor. Kimyasal silah kullanılan bölgelerde uzun yıllar insanlar ve tüm canlılar sağlıksız, sakat ve her an ölümle yüzyüze bir şekilde yaşamaktadırlar.

Evet bu, soykırımların ne ilki ne de sonuncusuydu. Ulusal kurtuluşun yolu, soykırımlarla, katliamlarla, kanla döşenmiştir. Sömürgeci Saddam rejiminin daha önce de defalarca kullandığı kimyasal silahlar, bu sefer binlerce insanı yoketmiştir.

17 Mart günü, Irak sömürgeci militarist güçleri, ellerinden kurtarılan Halepçe, Duceyde, Inab, Derbendikan ve çevre köyler üzerinde kara bir bulut oluşturdular. Hardal siyonist ve sinir gazlarıyla, binlerce insan boğulmaya, kavrulmaya başlamış ve son uçta 5000'i aşkın çocuk yaşlı ve kadın katledilmiştir. Şimdiye kadar defalarca kullandığı 13 çeşit kimyasal gazla binlerce insanı katleden Irak sömürgecileri, bu sefer vahşetin boyutunu en iğrenç noktaya vardırmış, insanlığın tanık olduğu en büyük soykırımlardan birini gerçekleştirmiştir.

ABD, F.Almanya, İngiltere, Hollanda vb. emperyalist silah tüccarlarının ürettiği ve değişik dünya ülkelerine korkunç kârlarla sattığı kimyasal ve diğer silahlarda yapılan soykırımların, bir ulusun kurtuluş mücadelesini durduramayacağı defalarca kanıtlanmıştır. Nasıl ki, Vietnam'da soykırımlarla, bu halkın mücadelesini yoketmeye kalkışanlar, döktükleri kanda boğuldularsa, Güney Kürdistan'da soykırımcı sömürgecileri de aynı sonuç beklemektedir.

IRAK SÖMÜRGECİLİĞİNİN KÜRT HALKINA YÖNELİK KATLİAMI PROTESTO EDİLDİ

Irak Büyükelçiliğine

Ankara

Ajansların verdiği haberlere göre Irak'ın kimyasal silah kullanımı sonucu bölgede yaşayan Kürt halkından 5000 insanın öldürüldüğü ve bir o kadarının da ölümle karşı karşıya kaldığı ulaşılmıştır.

Bu soykırım, Irak sömürgeci devletinin daha önce de uyguladığı ve kendi açıklamalarıyla belirttiği gibi her zaman kullanacağı sömürgeci barbarlığın bir vahşet örneğidir.

İki sömürgeci devlet arasında süren haksız savaş masum halkı yok etmeye yöneliktir. Hiroşima ile Nagazagi'den sonraki bu en büyük kimyasal soykırımı nefretle kınıyorum.

12 EYLÜL DEPOLİTİZASYON VE İDEOLOJİK MÜCADELE ÜZERİNE

HÜSEYİN SEZGİN

12 Eylül öncesi koşullarına bir göz attığımızda, bir yandan gün geçtikçe boyutlanan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerini, bir yandan da ekonominin emperyalist-kapitalist sistemin yapısından kaynaklanan uluslararası bunalımların da etkisiyle sürüklendiği çıkmaz ve bu temelde siyasi iktidarı elinde bulunduran egemen burjuva kesimlerinin, artık mevcut koşullar içerisinde iktidarını eskisi gibi sürdüremez bir duruma geldiği, kısacası düzeninin toplumsal, ekonomik ve siyasal bir çöküşe girdiğini ve bu çöküş sürecini çeşitli manevralarla geçiştirmeye çalıştığını, bu doğrultuda, toplumun sosyalist ve devrimci demokratik güçleri başta olmak üzere, tüm ilerici yurtsever güçlerine karşı devlet terörüyle iç içe, azgın bir sivil faşist terör dalgasının başlatıldığını görüyoruz.

Devrimin nesnel koşullarının olgunlaşmasına yönelik olarak oluşan bu devrimci kabarış süreci; burjuvazinin, içine düştüğü bunalımlardan-geçici bir süreç için de olsa- kurtulmak için, özellikle Kürt halkı üzerinde uygulanan sıkıyönetim de yeterli görülmeyerek "sımsıkı yönetim" koşullarına geçiş için gerekli hazırlıklara girişmesine yolaçtı; ilkin devlet-sivil faşist terörü, ardından da İMF, OECD, Dünya Bankası vs. gibi uluslararası sermaye güçlerinin emriyle, işbirlikçi Türk tekelci burjuvazisinin de iştahlarını kabartan ve halklarımız için açlık, sefalet ve işsizlik demek olan "24 Ocak Kararları" alınarak, askeri bir darbenin zeminleri hazırlandı ve 12 Eylül 1980'de bu plan yürürlüğe konuldu. Cunta, devrimci demokratik ve anti-faşist güçlerin saflarındaki dağınıklıktan da yararlanarak gelişen ulusal ve toplumsal muhalefeti büyük oranda bastırmayı başarabildi.

12 Eylül rejimi, gelişen devrimci demokratik hareketi baltalamanın bir aracı olarak, yığınları depolitize etme amacını da güdüyordu. Bunun için de umutsuzluk, yılgınlık ve karamsarlık tohumlarını saçarak yığınların kurtuluşa ve bunun için mücadele verme gereğine olan inançlarını yokedip baskı ve sömürü politikalarına alet etmek veya hiç olmazsa sessizce (kölece) boyun eymeye razı etme çabasına girişti.

Faşizm, kural olarak askeri darbeler yoluyla iktidarı gasp ettiğinde, iktidarının devamlılığını sağlamak için kendisine bir kitle temeli yaratmak ister. Bunun da en iyi yolu, kitleleri depolitize etmektir. Türkiye'de göstermelik bir parlamento oluşturulduktan sonra bile bu depolitizasyon politikasına devam edildi ve hatta parlamento içinde de sürdürüldü. Eski devlet bakanlarından Mesut Yılmaz çeşitli açıklamalarında, açık açık halkı depolitize etmek istediklerini ve parlamentodaki muhalefeti de depolitize ettiklerini övünerek belirtti.

Depolitizasyon; ekonomik, politik ve ideolojik saldırılar sonucu oluşturulan ve askeri-polisiyle hukuksal tedbirlerle pekiştirilen çok yönlü, karmaşık bir süreçtir. Evvela işçi ve emekçilerin her türlü örgütlenme olanakları ortadan kaldırılır ve yeniden örgütlenme yolları tıkatılmaya çalışılır. Kitlelerin depolitize olmalarının etkenlerinden biri de, hiç kuşkusuz ekonomik durumlarını günden güne kötüleşmesidir. İnsanlarımız pahalılık, işsizlik ve düşük toplumsal sorunlarla ilgilenmeye fırsat bile bulamamaktadırlar. Kaldı ki, ilgilense bile okuma olanaklarının darlığından ve getirdiği ekonomik külfetten dolayı belirli kitap ve yayınları okumak-takip etme olanağını elde edemez. Türkiye'nin kısmi burjuva demokrasisi koşullarında çeşitli demokratik kitle örgütlerinin sağladıkları okuma olanakları sayesinde emekçi kitleler bu eksikliklerini büyük oranda giderebiliyorlardı. Ancak bugünkü koşullarda bu olanaklar ortadan kaldırılmış veya en aşgariye indirilmiştir.

Depolitizasyon ve rejimin yedi yılı aşkın bir sürede ayakta kalmasını sağlayan başlıca ve belki de en önemli etkenlerin başında, rejim ve ideologları tarafından sürdürülen demogoji, kaba yalan ve aldatmacalardan başka bir şeyi ifade etmeyen ideolojik saldırganlıktır. Bu ideolojik saldırganlığın etkili olabilmesi için ilkin kendi karşıtı güçlerin dünya anlayışları yansıtan araç ve olanakların ortadan kaldırılma-

www.bolsevikkurdi.org

sı hedeflendi. Bunun sağlanması için de başta fiili birşekilde ardından da yasal bir statüye kavuşturulan koyu bir sansür düzeni yürürlüğe konularak anti demokratik direktiflere uymayanlara ağır ceza ve tehditler yağdırıldı ve bugün kitleler kültürel-sosyal etkinliklere katılıp izleyemiyorsa, istedikleri türden gazete, dergi ve kitap okuyamıyorsa bunda baskı, tehdit ve ağır hapis cezalarına çarptırılmaların rolü büyüktür. Bütün bunlar bir yana, bugün yasal çerçevede çıkan çeşitli yayın ve dergiler üzerinde bile yoğun bir baskı ve saldırı vardır. Örneğin Yarın, Yeni Çözüm, Güneşe Çağrı, Mayıs, Yeni Demokrasi, Çağdaş Yol, Öğrenci Postası vs. gibi dergilerin sahip ve yazı işleri müdürleri haksız gerekçelerle gözaltına alındılar. Kendilerine günlerce haftalarca işkence edilerek "arkalarındaki gizli örgütler" deşifre edilmeye çalışıldı. Umduklarını bulamayınca da kimilerine, zorla, daha önceden hazırlanmış yazılar imzalatılmaya çalışıldı ve haksız yere tutuklatıldı. Bu arada dergilere ait çeşitli belge ve arşive de el konularak geri verilmedi.

Toplumun düşünsel şekillenmesinde önemli rol oynayan kitle iletişim araçları, eğitim ve bilim kuruluşları gibi çeşitli kurum ve olanakları denetimine alan faşist rejim bu araç ve olanakları vasıtasıyla ırkçılık ve -halklar arasında düşmanlık tohumlarını ekerek saldırganlık ve savaş kışkırtıcılığı yapmada ifadesini bulan- koyu bir şovenizm propagandası yapıyor. Okullardan ve ders kitaplarından bilim kovularak yerine "hurafe" ve Türk İslam sentezi" egemen kılındı. Ders kitapları daha da "millileştirildi" okullara ilerici-demokrat öğretmenlerin girişinin önlenmesi için "yeterlilik" adı altında eleme ayıklama sınavları yapılmaktadır. Toplumun en dinamik ve yeniliklere açık kesimi olan gençliğin yozlaştırılması ve toplum gerçekliğiyle bağının koparılması için her yola başvuruldu; fuhuş, içki, kumar yaygınlaştırıldı. Bencillik ve bireysel "kurtuluş" özlemleri okşanarak, kolay yoldan, para kazanma, zenginleşme yolları olarak spor toto, loto, milli piyango gibi bir nevi kumar aracı olan- oyun ve çekilişler teşvik edildi. Aydınlar arasında soyutluluk ve romantizm moda haline getirildi.

Özgür bir şekilde düşünemeyen, söyleneni yapan "kendi kaderine razı", "birlik ve beraberlik içinde" rejimin politikasına ayak uyduran "tek sesli" bir toplum yaratma özlemiyle kullanılan ideolojik saldırı araçlarının başında, hiç kuşkusuz TRT ve "boyasız basın" da dahil, burjuva basını gelir.

12 Eylül de emperyalist enformasyon temelinde TRT ve diğer yayınlar aracılığıyla yoğun bir ideolojik saldırıya girişti... Cunta, iktidarı ele geçirir geçirmez "geçmişte ne çekiyorsak politikacılardan, anarşi ve bölücülükten çektik; artık herşeye yeniden başlayalım" demegojisiyle darbeye "haklı" gerekçeler oluşturmaya çabaladığı gibi, darbe mantığına uygun bir anayasa, çeşitli kanun, kanun hükmünde kararname, genelge ve askeri konsey, sıkıyönetim bildirileri çıkartarak daha önce yaptığı ve yapacağı uygulamalara yasal kılıflar diktirdi. Yığınların devrimci mücadeleye ve kurtuluşa olan inançlarını yok etmek için daha önce devrimci demokratik ve anti-faşist saflarda yer alan ama sonradan mücadeleyi bırakıp kaçanları "yorgun savaşçıları" ve mücadeleye inançlarını yitirip döneklik edenleri, pişmanlık gösterenleri veya işkencede dayanamayıp çözülenleri, TV, Radyo programları ve gazetelerde çeşitli yazı dizileriyle "ibret olsun" diye, halklarımıza gösterip, "işte bakın inandıklarınız bunlardı" denildiği gibi, ilkelerini terk etmek zorunda kalan ilerici, yurtsever ve devrimcilere karşı da karalama kampanyaları açılarak "bakın inandığınız kişiler sizleri bırakıp kaçtılar oralarda kendi keyiflerine bakıyorlar" vb. demogojiler yapıldı.

Başta ABD olmak üzere çeşitli emperyalist ülke tekellerinin dünyanın enformasyon ağlarının büyük bir çoğunluğunu kendi denetimlerinde bulundurmaları da, bağımlı, geri kalmış veya gelişmekte olan ülke haklarının, bu tekelci şirketlerin yaydıkları haber ve çeşitli film dizileri aracılığıyla şartlandırılmaları ve bu şartlandırmalar doğrultusunda biçimlenerek belli bir "bakış açısı" edinmelerine yol açtı. Bu iletişim araçları aracılığıyla, halkların toplumsal davranış ve psikolojilerini etkileyerek emperyalist kapitalist sistemin "parlak" görüntüsü gösterilmeye ve emperyalizmin saldırgan, barış düşmanı yüzü gizletilmeye hatta haklı çıkarılmaya çalışıldı. Aynı zamanda uluslararası tekelci şirketlere ait malların dünya pazarlarında rağbet görmesi için insanların sosyal ihtiyaçlarını etkilemeye çalışıldı ve o doğrultuda tüketim yapmaları için teşvik edildi. Bugün sosyalist ülkeler hariç dünyanın yaklaşık yüzde doksanına yayılan haberleri Ap. (Assosited Press), UPI (United Press International), France Press ve Rolter isimli en büyük dört batılı teleks ajansı denetimlerinde bulunduruyorlar. Bu şirketlerin çeşitli dünya ülkelerinde yaklaşık 300 büroları vardır. Tabii haber kaynağının bir avuç tekelci şirketin denetiminde olması dünya halklarının şartlandırılmaya ve "tek çıkışlı bir sokağa" sürüklendirilmeye ne kadar açık olduğunu gösterir. İnsanların şartlandırılmaları yetmiyormuş gibi, bu haberlerin büyük meblağ karşılığı satın alındığı da gözönünde bulundurulduğunda tekelci şirketlerin dünya halklarının zararına "bir taşla iki kuş vurduğu" apaçık görülecektir.

Depolitizasyon ve Asimilasyon

Kürt halkının depolitize edilmesi çabaları asimilasyon politikasıyla birlikte yürür. Bugüne kadarki resmi politika, hep kürt halkının ve ulusal demokratik haklarının reddi doğrultusunda olmuş ve bu paraleldeki bütün istemler her defasında en sert şekilde bastırılmıştır. Bölgenin ekonomik talanı ve askeri sindirme politikasıyla birlikte, asimilasyon (kendi yapısı içinde eritme) politikası da güdülmüştür.

Bölgedeki barajlardan elde edilen elektrik, rafineri ve maden ocaklarında üretilen petrol, kömür, bakır, çimento ile çeşitli tahıl ürünleri çoğunlukla Türkiye'nin metropol bölgelerine aktarılmakta-son yıllarda İran-Irak savaşından faydalınılarak, bu ürünler Ortadoğu'ya da ihraç edilmeye başlanmış, buna karşılık ise bölgeye askeri sindirme politikasının, "kolordu", "özel timler" ve "seyyar birlikler" adı altında kurulan aramatarama-baskın mangaları gönderilmiş, mayın döşetilmiş tarlalar, subay-polis lojmanları ve hapishane-karakollar inşa edilmiştir. "Köy ve mezraları birleştirme" adı altında sürdürülen politika da özünde Kürt emekçi köylülüğün daha kolay denetim ve gözetim altında bulundurulması amacını güden ve farklı biçimlerde uygulanan, insanları toplama kamplarında bir araya getirme yöntemlerinden biridir. Ayrıca, sınır boylarındaki köyler boşaltılıp yerlerine Afgan karşı-devrimcileri yerleştirilmek istenilmekte ve "ormanları koruma" bahanesiyle orman köylüleri Türkiye'nin metropol bölgelerine sürgün edilerek, koyu bir asimilasyon politikası uygulanmaktadır. Ancak, sürgün planları-başka isimler altında bile olsa- ortaya çıktığı andan itibaren, gerek ilerici dünya kamuoyunun gerekse Türkiye'deki ilerici yurt sever devrimci güçlerin tepkisiyle karşılaşmıştır. Bu sebeple sürgün planları alışılmış, bilinen yöntemlerle değil devletin açık müdehalesi yerine gizli komplolarla köylülerin "kendi istek ve başvurularıyla" göçe zorlanmaları şeklinde belirmektedir. Ne var ki, bugün hem dünya kamuoyu hem de Türkiye'deki yurtsever güçler busürgün planlarının henüz uygulama safhasına geçmediğini savunmaktadırlar. Çünkü, sürgün binlerce kişinin çoluk, çocuğuyla kamyonlara, trenlere bindirilerek bir an-

da değil, yukarıda da değinildiği gibi komplo ve tehditlerle, bölgenin can ve mal güvenliğinin kaldırılıp yaşanılmaz bir hale getirilmesiyle uygulanmaktadır. Son dönemlerde silahların serbest bırakılması kaos ortamını artırmaktan başka bir anlam taşımamaktadır.

Asimilasyon ve depolitizasyonun "politikaya alet etme" anlamını taşıması da değerlendirildiğinde bunun Kürt halkının üzerindeki etkilerinden birinin de "köy koruculari" sisteminde somutlaştığı görülmektedir. Bu köy "koruculari" Kürt köylerini "anarşist" ve "terörist"lerden koruma adı altında Türk ordusunun bir yedek gücü ve rejimin bölgeye ve Ortadoğu'ya yönelik saldırı politikasının bir aracı olma işlevini yerine getirmektedir. Yine bu köy "korucularının" aşiretler arası çatışmaları körüklediği ve emekçi Kürt köylülerine keyfi uygulamalarla baskı yaptıkları, hoşlanmadıkları insanları "terörist" diye devlete şikayet ettikleri, hırsızlık ve gasp yaptıkları bilinen gerçekliktir. Rejim bunlarla bir kesim Kürt köylüsünü korkutarak "politika dışı" bırakmaya çalışırken, diğer bir kesimi de kendi politikasına alet etmeye, yani Kürt'ü Kürt'e kırdırmaya çalışıyor. Bütün bu politikaların bir uzantısı olarak "olağanüstü hal valiliği" de aslında iç ve dış kamuoyunda meydana gelen tepkileri dikkate alıp, bunlarıyanıltmak için kaldırılan "sıkıyönetimin" farklı ve daha sistemli birşekilde sürdürülmesi ve ülke gerçekliğini reddetme doğrultusundaki çaresiz çırpınmalardan başka bir şey değildir. "Olağanüstü hal valiliği" adı altında yürürlüğe konulan bu sistem aslında yeni değildir. Daha 1930'lardaki bölge müfettişleri uygulamasının daha sistemli yetkin ve merkezileşmiş bir biçimidir. "Olağanüstü hal valiliğinin" yetkileri dikkate alındığında olayın boyutu sanırız daha iyi anlaşılacaktır.

Vali Kozakçıoğlu isterse herhangi bir hukuki dayanak olmadan insanları bölge dışına sürgün edebilecek, "mecburi iskan"lara tabi tutabilecek, mallarına el koyabilecek, askerlerin beslenmesi barınması ve ulaşım sorunlarını çözme adına köylünün tarım ürünlerine, evine, traktörüne, arabasına elkoyabilecektir. Ve bütün bunlar yapıldığında hiç kimse itiraz edip, yargı organlarına başvurma hakkına sahip olamayacaktır. İşte size hukukun üstünlüğü!... Türkiye'de Cumhurbaşkanı veya Başbakanın yapamadıklarını olağanüstü hal valiliği yetkili olduğu sınırlar içinde hiç kimseye hiçbir hesap vermeden yapabilecektir.

Asimilasyon ve depolitizasyon bunlarla kalmamaktadır. Yeni yetişen genç ve özellikle çocukların, kendi ulusal benliklerinden koparılması çabaları da bunda önemli bir yer tutmaktadır. Bu çabaların içinde Kürt dili, kültürü ve ilerici geleneklerinin ortadan kaldırılması üzerinde özellikle durulmaktadır. Haziran 1986'da M.G.K.'nın emri üzerine hazırlanan bir raporda şunlara yer veriliyordu: "Bu yerleşim bölgelerinde acil olarak ana sınıfları açılmalıdır. Sınır illerindeki komşu ülkelerin televizyon yayınlarının olumsuz etkilerini gidermek amacıyla, bu bölgede mahalli paket yayınlar yapılmalıdır. TRT'nin mevcut yayınlarının komşu ülkelerin televizyon yayınlarını bozacak şekilde güçlendirilmesi, özellikle çocuklar için sevilen çizgi filmlerinin yayımlanması sağlanmalıdır. Bu bölgelerde aynı il doğumlu ve aynı özellikler taşıyan öğretmenler görevlendirilmemeli yapı itibarı ile hassas illere yerli doğumlu yönetici atanmamalıdır. Dil meselesi olan bölgelere atanan memurlarda Türkçe öğretim kurslarından geçirilmelidir. İlkokul müfredat programı yeniden gözden geçirilmelidir. Öğretmen yetiştirmede son derece hassas davranmalıdır." (Tercüman gazetesi - 30 Haziran 1986)

Bu rapordan da anlaşıldığı gibi dil asimilasyonu üzerinde önemle durulmaktadır. Ancak bu politikayı kavramak için geçmişede bir göz atmak gerekiyor. Çünkü bu yeni bir olgu değil, eskiden beri sürdürüle gelen politikaların bir devamıdır. Daha Osmanlı Padişahı Abdülhamit devrinde (1892'de) ilkin İstanbul'da daha sonra Kürtlerin yaşadıkları bölgelerde Kürt çocukları için "aşiret mektepleri" adı altında açılan okullar daha sonraki yıllarda değişik adlarla günümüze kadar devam etti. Bu zincirin günümüzdeki en önemli halkalarından birini de "yatılı bölge okulları" oluşturmaktadır. Bu okulların başlarına genellikle general artıkları yerleştirilerek birer asimilasyon üssü olarak işlev görmeleri sağlanmaktadır.

FAŞİST İDEOLOJİNİN GENEL KARAKTERİ VE İDEOLOJİK MÜCADELE

Faşizm her ne kadar kitleleri duyarsızlaştırıp "politika dışı" bırakmak istiyorsa da depolitizasyonun asıl amacı kitleleri "Faşizme alternatif politikalardan" arındırmak ve faşist politika doğrultusunda şartlandırmak, harekete geçirmektir. Örneğin Almanya'da faşizm iktidara geldiğinde milyonlarca Alman insanın harekete geçirerek, kendi saldırgan, yayılmacı ve ırkçı-şoven politikasına angaje etti. Açıktır ki bu bir politize etme olayıdır. Aynı zamanda depolitize etme olayıdır. Aynı zamanda depolitize etme olayıdır ki "politizasyon" ve "depolitizasyon" içiçedir. Ve aynı madalyonun farklı görüngelerini teşkil ederler. Ancak bu iç içe olma durumu çoğu kez yanıltıcı olabiliyor. Bazılarımız depolitizasyondan sadece yığınların sindirilerek susturulmasını, kaderine razı gelmesini anlıyor. Rejimin politikasını aktif bir şekilde destekleme olayı çoğu kez depolitizasyon olarak değerlendirilmiyor. Ya da tam tersi oluyor. Yani: şartlandırma ve kandırma yoluyla gerçekleştirilen depolitizasyonun özünde bir politizasyon olduğu kavranamıyor. Örneğin süngü zoruyla halklarımıza dayatılan 82 anayasasının büyük bir oranda "evet" alması; korkuya ve şartlandırmaya dayalı da olsa rejimin istediği doğrultuda atılan bir adım olması açısından, kitle burada bir yönüyle "politize" edilmiş sayılır.

Depolitizasyonun başlıca etkenlerinden birinin ideolojik saldırganlık olması genel olarak ideoloji ve faşist ideolojisinin genel karakterine ve bu ideolojiye karşı verilmesi gereken acil mücadele yöntemlerine de kısaca değinmeyi gerektiriyor.

İdeoloji; belli bir sınıfın politik, hukuksal, sanatsal, felsefe vb. görüşleri şeklinde yansıyan genel ve temel çıkarlarını ifade eder. Yani bu sınıfın maddi yaşam koşulları tarafından belirlenen düşünce ve görüşlerinden oluşan bütünsel bir sistemdir. Bu da ideolojiye sınıfsal bir içerik kazandırır. Sınıflar arasındaki savaşım, ideolojik, politik ve ekonomik savaşım şeklinde bir politik savaşımdır. Ancak ideolojinin, sınıfın genel ve temel çıkarlarını yansıtan, tinsel ve entellektüel yasamın bütününü kapsaması bile, eninde sonunda politik mücadelenin de ideolojik mücadelenin bütünsel bir parçası olduğunun gösterir. İdeolojik mücadele belirli bir dönemde sınırlı değildir, sınıf çıkarlarını yansıttığı her dönemde ve her yerde yürürlüktedir.

Faşizme karşı verilen savaşımındakiyeride gözününde bulundurulduğunda, faşist ideolojiye karşı verilmesi gereken ideolojik mücadelenin önemi sanırız daha iyi anlaşılır.

Faşist ideoloji genel burjuva ideolojisinden soyutlanamaz, hatta genel burjuva ideolojisinin en gerici, en şoven en ırkçı ve en emperyalist-yayılmacı niteliğe bürünmüş birşeklidir. Faşist ideoloji özü ve çıkış temeli açısından anti-marksisttir ve her ülkenin somut koşullarına göre çeşitli kılıflara bürünür. (Nasıl ki) özü ve çıkış noktası anti-sosyalist, anti-Sovyet olmasına karşın hitler faşizmi; sosyalist, barışçı bir maskeye, İtalyan faşizmi; barış, eşitlik, kardeşlik maskesine, Pinochet faşizmi halkçı, işçi taraftarı bir maskeye bürünmüşse 12 Eylül de; anarşi ve terörün kökünü ka-

zımak, kardeş kavgasını son vermek, yurdun birlik ve beraberliğini sağlamak demagojileri arkasına gizlenerek uygulanmıştır.

Bu açıdan faşizmin "kendine özgü" saf bir ideolojisi yoktur. Halkın ulusal duygularından tarihteki başarılarından, gelenek ve göreneklerinden "esinlenerek" çeşitli anlayışları ekletik bir biçimde birbirine yamayarak "yeni" bir dünya görüşü oluşturur. Faşist ideolojinin, eklektik bir yapıya sahip olması ve çoğu kez saçma sapan görüşler üzerinde temellenmiş olması, o'nun kitleleri etkileme gücüne sahip olamayacağı sanısını uyandırır. Yaşamın pratiğin nasıl olsa "gülünç" iddiaları çürüttüğü, bunlara karşı özgün bir ideolojik mücadele verme gereğinin olmadığı sanılır. Oysa faşizm karşıtı bütün ideolojik araçların susturulduğu veya susturulmaya çalışıldığı ve baskının terörün egemen olduğu bir ortamda; "gülünç", "saçma sapan", "halk bunlara inanmaz" vs. vs.... dediğimiz safsatalar yığını demagojiler, gerçekte emekçi yığınlar başta olmak üzere toplumun büyük bir kesimini etkileyebilmektedirler. Bu açıdan bugün faşizme karşı verilen savaşımda ideolojik mücadele acilliğini ve önemini koruyor. İdeolojik mücadelenin önemi konusunda Clara Zetkin 1923 yılında şöyle diyordu: "İtalya'da faşizmin, proleteryayı terör eylemleriyle yenilgiye uğratmadan önce, faşizm, işçi eğlemlerinde zaten ideolojik ve politik bir zafer kazanmıştı. Hem bunu hem de bu zafere yol açan nedenleri unutmayalım. Faşizmin ideolojik ve politik yönden aşılmasını anlamını gözden kaçırırsak büyük tehlikelerle karşılaşırız" (C. Zetkin Faşizme Karşı Savaşım-Faşizm ve Diktatörlük).

İdeolojik mücadele; başta teorik çalışmalar olmak üzere propaganda, ajitasyon ve kitleler arasında kültürel-sanatsal etkinliklerde kapsayan, karmaşık ve çok yönlü bir yapıya sahiptir.

Bilimsel, yaratıcı dünya görüşünün en önemli özelliği toplumsal olayları sırf yorumlamakla yetinmeyerek, bu olayların toplumsal yasalar doğrultusunda şekillenmesine de katkıda bulunmasıdır. Değişime katkıda bulunmak için ise değişimin "nesnesini" iyi tanımak zorundayız. Yani bu durumda faşizmin ideolojisini her şeyden önce kavramalı ve kitlelere kavratmalıyız. Bugün değişik sosyal katmanlardan gelen insanlarımızın teorik açıdan aydınlatılamaması onların toplumsal sorunların kaynaklarına ilişkin değerlendirmelerinde eksiklik ve zaafların belirmesine yol açıyor.

Faşizmin iktidarı gasp edip devrimci-demokratik mücadeleyi sekteye uğratmayı başarmasının etkenlerinden biri de hiç kuşkusuz teorinin faşizmin gelişinin zamanında görülmeyerek gerekli önlemlerin alınmamasıdır.

Çeşitli küçük burjuva ve burjuva (görüngülü) ideolojilerin (yukarıda) açıkladığımız) vurdumduymaz, teslimiyetçi, pasifist anlayışların yanında faşist ideolojinin saldırıları karşısında düştüğü bunalımla çoğu kez değişik görüngüler de sergilenmektedir. Bilimsel sosyalizmin canlı özünü kavrayamayan, mücadele sürecinde kendine rehber edinemeyen kimi "sol"cularımız da içine düştükleri bunalım ve yenilgilerin gerçek kaynaklarını araştırıp buna göre yanlışlık ve eksikliklerini gidereceklerine, Bilimsel Sosyalizmin yaşama ve günümüz mücadele sorunlarına artık çözümleyici, cevap verici bir fonksiyon oynamadığını ileri sürecek kadar kendilerinden aciz bir şekilde zavallılaşmakta ve de daha "geniş" düşünelim derken dar kafalılığa daha da saplanmaktadırlar. Bunlar emekçilerin kitleler halinde devrimci-demokratik mücadeleye katıldıkları "kısmî burjuva demokrasisi" koşullarına kendilerini o kadar adapte etmişler ki, mücadelenin günümüzdeki gibi zor koşullarla da karşılaşacağını ve kimi geçici yenilgilere de uğrayabileceğini kavrayamadıkları gibi bunu "hazmedemiyorlar" da. Mantıkları şuna dayanır: Biz Marksist-Leninist idik ve yenildik. demek ki, Marksizm-Leninizm artık yaşama cevap vermiyor! Bu da bize bunların bilimsel sosyalizimden ne kadar uzak olduğunu veyenilgiyi hata ve çarpık mücadele anlayışlarında arayamayacak kadar kör ve korkak olduklarını gösterir.

Mücadele süreci içinde bilimsel sosyalizmin canlı özünü elden geldiğince en geniş boyutta kavramak önemlidir. Elden geldiğince diyorum çünkü bu öğretiyi kavramak biraz da içinde yaşanılan toplumun sosyo-ekonomik yapısına bağlıdır. Lenin'in deyimiyle "marksizm"in işçi sınıfı ve ideologları tarafından en çabuk en kolay, en ömürlü biçimde kavranıldığı yerler, büyük çaplı endüstrinin en gelişmiş olduğu yerlerdir. Geri kalmış ya da gelişimi ağır giden ekonomik ilişkiler, Marksizmin ancak belirli yönlerini yeni dünya görüşünün belirli yanlarını kavrayabilen ya da bireysel slogan ve isteklere bağlanan işçi hareketi destekleyicilerinin ortaya çıkmasına yol açar." (Lenin-Sağ ve Sol sapmalar üzerine)

Teorik faaliyetlerin yaygınlık kazanmasında ve kitlelerin aydınlatılmasında çoğu kez belirleyici rol oynayan ve ideolojik mücadelenin önemli amaçlarından olan etmenlerin başında ajitasyon ve propaganda faaliyetleri gelir. Ajitasyon ve propaganda faaliyetleri bir arada yürütülür.

Propaganda terimi ilk defa burjuva ideologları tarafından ortaya atılan bir kavramdır. Bu kavram burjuvazinin emekçi kitleleri peşinde sürükleyerek feodalizme karşı verdiği mücadelede harekete geçirme sürecinde- yani burjuvazinin ilerici bir karakter taşıdığı bir dönemde- ortaya çıkmış ve kitlelerin anti-feodal bir bilinç kazanmalarında önemli işlevler görmüştür. Ancak burjuvazinin genel anlamda ilerici karakterini yitirdiği günümüz koşullarında; bütün burjuva propagandaları; emekçi kitleleri biliçlendirme yerine bilinçlenmelerini önlemek veya sahip oldukları politik bilinçlerini köreltmek, kitleleri kavram kargaşaları ve bilgi bulanıklığı yaratarak çeşitli demagojilerle aldatmak amacını güder.

İşçi sınıfı literatüründe ise propaganda; bilimsel sosyalist dünya görüşünün ve işçi sınıfının tarihsel misyonunun kavratılması vetoplumsal yaşam sürecinde ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve siyasal olayların bilimsel olarak analiz edilmesi ve sınıfsal çıkarlar temelinde gerekli sonuçların çıkarılması anlamını taşır. Propaganda başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi kitlelerin ve özellikle onların en ileri kesimlerinin politik bilinç kazanmaları veya politikleşme ve politik bilinçlerinin derinleştirilmesini amaçlarken bu faaliyetlerin ayrılmaz ve bütünsel parçası olan ajitasyon çalışmaları isepropagandadan farklı olarak- yalnızca ileri işçi ve emekçilerin değil, elden geldiğince en geniş kitlenin politikleşmeye adım atmalarını veya az çok "tanışıklığı" olanların ilgilerinin ve politik dikkatlerinin yoğunlaştırılması ve bir bütün olarak mücadeleye en yığınsal bir biçimde kazandırılmalarını amaçlar. Bunun için de; somut, güncel, basit ve en çarpıcı noktalarınıyine en yalın ve göze çarpıcı bir tarzda açıklanması ve en geniş kitleye kavratılması gerekir... Ajitasyon kavramı ne geçmişte ne de günümüzde burjuva literatüründe kullanılmayan, sadece işçi sınıfı literatüründe mevcut olan bir kavramdır.

Bugün başta sosyalistler olmak üzere bütün ilerici yurtsever güçlere düşen en önemli görevlerden biride ajitasyon ve propaganda faaliyetlerini yoğunlaştırarak rejimin ideolojisini kitlelerin gözlerinin önüne açık bir şekilde sermek ve ona karşı kitleleri bilinçlendirmektir... Komünist Enternasyonalin VII. Kongresi'ne sunduğu raporda Dimitrov, komünistlerin faşist ideolojiye, özellikle şovenizme karşı savaşımlarının nasıl yürütüleceğine ilişkin somut önerilerde bulunmuştur. Ona göre "her yerde ve her durumda kitlelere göstermek ve somut

olarak tanıtlamak gerekır kı, faşist burjuvazi tüm ulusun çıkarlarını koruduğu perdesi altında, kendi halkını sömürmek ve baskı altına almak olan egoist politikasının yanı sıra diğer ülkeler halklarını da köleleştirmek ve o ülkeleri yağmalamak politikası gütmektedir." (Komünist Enternasyonalde Faşizmin Tahlili)

Bu konuda; eli kanlı bir terör çetesinin başını çeken Türkeş bizleri rejimin niteliği ve ideolojisi hakkında yorucu ve zahmetli analiz ve tahlil çalışmalarından kurtarmış bulunmaktadır! Bakınız ne diyor "başbuğ" Türkeş: "Bizler hapisteyiz, halbuki fikirlerimiz iktidardadır."

Türkeş ve çeteleri 12 Eylül sabahına kadar devrimci, ilerici, yurtsever güçlere kahvelerde işyerlerinde sıradan insanlara, hiçbir şeyden haberi olmayan kundaktaki bebeklere saldırarak darbenin zeminini oluşturmakla yükümlüydüler. Bu görevlerini yerine getirdikten sonra "yedeğe" alındılar ve bizce faşist teröristler hapiste fikirleri iktidarda değiller... Fikirlerinin iktidarda olduğundan hiç şüphemiz yok ama kendileri, inlerinde, sivil faşist terörün yeniden gündeme sokulacağı günü "bekliyorlar"... ki geçen yıl Van 100. Yıl Üniversitesi'nde okuyan M. Şirin Tekin adlı bir Kürt-yurtsever öğrencinin öldürülmesi olayı, askeri ve polisiye baskıların artık yeterli görülmediği ve bunun pekiştirilmesi için sivil faşijst çetelerin tekrar maşa olarak kullanılmaya başlandığını gösteriyor... Bir avuç faşistin içeriye atılması ise "görüntüyü kurtarmak"tan öteye gitmemektedir.

İdeolojik mücadele araçlarından olan kültürel ve sanatsal faaliyetlerin ise günümüzdeki en önemli ve ağır basan yanları devrimci ve demokratik mücadelede en geniş yığınları mücadeleye kazanmaya yönelik yanıdır. Kimilerinin sandığının tersine sanatın amacı sadece zevk vermek, eğlendirmek değildir. Gerçek sanat; toplumun daha iyi daha güzel bir geleceğe ulaşması doğrultusunda verilen mücadeleye katkıda bulunur ve bunu yaparken de insana bir haz ve heyecan duygusu aşılar.

Bu yazımızda öz olarak 12 Eylül ve asimilasyon politikasıyla depolitizasyonun anlamı, kaynakları ve depolitizasyona karşı ideolojik mücadelenin önemi, araç ve yöntemleri üzerinde durduk. Sonuç olarak şunu belirtiriz ki, faşizme ve depolitizasyon politikasına karşı ideolojik-politik mücadeleyi daha da yükseltmeli ve bu mücadele süreci içinde; bilimsel dünya görüşünden, yenilgi ve başarılarımızdan hep öğrenmeliyiz. Dimitrov'un deyimiyle: "Öğrenmeli, savaşırken öğrenmeliyiz.

Selam olsun, ölümlerde yaşamı yaratanlara. Selam olsun, aileleriyle anadilleri Kürtçe ile konuşmak ve temel insan hakları için Diyarbakır zindanlarında direnişi omuzlayanlara...

Ölüm orucunda yitirdiğimiz M.EMİN YAVUZ'u unutmayacağız.

MEDYA GÜNEŞİ

www.arsivakurdi.org

DEVRİMCİ, DEMOKRAT, YURTSEVER, KAMUOYUNA

Bizler. 12 eylül'den beri süregelen işkence ve katliamların odağı durumuna gelen Diyarbakır Cezaevi'nden sizlere seslenmekteyiz.

Bizler, insanlığın, hayvani özelliklerden daha aşağı derecelere indirgendiği; insanlık onurunun çiğnendiği, siyasi tutukluların şansında, insanlığın ırzına geçildiği Diyarbakır Cezaevi'nden sizlere seslenmekteyiz.

Bizler, yetkililerin her fırsatta "Türkiye'de işkence yok" dendiği bir dönemde 50'nin üzerinde tutuklunun katledildiği, onlarca insanın sakat, yüzlercesinin ölümcül hastalıklara mahkûm edildiği Diyarbakır Cezaevi'nden sizlere seslenmekteyiz.

Bizler, tüm bu insanlık dışı uygulamalara karşı, insanlık onurunun kurtarılması için canını feda eden onlarca insanın yaşadığı Diyarbakır cezaevinden sizlere seslenmekteyiz, bu sese kulak verin!

Cezaevi'nde bulunduğumuz sekizyıllık dönem içerisinde, 12 Eylül 1980'den 1981'ün ortalarına kadar, yöneticilerin hiçbir gizliliğe ihtiyaç duymadığı tek kelimeyle vahşete maruz kaldık. 1984'ten günümüze kadar ise yer yer açık olmakla beraber, "örtülü" baskı ortamında yaşamaya mahkûm edildik.

Bugün içinde yaşadığımız koşullar, bütün Türkiye'de cezaevlerinde uygulanan politikanın ürünüdür. Ve bu politikanın esas amacı da tutukluları siyasi kimliklerine ve temel insani değer yargılarına yabancılaştırmak; o da olmazsa uzun vadede onları, ağır hapis cezalarıyla içerden çıkamayacak hale sokmak ve ölüme mahkûm etmektir. İşte cezaevlerine yönelik politikanın eksenini bu hedef teşkil etmektedir.

Nedir içinde yaşadığımız koşullar? Bunu, insanların tutukluluk yaşamını başlatan polis sorgusu ve mahkemelerden başlayalım;

GÜnümüz dünyasında en uzun gözaltı süresine sahip ülke Türkiye'dir. Gözaltı süresi işkence süresinden başka bir şey değildir. Polise düşen, onlarca gün işkence görmekte, insanlara, işkence yoluyla düzmece ifadeler imzalattırılmaktadır.Bu ifadelerin tümü kişinin kendinig suçladığı ifadelerdir. Aklı başında bir insanın "suçlu" da olsa kendisini ölüme ya da ağır hapis cezalarına götürecek ifadesini gönül rızasıyla vermeyeceği açıktır. Nitekim mahkemelere çıkan herkes, polis ifadelerini reddetmektedir. Bu da polis ifadelerinin özgür irade ile değil, baskı ve işkenceyle alındığını somutlar.

DİYARBAKIR DİRENİŞİ

Ahmet ASLAN

İşkence, baskı ve zulüm politikası, öteden beri Türkiye'de uygulanmaktadır. Bu herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Bu politika-dünyanın heryerinde olduğu gibi Türkiye'de de -rejimin maskesinin düştüğü dönemlerde bütün çıplaklığıyla ortaya çıkmıştır. Bu çıplaklık Türkiye'de en son 12 Eylül süreciyle yaşandı ve yaşanmaktadır. Mücadele en saf şeklini baskıcı iktidarın azgınlaştığı dönemlerde almıştır. Koşulların ağırlaştığı dönemler, yoğun inancı ortaya çıkararak, başeğmezliği somutlaştırmıştır. Türkiye'deki koşulların en ağır yaşandığı 12 Eylül sonrası dönem bunu göstermiştir. Mücadele en yoğun biçimde cezaevine kaymış, devrimciler kaçınılmaz bir sınavdan geçmiş, halkın gerçek evlatları bu sınavdan yüzlerinin akı ile

www.civakurdi.org

Mahkeme heyetleri bunu çok iyi bildikleri halde, işkenceyle alınan ifadeleri deil sayarak, karşılarına çıkarılanları cezaevlerine yollamaktadırlar. Diğer bir deyişle mahkeme heyetleri, can güvenliklerinden sorumlu insanları tutuklayarak, birer işkence merkezi olan cezaevlerine yollamaktadırlar.

Tutukluluk süresince devam eden yargılamalarda, mahkemeler, hiçbir şikâyetimizi dinlememekte, bize uygulanan işkencelere adeta davetiye çıkarmaktadırlar. Ve zaman zaman -geçmişteyaşadığımız gibi- cezaevlerindeki işkenceyi idare etmektedirler.

Bugün Diyarbakır sıkıyönetim mahkemelerinde idam cezası olan yüzün üstünde insanın mahkûmiyet kararı, cezaevinde işkenceler sonucu "itiraf" yapanların ifadelerine dayandırılmıştır. Gelinen noktadı, bunların çoğu, ifadelerinin işkence altında alındığını belirttiklerihalde ve geri aldıkları halde, mahkeme heyeti bunu dikkate almamış ve bunca insanı ölüme katbe katını da ağır hapis cezalarına mahkûm etmiştir.

Tutukluları "adam öldürdü" diye mahkum eden mahkeme heyetleri, 50'nin üstünde tutukluyu katleden işkenceci canilerle ilgili yaptığımız suç duyurularını ciddiye dahi almamıştır.

Peki mahkemelerin tutukladıkları ve ağır hapis cezalarına mahkûm ettikleri insanların cezaevi yaşamı nasıl geçmektedir? Durumumuzun en önemli yanı budur işte.

Bizler, Diyarbakır Cezaevi'nde açık bir vahşet ortamı yaşadır. 50'nin üstünde insanı kaybettik. Bunlardan kimi işkencede öldü, kimileri de işkencecileri protesto ederek yaşamına son verdi. Kaybettiğimiz insan sayısı yaşadığımız vahşetin boyutunu verir kanısındayız.

Bugün neler oluyor burada, adam öldürme durdu mu? Hayır. Daha altı aya önce bir tutuklu yine işkencede öldü, cezaevinden alınıp, polis sorgusunda katledildi.

Evet, bugün de işkence, demoklesin kılıcı gibi tepemizde sallandırılmaktadır. Bu, Diyarbakır Cezaevi'nde, işkencenin kalkmayacağının ve devam edeceğinin belirtileridir.

Daha başka ne oluyor burda?

Bize yapılan işkenceleri, arkadaşımızın katledilişini protesto ettiği için cezalandırılıyoruz. İşkenceye karşı çıktığımız için suçlu ilan ediliyor.

Bizler, Diyarbakır Cezaevi siyasi tutukluları olarak sekiz yıldır bir trejedi yaşıyoruz ve daha bu bitmedi, devam ediyor. Her şey biryana, biz insanız ve insancayaşamak istiyoruz. Sesimizi duyun!

Bizler, tutuklu da olsak evet insanız ve her insanın insanca yaşama hakkının olduğuna inanıyoruz. Bunun için diyoruz ki, bugünden itibaren bize insanca yaşama hakkı tanımayan, siyasi kimliğimizi yok etmek isteyen yönetime karşı süresiz açlık grevi (S.A.G.) eylenime girmiş bulunuyoruz. Sesimizi duyun.

Bu eylemimiz insanlık onurunu yaşatma ve ona saygı uyandırmanın bir çabasıdır. diyoruz ki, insanlık onurunu koruma şerefine gark olmak isteyenler, insanlık onurunu yaşatmak isteyenler sesimize kulak versin, sesimize ses katsın. Bunu bekliyoruz.

Taleplerimiz şunlardır:

1) Yeni Cezaevi tüzük ve yönetmeliği tutuklulara insanca bir yaşam sağlayacak biçimde değiştirilsin.

2) Türkiye genelinde TTE uygulamasına son verilsin.

3) Cezaevi İdaresi tutukluların istemlerini dile getirecek olan, tutuklulara siyasi temsilcilik hakkını tanısın.

4) Kelepçeler arkadan değil önden takılsın.

5) Dosyadaki tümsavunma, tutanak ve yazılı deliller tutuklulara verilsin.

6) Daktilo verilsin.

7) Radyo, teyp ve her türlü müzik aletleri verilsin.

8) Kütüphane ve spor salonunun kullanım ve denetimi tutuklulara verilsin.

9) Avukatlarımızla yüzyüze görüşme hakkı tanınsın. Avukat görüşmesi sırasında görevli bulunmasın.

10) Yazışma ve haberleşme özgürlüğümüz üzerindeki kısıtlama ve yasaklar kaldırılsın. Basınla yazışabilelim. Mektuplarımız sansürsüz gitsin gelsin.

11) Açık görüşlerin sayısı ve süresi artırılsın.

12) Havalandırma süresince koğuş kapıları açık tutulsun. Kaçakçılar ve bayanlar koğuşunu tecrit politikasına son verilsin. Onlarla yanyana gelebilelim.

13) Ailelerimizden yiyecek alınsın. Kantinde çeşit artırılsın. Yemekler düzeltilip besin değeri yükseltilsin.

14) Kürtçe konuşma yasağı kalksın.

15) Piyasada serbest satılan her dergi ve kitap içeri girsin.

çıkmışlardır. Baskıların ağırlaştığı dönemlerde burjuvazi, kaçınılmaz olarak zındanları ve buralarda uygulamaya konan işkence politikasını artırmıştır. Bir Sağmalcılar, bir Mamak, bir Metris, bir Diyarbakır bu politikanın merkezi halinin alarak rejimin gerçek yüzünün sergilendiği birer ayna işlevini görmüştür.

Koşullar ne denli zor, baskılar ne denli ağır olursa olsun mücadele durmaz. Her ortamda, yaşamın her anında varlığını inadına sürdürür. 12 Eylül sonrası Diyarbakır Askeri Cezaevi bunun en açık örneğini günümüze kadar ulaştırmıştır.

Dünya kamuoyunun nefretle kınadığı olaylar zinciri içinde Diyarbakır cezaevlerinde yaşanan olaylar özgün bir yer tutmuştur. Koşulların son derece sert olduğu bu dönemlerde insanlarımız yiğitçe direnerek, mücadelenin her koşulda devam edebileceğini ıspatlamışlardır. Bugüne dek mücadelelerini kesintisiz olarak sürdürmektedirler.

12 Eylül 1980 darbesiyle Türkiye'de tarihi geri çarkettirmek isteyen egemen sınıflar, açtıkları zındanlarda binlerce yurtseveri, devrimci demokratı sindirebileceğini sanmış; tarihsel olarak karşıt durumlardaki dinamiklerin savaşımını kısmende olsa cezaevine kaydırmıştır. Egemen güçler zafer kazanacaklarını hayal ederlerken, oysa en ağır yenilgilerini almışlardır Diyarbakır zındanlarında. Fakat her nedense yinede tarihin onları her zaman yenilgiye mahkûm ettiğini, edeceğini görmek istememişlerdir.

Diyarbakır 5 no.lu zından bir süre önce cezaevi idaresi tarafından bir çırpıda boğulmak, teslim alınmak, onursuzlaştırılmak ve böylece sindirilmek istenmiştir. Yıllardan beri sistemli bir şekilde uygulanmasına çalışılan ve resmi politikanın bir devamı olan işkence, apolitikleştirme, onursuz bırakma, kısacası insani değerlerden uzaklaştırma politikalarına bir kez daha direnmiş göğüs gererek bu saldırıyı da püskürtmüştür. Devrimciler bu saldırıyı püskürtmede 9.2.1988'deki ÖLÜM ORUCU eylemi ile yöntemlerini belirlemişlerdir. Başlattıkları mücadele ailelerden, öğrencilerden, işçi köylü, memurlardan oluşan her kesimden geniş halk kitlesini içine aldı. Acil görevlerinin farkında olan aileler bir araya gelerek direnişe katılma kararı aldılar. Zındandaki süresiz açlık grevinin kazanımlarla sona ereceği umuduyla çeşitli parti ve kitle kuruluşlarıyla eylemin tanıtımı yönünde çalışmalara giriştiler. Cezaevinin bağlı bulunduğu 7. Kolordu Komutanlığıyla görüşme yolları arandı, fakat sonuç alınamadı. Bunun üzerine görüş günü olan 16.2.1988 Salı günü beklendi

ve görüşe gidildi. Tutsakların görüşe çıkmamaları üzerine, yakınlarının direnişe devam ettiğini gören aileler toplu halde yürüyerek Diyarbakır SHP il binasına geldiler ve 16.2.1988 saat 14'te ölüm orucu ve açlık eylemlerine başladılar. Organize olmuş kararlı insanların başlattığı bu eylem, bazı kişi ve kuruluşlarca yörüngesinden kaydırılarak propaganda aleti edilmek istendi.

Eylemin Diyarbakır SHP il binasında yapılması ilk başlarda, olayın niteliğini ve gelişimini bilmeyen kamuoyunda, eylemin SHP güdümünde geliştiği izlenimini vermiştir. Bazı SHP milletvekillerinin eyleme (geçici bir süre içinde olsa) katılmalarının bu izlenimin oluşmasında katkısı olduğunu düşünüyoruz. Bu katılımın bireysel bir katılım ve partinin bu eylem içindeki yerinin SHP parti merkezinin yapmış olduğu, eylemi sabote etme, görüntüsünü değiştirme gibi girişimlerle çok güzel açıklandığı kanısındayız. SHP parti merkezi direnişe başından sonuna dek karşı olduğunu ısrarla belirterek, tavrını açıktan ortaya koymuştur. Fakat partili bazı milletvekillerinin ve SHP Diyarbakır il örgütü üyelerinin eylemde üzerlerine düşen görevi yerine getirme gayreti içine girdikleride bir gerçektir.

Tutsak aileleri, ölüm orucu öncesinde demokratik kitle örgütlerinin bazılarıyla; eyleme duyarlılıklarının artırılması ve katılımlarının sağlanması yönünde temaslarda bulunmuştur. Bu kitle örgütlerinin bazıları, olayda kendilerinden beklenenin aksine bir tutum madan girdikleri bu tutum sonucu eylemi Ankara'ya kaydırmak istemişler, bunu da salt insiyatif ve prestij kazanmak uğruna yapmışlardır. Eylemin büyüdüğü ve geliştiği günlerde bile insiyatif ve prestij kazanma hayallerinden vazgeçilmemiştir. Ancak eylemin gözleri kamaştıran bir hal almasından sonradır ki, eylemin sona ermesine yakın gerçekleri kabul etmek ve ortodoks inadından vazgeçmek zorunda kalmışlardır.

Genelde Türkiye'de insan haklarının kazanılmasını, korunmasını amaç edinen özelde ise, zındanlardaki olaylara duyarlılıklarıyla tanınan İnsan Hakları Derneği'nin tavrı çok ilginçtir. Başlangıçta ölüm oruçlar, açlık grevleri gibi eylemleri insan sağlığına zararı olduğu gerekçesiyle benimsemeyen bu dernek, eylemin kazanımlarla sona ermesi sonucunda hiç de çağdaş insana uymayan çıkarcılık dürtüsüyle olaydan pay kapmaya çalışması dikkat çekicidir. Böylece sahip oldukları eylemsizlik anlayışının, tarihsel yenilgisini birkez daha yaşamışlardır.

Haklılığı tartışılmayan bu eylemin gerçekleşme yer ve zamanı da doğru tespit edilmişti. Çünkü, eylem başladığından hemen sonra kitlenin etkin desteği akmış, basın ve yayın organları ilgilerini bu eyleme yöneltmek zorunda kalmış, Türkiye ve Dünya kamuoyunda geniş yankılar uyandırmış içte ve dışta eyleme destek verilmiş, eylemin gücü bir kat daha artırılarak Dünya kamuoyu önünde haklılığı kanıtlanmıştır. Bütün bu gelişmelere karşı sessiz kalamayacağını anlayan hükümet konuya ilişkin açıklamalar yapmaya, cezaevlerine uyguladığı politikasında değişiklik girişmek zorunda bırakılmıştır. Bu etkin muhalefetin sesi, devekuşu politikası izlemekte sonuna kadar kararlı görünen TRT'nin haber bültenlerinde ilk sırayı almıştır. Özal, eylem sırasında kendisinin yurt dışında bulunduğunu, böylece bazı kararların geciktiğini ve olayların bu sebeple büyüdüğünü söyleyerek eylemi küçük göstermek istemiştir. Özal bu sözleriyle kendini ele vermektedir. Çünkü bu sözlerden de anlaşılacağı gibi ülkeyi Özal'ın kendisi yönetmemekte, rejimin karanlık, güçlerinin sözcüsüdür. Konu üzerinde bazı açıklamalar yapan Özal, Evren'le görüşmelerde de bulunmuş ve çok kısa bir süre sonra da MSB tarafından iyileştirme tedbirleri açıklanmıştır. Bu tedbirlerin açıklanmasından sonra cezaevinde 19.2.1988 tarihinde akşam saatlerinde eylemin tutuklular tarafından sona erdirilmesi üzerine ailelerde aynı gün eylemlerine saat 18.30'da son vermişlerdir.

AÇLIK GREVİNİN GÜNLÜĞÜ

9.Şubat.1988 - Salı

Diyarbakır Askeri Ceza ve Tutukevi'nde ÖLÜM ORUCU başladı. Sabah başlayan görüşmeye birkaç tutuklu yalnız çıktı. Bu arkadaşlar ölüm orucunun başladığını ve artık görüşlere çıkılmayacağını özellikle Kürtçe konuşarak bildirdiler ve görüş yerini terk ettiler. Açlık grevinin başladığı haberi cezaevi kapısında bekleyen tutuklu yakınları arasında bir anda yayıldı. Bu haber tüm tutuklu yakınları arasında önce tedirginliğe, sonra da mücadeleye itti. Tedirginliğe itti, çünkü tümü de geçmiş yıllarda yaşanan açlık grevlerini, ölüm oruçlarını ve bu grevlerde yaşamlarını yitiren direnişçileri unutmamışlardı, unutamazlardı. İnsan yaşamı için en doğal ve vazgeçilmez olan onurlarını korumak, bu onuru işkenceci canilere ezdirmemek için verilen mücadelelerde yitirilen değerler anılarda taze ve canlı olarak yaşamaktaydı. İşte devam eden bu mücadelede daha nice değerlerin yitirilecek olmasıydı tedirginliğe yolaçan.

Mücadeleye itti, çünkü artık insanlarımızı kaybetmek istemiyorduk. Tutuklu yakınları cezaevindekilerin yalnız olmadığını, direncin paylaşılacağını, paylaşılan direncin büyüyeceğini göstermek istiyorlardı.

9 Şubat Salı günü başlayan açlık maratonunda koşulacak mesafe bilinmiyordu. Ölümüne başlayan açlık maratonunda acaba kaç delikanlı sonsuza dek sürdürecekti bu yarışı. Bu yarışta yakınlarının yanında yer almak, tutuklu ailelerinin görevi olmalıydı, hem de bu bilincinde olarak.

Aynı gün yürüyüş yapıldı ve basın toplantısı düzenlendi. Sorunların idari başvurularla çözümünün mümkün olmadığı bilindiği halde, yine de cezaevi idaresinden Başbakanlığa kadar bir dizi yönetsel makama dilekçelerle başvurular yapılarak, dikkatler çekildi.

Önce Kolordu Komutanlığına başvuruldu. Aileler toplu halde nizamiye kapısına giderek dilekçelerini Kolordu Komutanına vermek istediklerini ve kendisiyle görüşmek istediklerini görevli bir subaya bildirdiler. Görevli, yetkili kimsenin bulunmadığını, dilekçeleri kendisinin Kolordu Komutanına ileteceğini söyleyerek dilekçeleri topladı.

Gelişmelerin bu ilk gününden başlayarak, gelişmeler polisler tarafından sürekli izlendi. Fotoğraflar çekildi, video kayıtları yapıldı.

www.arsivakurdi.org

10.Şubat.1988 - Çarşamba

İdari başvurular devam etti. Genelkurmay Başkanlığına, MSB'na, Başbakanlığa ve Cumhurbaşkanlığına telgraflar çekildi.

Valiliğe giden bir grup tutuklu yakını, valiliğin koruma polisince hayvanca kovuldu. Vali sorunlarına çözüm arayan bu insanlarla görüşmekten sürekli kaçındı.

Barolar Birliği'ne gidildi. Randevu alındığı halde baro başkanı görüşmede bulunmadı. Bütün bir gün bu ve benzeri uğraşlarla geçti.

11.Şubat.1988 - Perşembe

Sabahtan itibaren tutuklu yakınları, cezaevi kapısı önünde toplanmaya başladılar. Dışarıya bakan pencerelerden yakınlarıyla konuşmaya çalıştılar. Öğlen saatlerine doğdu toplu halde SHP il binasına yüründü. Daha sonra adli müşavirliğe gidildi.

12.Şubat.1988 - Perşembe

Haftanın bu son gününe gelindiinde gerekli başvuruların tümü yapılmış, hiçbir yetkili tutuklu yakınlarıyla görüşmeye yanaşmamış, çalınan bütün kapılar birer birer yüzlere kapatılmıştı. Artık sorunların çözümünün bu gibi başvurularla sağlanamayacağı bir kez daha gün gibi ortaya serilmişti. Dört gün boyunca verilen uğraşlar gösterdiği, dilekçelerle, arz etmelerle egemen güçlerden hiçbir hak alınamaz.

Tarih bir kez daha haklılığını kanıtlarcasına biz insanlara, hakların rica ile değil, direnerek, zorla alınacağını gösterdi. Var olan koşulların somut tahlili yapılmalı, gerekli yol ve yöntemlere zaman yitirilmeden gidilmelidir. Tutuklu yakınları yöntemlerini belirlemişlerdi. Yöntem süresiz açlık greviydi. Bütün tutuklu aileleri yöntem üzerinde karar birliğine varmışlardı. Uygulamaya ise Salı günü konacaktı.

Bu arada SHP'den birkaç milletvekili geldi ve bir sonuç elde edemeyerek geri döndüler.

Cumartesi günü yine cezaevi önüne gidildi. Tutuklu aileleri yakınlarıyla konuşmaya, uzaktan işaretleşerek haberleşmeye çalıştılar. Gelen haberler içerde durumun iyi olmadığı yönündeydi.

Pazar günü yapılacak şey bir sonraki günü beklemekti. Ve açlık grevinin son hazırlıklarını yapmaktı.

15.Şubat.1988 - Pazartesi

Cezaevine gidildi, ordan SHP'ye toplu halde yüründü. Gelen haberlere göre ölüm orucundaki tutuklulardan birkaçı kan kusmaya başlamıştı. Bu haber, içerdeki, insanlarımızın, bu eylemin uzun sürmesi halinde fazla yaşamayacaklarını gösteriyordu.

Aynı gün SHP'li üç milletvekili, Adnan Ekmen, Mahmut Alınak ve Hasan Fehmi Güneş Diyarbakır'daydılar. Bu üç milletvekili cezaevi yönetimiyle görüşmek istedilerse de bunu başaramadılar. Daha sonra diğer yönetsel birimlerde bu milletvekilleriyle görüşmekten sürekli kaçındılar. H.Fehmi Güneş aynı gün Ankara'ya döndü. Diğer iki milletvekili Diyarbakır'da kaldılar. Yine aynı gün Tabipler Odası'na gidildi. Tabipler Odası yöneticileri olaya insancıl yaklaşımlarını göstererek direnişçilerin eylemlerini desteklediklerini bildirdiler.

Son hazırlıklar da tamamlanmış, yeni gün sabırsızlıkla bekleniyordu.

16.Şubat.1988 - Salı

Diyarbakır ve Güneydoğu insanı için çok önemli bir gün. Kürt anaları ve aileleri ilk defa bir açlık grevi yaşayacaklardı. Kamuoyunun adeta hazır olduğu kitlelerin kendiliğinden destek verdiği, halkın yaşatacağı ve iktidarın aciz kalacağı, halkın direniş ruhunu harekete geçiren bir olayın başlangıcıydı bugün. Halkın yarattığı böyle bir olay ilk defa gerçekleşiyordu 12 Eylül sonrası Diyarbakır'ında.

Gün tutsak yakınlarının cezaevi önünde toplanmasıyla başladı. Yakınlarıyla tekrar görüşemeyen aileler, öğlene doğru açlık grevinin yapılacağı yer olan SHP il binasında toplanmaya başladılar. Saat 14.00'te basın toplantısı yapılarak süresiz açlık grevinin başladığı kamuoyuna açıklandı. Halk, haklılıkları tartışma götürmeyen bu insanların mücadelesini, ilk andan itibaren desteklediğini gösterircesine akın akın grev yerine koşuyordu. Dicle Üniversitesi gençliği ilk andan itibaren açlık grevinin sürekli destekleyicisiydi. İşçi sendikası kuruluşları desteklerini bizzat gelerek iletiyorlardı. Esnafı, memuru, işçisi, işsizi, köylüsü, gençliğiyle halk, direnen insanların yanında kesintisiz yer alıyordu.

Yine aynı gün SHP Mardin Milletvekili Adnan Ekmen ile Kars Milletvekili Mahmut Alınak fiilen açlık grevine başladılar. Ancak katılımlarını bildiren açıklamayı bir sonraki güne bıraktılar. Yine TAYAD üyesi üç tutuklu yakını fiilen açlık grevine başlayanlar arasındaydı. İlk gün 28 kişiyle başladı açlık grevi. Bunlardan 7'si süresiz, diğerleri ise süreli olarak katılmıştı eyleme. Bu sayı her geçen gün artacak ve üç günde 50'yi aşacaktı.

17.Şubat.1988 - Çarşamba

Günün ilk saatlerinden itibaren parti binası ziyaretçilerin akınına uğradı. Halkın geniş kesiminden insanlar, desteklerini iletmek için gruplar halinde gelmeye başladı. 400 üniversite öğrencisi saat 10.00'a doğru grevcilerin ziyaretine geldiler. Bu gençler yaptıkları konuşmalarla, söyledikleri türkülerle grevcilerin en büyük moral kaynağı oldular.

Saat 10.00'da yapılan basın toplantısında milletvekillerinden Mahmut Alınak ile Adnan Ekmen grevi desteklemek ve yetkililerin ilgisizliğini protesto etmek için kendilerinin de süresiz açlık grevine başladıklarını (oysa bir gün önce başlamışlardı) açıkladılar. Öğrenciler basına dağıttıkları açıklamada grevcileri desteklediklerini ve gerektiğinde kendilerinin de bu eyleme katılacaklarını ve açlık grevine başlayacaklarını belirttiler. Daha sonra öğrenciler hep bir ağızdan türküler söylediler.

Bina artık gelenleri alamayacak kadar doluydu. Öğrenciler parti binası önünde toplanarak direnen insanları alkışladılar, bu alkışlara grevci analar çiçekler atarak karşılık verdiler. Yaşanan bu anlar dayanışma örneklerinin en güzellerindendi.

Yaşanan bu güzel anlar karşısında faşist iktidarın polisleri hareketsiz kalırken, SHP Genel Başkanı İnönü parti binasının boşaltılmasını istiyordu. İnönü'nün bu isteği öğrenilince, gerek direnişçilerde, gerekse direnişi destekleyenlerde büyük bir tepki doğdu. Bu tepki bütün grev boyunca büyüyerek devam etti. Grevciler ölebileceklerini ama binayı terk etmeyeceklerini, gerekirse hem kendilerini ve hem de binayı yakacaklarını, İnönü eğer çok istiyorsa parti tabelasını kendisine gönderebileceklerini belirttiler. Sosyal demokratlık iddiasında olan İnönü, grev kırıcılığına soyunmuştu.

İstanbul'dan gelen bir tutuklu yakını açlık grevine başladı. Yine İstanbul'dan gelen 2 TAYAD üyesinden biri açlık grevine katıldı. Katılımlar sürekli artmaktaydı. Halk desteğini açıktan vererek eyleme sahiplenmişti. Açlık grevinin boyutu genişlemiş, gerek Güneydoğu, gerek Türkiye ve gerekse dünya kamuoyunun ilgisi bu eylem üzerinde toplanmıştı.

Geceyarısı saat 01.00'e kadar insanlar gidip gelmeye devam etti. Bu saatten sonra binanın kapısı kapatıldı. Kapının kapandığını gören polisler, binayı arka cephesinden taşlayarak 2 cam kırdılar. Bu provakasyon girişimi direnişçiler üzerinde hiçbir olumsuz etki yaratamadı. Tersine herkesin kararlılığını arttırarak, morallerinin yükselmesine neden oldu.

18.Şubat.1988 - Perşembe

Canlılık ve katılım artarak devam ediyordu. Greve yeni katılımlar oldu. Gerek Diyarbakır dışından, gerekse Türkiye dışından gelen destek mesajları ve başarı dilekleri olayın boyutunun ne denli büyüdüğünün göstergesi oldu.

Halaylar çekiliyor, türküler söyleniyordu. Ziyaretçiler daha da artarak geliyorlardı. İktidarın artık öne sürülen talepleri kabul etmekten başka yapacak bir şeyi yoktu.

Saat 13.00'teki radyo ana haberlerinde, taleplerin kabul edildiğine dair yapılan iktidar açıklaması, herkesi haklı sevince boğdu. Bu açıklama eylemin amacına ulaşacağının ilk büyük işaretiydi. İnsancıl ve doğal talepler karşısında burjuvazinin yapacak bir şeyi yoktu, talepleri kabul etmekten başka. Hele bu talepler direnişlerle alınmaya çalışılıyorsa iktidarın yenilgisi kaçınılmazdı. Direnmenin etkisini gören insanlarımız seviniyorlardı. Buna rağmen açıklamanın yetmeyeceği, bu açıklamalar doğrultusunda uygulamaya geçilmesi gerektiği, uygulamaya ve geçildiğinde ancak tutuklularla görüşülerek anlaşılabileceği belirtildi ve greve devam edildi.

Başbakanın açıklamasından sonra Ankara'dan SHP milletvekillerinden Fuat Atalay, Mehmet Kahraman ve Salih Sümer Diyarbakır'a geldiler. Bu milletvekilleri parti binasını boşaltsınlar diye gönderilmişlerdi. Açlık grevine katılarak aktif desteklerini gösteren Mardin Milletvekili Adnan Ekmen ile Kars Milletvekili Mahmut Alınak, amaçlarına ulaştıklarını açıklayarak grevlerine son verdiler. Yeni gelen milletvekillerinden Mehmet Kahraman ile Salih Sümer binayı boşalttırmak için gösterdikleri çabalarının sonucunu alamadılar.

Elde edilen başarı önemsenmeyecek gibi değildi, daha da ötesi, başarı büyüktü. Ancak elde edilen bu başarıyı buruklaştıran bir olay da yaşanmaktaydı. Herkesin yüreğinde, bu sevinçli anın yaşanmasında büyük payı olan Mehmet Emin Yavuz'u yitirmenin hüznü de yer almaktaydı. İnsanca yaşam uğruna bir can daha yitirilmişti. Bir can daha direnerek ölmüştü, bütün direnen insanlar gibi güneşe gömülmüştü.

9.Şubat.1988 tarihinde başlayan bir açlık maratonu daha sona ermiş, herkes kendi mesafesini koşmuştu. Mehmet Emin doymamıştı açlığa ve mesafesi sonsuza uzanmıştı.

Binanın boşaltılamayacağını gören milletvekilleri, bunu ancak kabul edildiği açıklanan taleplerin uygulanmaya konmasıyla, yani direnişin amacına tam olarak ulaşması ile gerçekleşebileceğini anladılar. Böylece çabalarını bu yöne akıtarak, kabul edilen taleplerin bir an önce uygulamaya konması için yetkililerle bağlantı kurmaya çalıştılar. Ancak nedense yetkililerden hiçbiri yerinde bulunamıyordu. Aynı saatlerde ölüm orucunun 11. gününde bulunan tutuklulardan Mehmet Emin Yavuz'un sağlık durumu ağırlaşmıştı. Nitekim 19.Şubat.1988 - Cuma günü, yani bir gün sonra bu yiğit direnişçiyi kaybedecektik. Kabul edildiği açıklanan talepler geciktirilmeyip hemen uygulamaya geçilseydi Mehmet Emin Yavuz'u kaybetmeyecektik.

O gün artık yapılacak bir şey olmadığı anlaşılmış, geceleyin milletvekillerinden sadece Fuat Atalay direnişçilerle kalmıştı. Halk ise katılımını aktif olarak göstermekteydi.

19.Şubat.1988 - Cuma

Günün ilk saatleriyle birlikte yetkililere ulaşılmaya çalışıldı. Öğlene doğru Mehmet Emin Yavuz'un ölüm haberi geldi. Doğruluğu henüz kanıtlanmayan bu haber, direnen insanlarımız üzerinde olumsuz moral etkisi yaratmasın diye gizlenmeye çalışıldı. Gün boyu, diğer günler olduğu gibi halaylar çekildi, türküler söylendi. Direnişin 4. günü olmasına rağmen insanlar akın akın gelmeye devam ediyor, açlık grevine katılmak isteyenlerin sayısı büyük boyutlara ulaşıyordu. Taleplerin kabul edilmeyip, direnişin sürmesi halinde esnaflar kepenk kapatma eyleminde bulunacaklarını, öğrenciler kalabalık gruplar halinde açlık grevine gireceklerini bildiriyorlardı. Yüz kişilik bir grup çeşitli evlerde açlık grevine girme hazırlığını yapmaktaydı. Zaman ilerledikçe katılım görülmemiş boyutlara ulaşmaktaydı.

Öğlen saatlerinde cezaevine gidildi. Adli müşavirin de bulunduğu bir dizi görüşmeden bir sonuç alınamadı. Ancak akşama doğru bir anlaşmaya varıldı. Bu anlaşma tamamen tutuklularla idare arasında gerçekleşti. Bu anlaşma ile daha da geniş haklar elde edildi. Saat 18.15'te direnişçi ailelerin yanına gelen milletvekilleri 4 tutuklu yakınını yanlarına alarak cezaevine gittiler. Tutuklular, yakınlarıyla yaptıkları görüşmede taleplerinin tümünün kabul edildiğini (ısıtıcı ve saç sakal sorunu sonradan halledilmek üzere ileriye bırakıldı), böylece grevin başarıyla amacına ulaştığını ve sona erdirdiklerini bildirdiler. Saat 18.45'te açlık grevindeki tutuklu yakınlarına ulaşan bu haber sevinç dalgası yarattı. Direnen insanlarımızın yüzlerinde boyun eğmemenin, hakkı olanı zorla söküp almanın, başarı kazanmanın haklı sevinci vardı. İnsanlarımız, eylemlerini doğru zamanda ve doğru yerde, yarattıkları koşulların en uygun duruma geldiği anda yapmışlar, haklılıklarını kanıtlamışlardı.

DİYARBEKİR BU MUDUR

Saraykapısından geçtim ellerim bağlı
dudağımda yepyeni bir marş
sırtımda jandarma namluları
bilenmiş bir bıçak gibi parlıyor alnım
bebeler coşkuyla kelepçeme el sallıyorlar
namlulara aldırmıyorlar
ve kepaze kralların hesaplayamadıkları
korkunç bir hızla
büyüyorlar

Bir köhne kral sarayıymış bu zindan
ve romalı kurtların
ve bedevi aylakların eyleştiği has bahçe
ve bazalt yontan tutsağın
alnındaki ter
avuçlarındaki kan
duvarına yansıyor hâlâ
kan kokusu çıkmamış çınarlardan
Diyarbekir bu mudur
Perçemi kınalım
de görelim
yüreğimiz taş mıdır
demir midir
gözümüzün üzerinden bir serçe uçar
daralır yüreğimiz
mahzunlaşırız
ve Dicle yaslı akar
ve biliriz kepaze kralların
yakası açılmamış hünerleri var

Diyarbekir bedendir
perçemi kınalı
suyu akmaz
gülü açmaz nedendir
Urartu yiğitler hâlâ vurulu
Ben deyim özümdendir
sen de zincirlerinden

SİNAN SABRİ

www.rsivakurdi.org

FEKİ TEYRAN
ÇEVİRİLERİ

www.arsivakurdi.org

Feki Teyran (Fexîyê Teyran) 1302 yılında bugünkü Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Çölemerik yöresinde, Mıks köyünde doğmuştur. Asıl adı Muhammet'tir. Bazı şiirlerinde **Mim ve Hey** imzasını da kullanmıştır. Kürtçeyi bütün halk şairleri gibi, bugün de anlaşılacak ve sevilecek bir ustalıkla kullanmıştır. Halkın feodal beylerden gördüğü zulmün yanında, doğal güzellik temasına da yer vermiştir. Şiirlerinden, ozanın, halkın yanında yer aldığı, beylerin zulüm ve sömürüsüne karşı mücadele ettiği için zindana atıldığını ve sürgüne gönderildiğini de öğreniyoruz. Feki Tayran'ın günümüze dek dilden dile gelen birçok eseri vardır. **Şêxê Senhanîyan (Sen'an Şeyhi), Xıseya Bersiyayî (Bersıyali'nin Öyküsü), Qewlê Hespê Reş (Kara Atın Kavli)** gibi... Ozan, 1377'de Mıks köyünde ölmüştür.

ZAMAN GELECEK

Şimdi değilse de
Devranımız geldi mi dünyaya
Cefayı alt edeceğiz.

Bir devran olacak, zamanın doğuracağı
Söz ve kararlar tamamlanıp da
Bunu keşfetti mi herkes.

Bunu keşfeden herkes
Oturup da ağlasa
Yitirilmiş işler için.

Devranın sırası geldi mi
Cebir ve zulüm kaybolacak
Köleler efendi olacak.

Geldi mi insanların devranı
Akıllar gelecek beyinlere
Ve Feki Teyran anacaklar.

AĞILDA DURMAZ OĞLAKLAR

Hep ağılda kalmaz oğlaklar
Bir gün, kavga meydanına çıkacaklar
Doğacak özgürlerin haykırış günleri
Feki Teyran bunu söyler.

Hep dağınık kalmaz toplum
Kuşanacaklar ok yaylarını
Kıracaklar boyunduruklarını
Yıkacaklar zalim beyin zindanını.

Bırakırım ben de, kalem-defterimi
Kuşanırım sizle kılıç kalkanımı
Babamın yurdu için savaşırım
Ziyaret gibi korurum anadilimi.

GELECEK

Bir gün gelecek güvençli günler
Uyanacak naçarlar, sefiller
Zalim beylere meydan okuyacaklar
Tahtlarını başlarına yıkacaklar.

Hey zalim beyler, bilin ki
Gün gelir, gitsem de bu dünyadan
Şu altın gibi şiirlerim
Düşmeyecek hiç, dudaklardan.

Gürleyecek, şakırdayacaklar
Gökyüzündeki yıldırımlar
Yeryüzündeki mavi kılıçlar gibi
Yüreğinizi paralayacaklar.

www.arsivkurdi.org

GÖÇMEN

Türkücüyüm ben, geldim buraya
Çıkana dek, beylerin sesi
Yazacağım hep, kâğıtlara
Ne kiliseye giderim, ne camiye.

Giysisiz de kalsam, kırlarda
Çağırıp haykıracağım yine
Çıplak-tutsak olsam da
Onlar için çarpacak kalbim.

Bir gün görünecek bizim kader
Anılacak değersiz adım
Ve övülecek zaman zaman
Gençler çağıracak, kitaplarda türkülerde.

İyi, görkemli günler gelecek
Sıkıntılı günler yerine
Yol-tedbir bulun kendinize
Tutsak kalmayın beyin zulmüne.

Her bahar güller açacak
Çimen göverecek her zamanki gibi
Akacak pınarların duru suları
Göremeyecek Feki ama o günleri.

Bir gün giderim, toy gençler
Sevin! Hep savaşmanız da gerekecek
Kadınları, çocukları, halkı sevin!
Beylerin önünde, zulmün karşısında.

DEVRAN

Devran sırayla: Alt üst olur, üstse ait
Bir devran alacağımız var
İşi gücü zorbalık olan beylerden.

Zorba beylerin işlerinden
Biz yoksulların hali kötü
Kulak vermiyor kimse, naçar ve sefillere.

Bu naçar ve sefiller ki
Tüm dert ve gamlarını dökeriz
Onlarsa sağır ve sersemdirler, kulluktan.

Bir gün baş aşağı olacak bu devran
Şavkıyacak başıma gün ışığı
Er veya geç.

Gün ışığının vadesi geldi mi
Aman tanımaz
Ve acımasız dertler kaybolacak.

Yalnızca yıkınıp durmakla
Kurtulamaz ki zulüm zorbalıktan
Suçsuz, günahsız köleler.

Hey özlenen devranlar, gelin
Onayın keder dolu gönülleri
Acı sözlere gerek duymadan.

Söz söylendi mi değer alır
Dünya alem duysun diye
İyi devranlar görsün diye.

Güzel günler gelecek
Hükümdarlar, beyler yitecek
Tedbir düşünen teşkilat gerek.

www.arsivakurdi.org

ULUSLAR ve SÖMÜRGELER SORUNU (1)

Son dönemlerde, gerek legal sol basında, gerekse burjuva basınında, değişik boyut ve bakış açılarıyla ele alınan ve çoğu kez yoğun olarak işlenen bir sorun olması, yüzyılların birikimi bir mücadele mirasının bugün bir tabu olmaktan çıkmaktadır. Yalnız bu tartışmaların değişik amaçları içermesi ve bu amaçların da yarattığı biçimlenmelerin farklı boyutlara varması bizleri bu konuda daha da duyarlı kılmakta; bizlere yanlış değerlendirmeleri mahkûm etme görevini yüklemektedir.

Gerek kavramlar düzeyinde olsun, gerekse ideolojik temellere dayansın bu konudaki düşünce sistematiğini netleştirmenin ilk adımı olarak; Marksist-Leninist Literatüre dayalı olarak temel kavramları açıklamanın somut durumun tahlilinde önemli bir ilk adım olacağı düşüncesindeyiz. Çünkü, gerçekten de kavramların bilimsel olmayan yorumlamaları çoğu kez ideolojik temellere dayanmasa bile, önemli yanılgılara neden olabilmektedir.

Sınıflar mücadelesi tarihi boyunca, sosyalistlerin en çok yanıldıkları konulardan birinin de, uluslar ve sömürgeler sorunu olması, konunun önem ve ciddiyetini daha da arttırmaktadır. Bilimsel dünya anlayışının kuramcı ve uygulayıcıları Marx ve Engels'ten tutun da, daha birçok ülkede sosyalistler, işçi sınıfı partileri bu konuda değişik boyutlarda yanılgılara düşmüşlerdir. Tabii ki bilimsel teorinin rehberliğinde sağlıklı bir şekilde, yanılgılarını görüp düzeltebilmişlerdir. Görüldüğü gibi sorun çok önemli ve önemli olduğu kadar, hassas bir yapı da taşımaktadır. Bu düşünceden hareketle, ulus'un tanımlanmasından başlayarak sorunu daha geniş yönleriyle ele almayı düşünüyoruz.

ULUS

Tarihsel gelişim sürecinde, toplumsal evrimin zorunlu bir sonucu olarak oluşan uluslar ve bu uluslar arasındaki ilişkiler, insanlığın önemli sorunlarından birini oluşturmaktadır.

Toplumsal gelişmenin belirli bir kesitinde, birdenbire, aniden oluşmadı uluslar. Her şeyden önce, uzun bir süreç oluşagelen birikimlerin, sosyo-ekonomik yapıdaki dönüşümlerle bütünleşmesi sonucu biçimlenmişlerdir. Bu anlamda, uluslaşma tarihi, toplumsal yapıdaki gelişim ve üretim biçimi ile doğrudan bağıntılıdır.

Başka deyişle; belirli topraklar üzerinde yaşayan, aynı dili konuşan aynı ruhsal şekillenmede somutlanan kültür ortaklığına sahip olan ve ekonomik yaşam birliğiyle içsel bir bağa kavuşan ve tarihsel olarak oluşmuş olan kararlı insan toplulukları olarak tanımlayabileceğimiz ulus, bu özelliğiyle milliyetlerden ayrılmaktadır.

Kapitalizm öncesi feodal süreç, insan topluluklarının, halklar ve milliyetler şeklinde biraraya geldikleri bir süreçtir. Aynı dili konuşan, aynı kültüre sahip insan topluluklarının, oluşturdukları tarihsel şekillenmeye halk diyoruz. Yani toprak ve iktisadi yaşam birliğinden yoksunlukla nitelendirilen tarihsel topluluklar olarak tanımlayabiliriz halk'ı. Tabii ki, farklı anlamlarda da kullanılan halk kavramının buradaki anlamı insan topluluklarının varoluş şekilleri bakımından tanımlanmaktadır. Halk'tan farklı olarak, insanların tarihsel süreçte biraraya gelişlerinin bir şeklini de milliyetler olarak belirledik. Tarihsel olarak belirli topraklar üzerinde birarada yaşayan, aynı dili konuşan ve ruhsal-şekillenmeden beliren kültürel ortaklıkta somutlanan milliyetler, kendi aralarında organik ve bütünleyici bir bağdan yoksundular. Yani aynı dili konuşan, aynı kültürel mirasa sahip olan ve yaşadıkları topraklar bitişik olan bu insan toplulukları yine de tek bir ulusal pazara sahip değildiler. Feodal üretim ilişkilerinin, her milliyetin etrafına çektiği setler, kapalı pazarların oluşmasına neden olmuş, bu da, bölgeler, milliyetler arası ilişkileri bütünleyecek tek bir ulusal pazarın oluşumuna engel oluşturmuştur. Anlaşıldığı gibi ulus öncesi şekillenme olan milliyetler de dil, toprak ve kültür birlikleri olmasına karşın, onları biraraya getirecek olan ve ulusun belirleyici özelliğini oluşturan içsel bağ yoktur. Bu içsel bağ, üretici güçlerin gelişimi ve bunun feodal üretim ilişkilerinde yarattığı çözülme ile birlikte biçimlenmeye başlamış; feodalitenin yerine kapitalizmin egemenliği süreci ulusların oluşum sürecini somutlamıştır. Kapitalizmin şafağında doğan uluslar böylece dört temel bileşenin biraraya gelişiyle tanımlanabilmektedir. Başka bir deyişle; belirli topraklar üzerinde yaşayan, aynı dili konuşan, aynı ruhsal şekillenmede somutlanan kültür ortaklığına sahip olan ve ekonomik yaşam birliğiyle içsel bir bağa kavuşan ve tarihsel ola-

www.devrimciyol.org

rak oluşmuş olan kararlı insan toplulukları olarak tanımlayabileceğimiz ulus, bu özelliğiyle milliyetlerden ayrılmaktadır. Bu genel tanımlama ışığında, ulusu ulus yapan koşulları kısaca ele alalım.

Birinci koşul olarak dil birliğini tanımladık. Aynı ulustan olan insanlar kendi ulusal ilişkilerini konuştukları dilleri aracılığıyla sağlarlar. Ulusal birlik de, dil birliği ile pekişir, güçlenir. Yani aynı ulustan olan insanlar, aynı dili konuşmak zorundadırlar. Bu şart ulus için gerekli, ama yeterli olmayan bir şarttır. Tek başına ulusu belirlemez.

Yalnız şuna da dikkat etmek gerekir. Aynı dili konuşan her insan topluluğu, aynı ulusu oluşturamazlar. Aynı dili konuştukları halde farklı ulusal yapılara sahip birçok ulus vardır. İngilizler, Amerikalılar ve İrlandalılar aynı dili konuştukları halde tek ulus değildirler. Aynı durum Arap ülkeleri için de geçerlidir.

İkinci koşul toprak birliğidir. Aynı dili konuşan insan topluluklarının tarihsel olarak üzerinde yaşadıkları belirli bir toprakları olması gerekir. Yani belli bir ülkeleri olması gerekir. Ulusun gelişigüzel ve kendiliğinden oluşmadığını, tarihsel olarak ve kararlı bir şekilde oluştuğunu belirttik. İşte bu tarihsel kararlılığın somutlandığı yaşam, belirli topraklar üzerinde oluşmak zorundadır. Farklı topraklar üzerinde oluşmak zorundadır. Farklı topraklar üzerinde yaşadıkları halde aynı dili konuşan insan toplulukları tek bir ulusu oluşturamazlar. Yine, İngilizler ile Amerikalıları bunun için örnek verebiliriz. Toprakların farklı yerlerde oluşu, ulusal oluşumu engeller. Ulusun yapılanması için dilbirliği ile beraber toprak birliği de gerekli, ama yeterli değildir.

Üçüncü koşul kültür birliğidir. Aynı dili konuşan kararlı insan toplulukları, yaşadıkları topraklar üzerinde yılların oluşturduğu ve aynı tarihi paylaşmaktan kaynaklanan ruhsal özelliklere sahiptirler. Bu ruhsal şekillenmeler, her ulusun kendine özgü ve değişen yaşam koşulları ile birlikte değişim gösteren ve kendini kültür ortaklığında ifade eden ulusal özelliklerde somutlanmaktadır. İşte, ulusal yapının oluşmasında, tanımladığımız bu kültürel ortaklık çok önemlidir. Birlikte yaşamanın doğurduğu psikolojik etmenler ulusal yapıyı önemli ölçüde etkiler ve bunların toplamı, toplumun yarattığı kültür değerleriyle bütünleşerek, ulusun ulus olmasında gerekli bir şart oluşturur. Fakat ulusun oluşumu için bu da yeterli değildir. Yani bu üç birleşenin bütünleşmesi de ulusal oluşum için yeterli değildir.

Dördüncü koşul, iktisadi yaşantı birliğidir. Bu, kelimenin tam anlamıyla, kapitalizmdir. Yani ulusu ulus yapan son belirleyici damla kapitalist üretim biçimidir.

Dördüncü koşul, iktisadi yaşantı birliğidir. Bu, kelimenin tam anlamıyla, kapitalizmdir. Yani ulusu ulus yapan son belirleyici damla kapitalist üretim biçimidir.

Özellikle, feodalitenin son dönemlerinde, üretici güçlerdeki gelişimin, feodal üretim ilişkilerini çözme doğrultusunda zorlayıp, yerine kapitalist üretim ilişkilerini geliştirmeye yönelik bir süreç oluşturması, uluslaşmaya doğru atılan önemli adımları oluşturmuştur. Feodalitenin belirleyici özelliği olan kapalı pazar ekonomisinin sonucu olan ihtiyaca göre üretim süreci ve bunun sonucundaki ilişkiler; üretici güçlerdeki gelişime paralel olarak, üretimin artışı, bu artışın farklı pazarlarda pazarlanma ihtiyacını doğurması, bu ihtiyacın aracı bir sınıf, burjuvazinin ataları olan tacirleri geliştirip, bunun giderek daha ileri ölçekli ticarete dönüşmesi, bunun sonucunda, bölgeler arası ticari ilişkileri sağlayacak ulaşım yollarının yoğunlaştırılması ve böylelikle de ulaşım ile ticaretin birbirini körükleyerek gelişmesi; işte, uluslar bu süreçte oluşmuşlardır. Başka bir deyişle, feodalitenin egemenliğini yitirdiği anda, ulusal yapı bütünleşmiştir. "Gürcistan, ulus olarak, ancak 19. yüzyılın ikinci yarısında, serfliğin sonu ve ülkenin iktisadi yaşamının ilerlemesi, ulaştırma yollarının gelişmesi ve kapitalizmin doğuşu, Gürcistan'ın çeşitli bölgeleri arasında işbölümü kurduğu ve prensliklerı tek bir bütün içinde birleştirmek üzere onların iktisadi yalıtkanlığını kesin olarak sarstığı zaman ortaya çıkar. Feodalizm aşamasını aşmış ve ülkelerinde kapitalizmi geliştirmiş öbür uluslar için de aynı şeyler söylenebilir."(1)

Gürcistan örneğinde somutlandığı gibi, Kapitalizmin gelişmesiyle beraber, feodalitenin çözülmesi ve giderek egemenliğini yitirmesi sonucu uluslar oluşmuştur. Bunu Stalin başka bir örnekte daha somut olarak açıklamaktadır. "Ulus, yalnızca tarihsel bir kategori değil, ama belirli bir çağın, yükselen kapitalizmin tarihsel bir kategorisidir. Feodalizmin gelişme süreci aynı zamanda insanların uluslar biçiminde kuruluşu sürecidir. Örneğin, Batı Avrupa'da bu böyledir. İngilizler, Fransızlar, Almanlar, İtalyanlar vb. feodal parçalanmayı yenen kapitalizmin muzaffer yürüyüşü sırasında ulus olarak kurulmuşlardır."(2)

Ulusların oluşumu, ulusal yapının tamamlanması gibi sorunların çözümlenmesi daha çok o ülkenin tarihsel ve sosyo-ekonomik gelişiminin irdelenmesi ile bağıntılıdır. Bu nedenle de, özellikle somut koşulların tahlilinde düşülen yanılgıların önemli bir nedeni de genel bilimsel çözümlemelerin diyalektik olarak ülke zeminine uygulanmayışı oluşturmaktadır.

Ulusal bir pazarın oluşmasında somutlanan iktisadi yaşantı birliği ve bunu doğuran feodalitenin çözülüp kapitalist egemenliğin sağlanması; işte, ulus açısından bunların bilinmesi gerekir.

Ulusun dört bileşeniyle, tam olarak kavranması, bizlere somutun tahlilinde ileri boyutta bir adım attırmış olacaktır. Dil, kültür ve toprak birliğinin tarihsel gelişimi sağlıklı bir şekilde irdelenip, bu birliğin varlığı netleştirildikten sonra, bu sefer sorun, sosyo-ekonomik yapının tahliline ve buna dayalı olarak da ulusal yapının tamamlanıp tamamlanmadığına kalır. İşte bu nedenle de, ulusal yapıyı bütünleyen ağırlıklı bileşenin, iktisadi yaşam birliğinin, somut olarak incelenip netleştirilmesi gerekir. Ulusal bir pazarın oluşmasında somutlanan iktisadi yaşantı birliği ve bunu doğuran feodalitenin çözülüp kapitalist egemenliğin sağlanması; işte, ulus açısından bunların bilinmesi gerekir.

Bu doğrultuda yapılan bir tartışmada, kapitalizmden önce de ulusların doğmuş olduğunu ve varlıklarını sürdürdüklerini söyleyen bir grup partiliye verdiği cevapta Stalin sorunu şöyle açıklıyor:

"Sizin iddianızın tersine kapitalizm öncesi dönemde, henüz ulusal pazarlar bulunmadığı için, iktisadi ve kültürel merkezler olmadığı için ve belirli bir ulusun ulusal bakımdan parçalanmasına karşı etki yapan etkenler olmadığı için ve bu etkenler o zamana kadar parçalanmış halde tutulan bu halkın tek bir ulusal bütün içinde birleşmesini sağlayamadığı için, uluslar yoktur ve olamazlar.

Kuşkusuz ulusun öğeleri -dil, toprak, kültür birliği vb- gökten düşmemişlerdir. Ve dahası kapitalizm öncesi dönemde yavaş yavaş oluşmuşlardır. Ve en elverişli durumda, uygun belirli koşulların varlığıyla gelecekte oluşacak olan ulusun potansiyel etkenleri sayılabilir. Bu potansiyel, ancak ulusal pazarları ile, iktisadi ve kültürel merkezleriyle yükselen kapitalizm döneminde gerçeğe dönüşebilmiştir."(3)

Ulusu oluşturan bu dört koşulun

hepsi bir arada olmak koşuluyla ulusal yapıdan söz edilebilir. Yani bunlardan birinin olmayışı ulusu ulus olmaktan çıkarır. Bu nedenle de, ulusu tanımlarken, iki bileşenli veya üç bileşenli "uluslar" yaratma yanılgısına düşmemek gerekir.

Bu ana kadar açıklamaya çalıştığımız uluslar, yani, feodalitenin çözülmesi ve kapitalizmin gelişmesiyle oluşan, tarihsel anlamda kapitalizmle somutlanan uluslar olmaları nedeniyle, burjuva uluslar olarak nitelenmektedir. Bu burjuva ulusların dışında, Ekim devrimiyle birlikte, yeni tipte bir ulus şekli ortaya çıkmıştır. Bu yeni tipteki ulus Kapitalizmin tasfiyesi ve sosyalizmin köklü bir şekilde kurulmasıyla oluşan sosyalist uluslardır. Böylece feodalizmden kapitalizme geçişin burjuva ulusları, kapitalizmden sosyalizme geçişin sosyalist uluslarına dönüşmektedirler.

Ulusların oluşumu ve yapılanmasıyla ilgili olarak, şu ana kadar açıklamaya çalıştığımız düşünceleri toparlarsak, şu notları düşünebiliriz:

- Ulusların oluşumu insanların subjektif niyet ve istemlerinden bağımsız olan, nesnel bir toplumsal zorunluluktur.

- Ulusların varlığı veya yokluğu insan iradesinden bağımsız nesnel bir olgudur.

- Ülkeler sorunu sürekli olarak uluslar sorunu olmamıştır. Başka bir deyişle her ülkede bir ulus şekillenmesi olmayabilir. (Milliyetlerin olduğu dönemlerdeki gibi) ama her ulus gerçeği bir ülke (toprak) ile somutlanır.

- Bir ülkede birden fazla ulusun varlığı söz konusu değildir. Çok uluslu devletlerin varlığı ile aynı ülkede çeşitli ulusal toplulukların olabileceği gerçeğini de gözardı etmemek gerekir.

- Aynı devletin egemenliği altında birden fazla ulus veya ülkenin bulunuşuyla tanımlanan çok uluslu devlet gerçekliği dönem dönem "çok uluslu ülke" gibi bilimsellikten uzak bir kavramla nitelendirilmektedir. Bu kavram devletin egemenliği altında bulunan ulusun veya ulusların, nesnel varlığının inkârının farklı bir biçim altında dile getirilmesidir.

Bir ulusun varlığından sözedip, o'nun ülkesinden bahsetmemek, ülke gerçekliğini görememek, o ulusun varlığını inkâr ile özdeştir.

- Bir ulusun varlığından sözedip, o'nun ülkesinden bahsetmemek, ülke gerçekliğini görememek, o ulusun varlığını inkâr ile özdeştir.

- Bir ulus (ister ezen, ister ezilen olsun) burjuvazisiyle, işçi sınıfıyla, diğer emekçi sınıf ve katmanlarıyla sınıf mücadelesini de bağrında taşımaktadır.

- Uluslaşma süreci ile ulusal bir yapı kazanmak farklı bir şeydir. Bu da doğrudan üretim ilişkileri sistemiyle ilintilidir. Feodalitenin milliyetleri, Feodalizmden kapitalizme geçiş sürecinde, uluslaşmaya yönelir. Kapitalist üretim ilişkilerinin, feodalite üzerindeki yengisi sonucu oluşturduğu egemenlik, ulusal yapıyı oluşturmuştur.

- Uluslaşma, aynı zamanda ulusal bir pazarın oluşmasıyla iç içedir.

- Ulus mutlaka, dil, kültür, tarih ve iktisadi yaşam birliğinden oluşan dört bileşenin tümünün, eksiksiz, bir araya gelmesiyle somutlanır.

EZİLEN ULUSLAR

Milliyetlerin uluslara dönüşüm süreçleri değişik tarihsel kesitlere denk gelebilir. Kimi uluslar, ulusal devletlerini kurarak, egemenlik temelinde ulusal yapılarını netleştirmişlerdir. Kimi uluslar açısından ise sorun, kendi ulusal devletlerini kurmadan biçimlenmektedir. Böylece, ulusal yapısını somutlamış halklar açısından bu sefer ulusal pazarlarına sahip olup olmamayla ilintili ikinci bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu da ulusların, egemen ve ezilen uluslar şeklinde oluştuğu bir durumdur.

Yani ezilen ulus kavramı çok genel bir nitelendirmedir ve tek başına, özgül bir sorunun tüm boyutlarını tanımlamaz. Çünkü ezilen ulus bir sömürge olabileceği gibi bir ilhak veya bağımlı bir ulus da olabilir.

Kapitalizm öncesi süreçte değişik ezgi biçimiyle köleleştirilmeye çalışılan, ezilen dünya halkları, ezilen milliyetler, ulusal pazarların oluşmasıyla birlikte, ezilen uluslar olarak, kölelik zincirleri altında, yeni bir bağımlılık sürecine girmişlerdir. Bağımsız ulusal devletlerden farklı olarak, ulusal devletlerinin kurulması için mücadele eden, ezilen ulusların varoluş şekilleri, farklı ilişki sistemlerinde somutlanabilmektedir. Başka bir deyişle ezilen ulusların ezgi biçimleri çok farklı şekillerde olabilir. Yani ezilen ulus kavramı çok genel bir nitelendirmedir ve tek başına, özgül bir sorunun tüm boyutlarını tanımlamaz. Çünkü ezilen ulus bir sömürge olabileceği gibi bir ilhak veya bağımlı bir ulus da olabilir. Hangi ezgi biçiminin mevcut olduğunun belirlenmesi, somut koşulların tahlilinden geçer. İleriki yazılarımızda bu ezgi biçimlerini tek tek ele almaya çalışacağımızdan dolayı burada yalnızca, ezilen ulus nitelendirilmesinin içerik olarak saptırılışını ele alacağız. Tabii ki, bu saptırılış daha çok somut sorunun tahlilinde, hedef şaşırtma amacıyla bütünleşmektedir.

Ezilen ulus tanımlanması getirilirken, daha çok Rusya örneği ele alınarak "ezilen uluslar"ın da sömürge uluslar, bağımlı uluslar gibi kendine özgü bir ilişkiler sistemini içerdiğini söylenmektedir. Rusya'nın somut koşullarını irdeleyerek, Rusya'nın egemenliğindeki ulusların "ezilen uluslar" olduğunu; bu durumun da, tarihsel olarak uzun bir süreç aynı devletin egemenliğinde yaşayan ulusların içinde güçlü olanının diğerleri üzerinde egemenlik sağlayarak devlet sistemine egemen oluşuyla somutlandığı söylenmektedir. Böylece Rusya'daki bağımlılık şeklinin "ezen-ezilen" ulus bağımlılığı olduğu belirtilerek, "ezilen ulus" kavramına özgül bir anlam yüklenmektedir. Aynı yaklaşım Türkiye somutunda da sergilenerek, somuttaki sorun da ezen ulus ve "ezilen ulus" ilişkisi temelinde ele alınmaktadır.

Tekrar belirtelim, ezilen ulus tanımlamasının kendi özülünde bir anlamı yoktur. Yani ezilen ulus kavramı genel bir nitelendirmedir. Rusya'da olsun, Türkiye'de olsun, veya dünyanın herhangi bir başka yerinde olsun, bir bağımlılık ilişkisi gündemleşti mi, burada izlenecek bilimsel yol, bu bağımlılığın çeşidini tahlil etmektir; yoksa somut gerçekliği irdelemekten kaçınan bir tutumla "ezilen ulustur" tanımlamasına yönelmek değildir.

Gelelim Rusya özgülüne... Hemen belirtelim ki, Rusya koşullarında da, ezilen ülke tanımlaması genel olarak bir ilişki sistemini nitelendirmek için kullanılmıştır. Nitekim Stalin de bu soruna değinirken, net olarak ezilen sömürge uluslardan söz etmektedir. Bu konuda birkaç aktarma yapmak istiyoruz.

"Ekim devriminin ayırıcı özelliği, onun SSCB'de bu ulusal ve sömürgesel devrimleri, ulusal düşmanlık ve uluslar arasındaki çatışmalar bayrağı altında değil, (.....) (4)

"Ulusal ve sömürgesel devrimler, bizim ülkemizde proletaryanın yönetimi ve enternasyonalizm bayrağı altında gerçekleştirilmiş bulundukları için (....) Bu demektir ki, Ekim devrimi, yeni bir çağ; dünyanın ezilen ülkelerinde, proletarya ile ittifak halinde, proletaryanın yönetimi altında, sömürgesel devrimler çağını açmıştır."(5)

(SÜRECEK...)

KADIN SORUNU

Nerede kapitalizm varsa, nerede toprak ve fabrikalar üzerinde özel mülkiyet varsa, nerede sermayenin gücü korunuyorsa, oradan erkekler ayrıcalıklarını sürdürürler-LENİN.

CAN GÜLŞENOĞLU

Yazıya bir polemikle başlamak, gelinen noktada birilerine cevap vermek kuşkusuz kolay olurdu. Fakat sorunun gündemi belki de ilk defa bu kadar ciddi bir şekilde işgal ettiği, kavram kargaşasının yaşandığı böylesi bir dönemde, soruna kapsamlı ve kapsayıcı, çözümleyici ve alternatif gösterici bir tarzda yaklaşmak kendini dayattı diyebiliriz.

Bir dönemeci yaşıyoruz. Ülkelerin tarihinde dönemeçlerin her zaman büyük önemi olmuştur. Toplumsal mücadelenin her dönemecinde, eskinin hataların, yanlış ve aksaklıklarını sorgular, yeni koşullara denk düşen perspektifler, mücadele araç ve yöntemleri saptarız. İşte bulunduğumuz dönemeçte bir dizi sorunun yanında kadın sorunu da yakıcı bir sorun olarak önümüzde durmaktadır.

kadının kurtuluş mücadelesini sosyalizm sonrasına erteleyen, kadın sorununu, sınıf sorununa birebir eşitleyen, kadın sorununun özgüllüğünü kavrayamayan (en azından fiili olarak) bakış açılarını şe veya bu ölçüde geride bıraktık diyebiliriz. Ne var ki bulunduğumuz konakta, kadın sorununa ilişkin bir kavram kargaşası, gereksiz ikilemler, perspektifsizlik sürüp gidiyor. Tabii ki bu kavram kargaşasının, ikilemlerin belli nedenleri var. Her şeyden önce kadının köleliğinin altında yatan temel etmenlerin ne olduğuna ilişkin ortak bir görüş yok, yine bunun sonucu olarak, kadınların tarih boyunca bu köleliğe baş kaldırışının değerlendirilmesindeki ve sonuç olarak kadının kurtuluş mücadelesinin perspektifi, araç ve yöntemleri hakkındaki görüşler çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle biz konuyu, kadının köleliğinin kökeni, kadının mücadele tarihi ve kadının kurtuluş mücadelesinde doğru perspektif bağlamında ele alacağız.

Kadının ezilmişliğini, ikincil cins oluşunu açıklayabilmek için, tarihin ilk evrelerine kadar uzanmak gerekiyor. Kadın tarihte her zaman ikincil cins miydi, yoksa toplumsal ilişkiler zincirinin belli bir halkasında mı ikincilleşti? Bu soruya verilecek yanıt çeşitlidir ve kadınlarla ilgili diğer sorulara verilecek yanıtları da bir anlamda yönlendirmektedir.

Günümüzde egemen ideolojinin en gözde masalı, kadınların doğal yapılarından dolayı ikincil cins olduğu, bunun nedeninin de kadınların çocuk doğurma işlevlerinden kaynaklandığı şeklindedir. Bu masala göre kadınlar çocuk doğurduğundan, üretim dışı kalmakta, çocuğun bakımından dolayı dış dünyayla ilişkileri kopmakta ve bir "ev kuşu" durumuna düşmektedir. Bu masala inanacağımız zaman, bunun biyolojik/doğasal bir durum olduğu, kadının yazgısının bu olduğunu kabul etmemiz gerekmektedir. Ama ne var ki, antropolojik veriler, her konuda olduğu gibi, üzerine "bilimsel" bir kılıf geçirilen egemen ideolojinin bu masalını yalanlamaktadır.

Antropolojik veriler, kadınların her zaman ikincil cins olmadığını, sınıfların bulunmadığı evrelerde demokratik bir toplum yapısının varolduğunu kanıtlamaktadır. Morgan, Tylor, Rivers ve diğer antropologların değerli çalışmalarını ciddi bir analize tâbi tutan Engels, bu antropolojik verilerden, gerekli sosyolojik sonuçları çıkardı. Engels çalışmaları sonucunda, sınıflı toplumların en temel sınıfsal kurumlarının ilkel toplumda bulunmadığını, üretim araçlarının tüm topluluğun malı olduğunu, topluluktaki her bireyin eşit haklara sahip olduğunu, emekçi sınıfları sömüren varlıklı bir hakim sınıf ve bu hakimiyeti koruyacak formel denetleme kurumlarının ve devletin olmadığını keşfetti. Engels, ayrıca, ilkel kabile toplumunun kendi kendini yöneten demokratik bir yapıya sahip olduğunu, anaerkil aile yapısına sahip ve biriminin de anayanlı gens ya da klan olduğunu verilerle kanıtladı. İlkel komünal toplumda bir sınıfın diğer sınıf üzerinde hakimiyeti olmadığı gibi, bir cinsin diğer bir cins üzerinde hakimiyeti diye bir şey de yoktu.

Bu verilerle -ve yazımızın kapsamını aşacak birçok antropolojik ve tarihsel veriyle- kadının tarihte her zaman ikincil cins olmadığı, tarihte anaerkil bir dönemin yaşandığı gerçeğinin ortaya çıkması, egemen ideolojinin bu "bilimsel" masalını tuzla, buz etti. Ne ki şimdi haklı olarak karşımıza şöyle bir soru çıkıyor. Madem ki kadınlar tarihte her zaman ikincil cins değildi, nasıl oldu da ikincileşti?

Tarihe baktığımızda her değişikliğin, dönüşümün (nicel ya da nitel) üretim ve tüketim (beslenme-barınmagiyinme) olanaklarının genişlemesi ya da daralmasıyla düşündeş olduğunu görürüz. "Kadının köleleşmesi, ailenin kabileyle ztlaştığı, özel mülkiyetin geliştiği, toplumun sınıflara bölündüğü ve sınıf uyuşmazlıkları dizginini sıkı sıkıya tutmak ihtiyacından devletin doğacağı tarih öncesi dönemle aynı zamana gelir."(1)

İlkel komünal toplumun çöküşüne neden olan, üretim güçlerinin gelişimi oldu. Hayvancılık ve çiftçilik şeklinde gerçekleşen birinci işbölümünü, madenlerin bulunması ve işlenmesi sonucu ikinci işbölümü izledi. Bu durum toplum üyelerinin aynı işlerde ve ortaklaşa çalışmaları yerine, ayrı ayrı işlerde ve tek başlarına çalışmasına neden oldu. Bu durum bir yönüyle kolektif üretime ve dolayısıyla kolektif ruhsal şekillenişe darbe vururken, diğer yönüyle üretimde verimliliğin artmasına ve artı-ürün elde edilmesine neden oldu. Madenden yapılan üretim araçları tarıma uygulanıyor, elde edilen ürünler, çanak, çömlek sayesinde bir süre saklanabiliyordu. Bu durum artı-ürünün gittikçe artmasına neden oluyordu. Üretim araçlarının gelişimi karşısında, üretimden ilk çekilmesi gerekenler kadınlar ve yaşlılar oldu. Kadınlar, ev işleriyle, çocukların bakımıyla, el işleriyle uğraşmaya bu konularda uzmanlaşmaya başladı. Düzenli geçim sağlayan faaliyetleri, artık erkekler yapıyordu. Bu durum, kadının toplum içindeki yerini, saygınlığını yavaş yavaş yitirmesine neden oldu. Altyapıda görülen bu değişmelere üstyapının uyum göstermesi için, üstyapıda bazı düzenlemeler yapılması gerekiyordu. Ve bunun sonucu olarak miras'a ilişkin uygulamadan başlayarak bir dizi değişiklik oldu. Fakat soyzincirinin analık hukukuna göre hesaplanması yürürlükte kaldıkça, kadın görece konumunu ve saygınlığını korudu. Ne zaman ki, kadın tarafından hesaplanan soy-zinciri ve analık miras hukuku yürürlükten kaldırılıp yerine, erkek tarafından hesaplanan soy-zinciri ve babalık miras hukuku kondu, işte o zaman ilkel komünal toplumla birlikte anaerkil aile de tarihe karıştı.

Tarihi kendi öznel niyetlerini doğrulama aracı olarak kullanıp, yorumlayan kişiler dışında tarih, gerçekleri olduğu gibi görmek ve kavramak, isteyenler için iyi bir ekrandır ve tarihteki her değişikliğin, her dönüşümün altında rastlantısal olmayan birtakım etmenler vardır. Antropolojik ve tarihsel/toplumsal veriler bize göstermektedir ki bir sınıfın diğer bir sınıfı köleleştirmesiyle, bir cinsin, diğer bir cinsi köleleştirmesi aynı döneme rastlamakta ve birbiriyle kopmaz bağlarla bağlı bulunmaktadır. Yazımızın başında kadın tarihte her zaman ikincil cins miydi? Yoksa toplumsal ilişkiler zincirinin belli bir halkasında mı ikincileşti, diye bir soru sormuş ve bu sorunun kadınla ilgili diğer sorulara verilecek yanıtları da bir anlamda yönlendireceğini söylemiştik. Sanırım bir yazının sınırlarının el verdiği kadar bu soruya "toplumsal ilişkiler zincirinin belli bir halkasında ikincilleşti" şeklinde yanıt verdik. Bu aynı zamanda kadının köleliğinin tarihsel/toplumsal nedenlerden kaynaklandığı ve sınıfsal/sistemsel olduğu anlamına gelir. Şimdi, isterseniz tarihte bir gezinti yapalım ve kadının mücadele tarihinin bizi doğrulayıp, doğrulamadığına bakalım.

W.Frestone gibi kadınları bir sınıf olarak kabul eden ve "ilke evreler de dahil tarih sınıf savaşımı tarihidir" şeklinde efsanelere dayalı, dayanaksız ve de dayanıksız savlarla, tarihi kendi öznel arzularına göre yorumlama eğiliminde olan kişiler ya da dünyayı kendi bireysel duyarlılıkları ve acıları içinde algılayan, dış dünyayla ilişkileri pencerelerinin ebatlarıyla doğru orantılı olan, kadının kurtuluşu mücadelesini üye oldukları "kimsesiz çocuklara yardım derneği" gibi birer sosyal faaliyet alanı gibi algılayanların dışında, gerçekte kadının mücadele tarihi, bir sınıfın bir başka sınıf ve bunun sonucu olarak bir cinsin, bir diğer cins üzerinde hakimiyet kurmasından sonra başlar. "Batı Avrupa'da kadın haklarını savunur mahiyyetteki ilk kıpırdanışlar, feodal ilişkilerin çözülmeye başladığı, serfliğin ortadan kalktığı, sanayi ve ticaret burjuvazisinin yeniden faaliyete başlayan kentlerin yönetmini ele geçirdiği 14. ve 15. yüzyıllarda yeni yükselen sınıf içinde ortaya çıkar. Üretimci-emek sahibi altyapı katını kentte olsun, köyde olsun Haçlı seferleri bozgununun Yarattığı açlık ve sefalet, 1315-17 yılları arasında Avrupa'nın tümünü viraneye çeviren korkunç kıtlık, salgın hastalıklar v.b. belalardan başını alıp da kadın-erkek eşitliği talep edememektedir. Çünkü, hoş, böyle bir şey yapmaya kalksa, Katolik kilise tarafından olur olmaz bahanelerle işkenceye uğratılıp yakılan kızkardeşlerinin akibetine uğrayacağını, acı deneyler sonucu öğrenmiştir. Her neyse ilk feminist mayalanma, Ortaçağ'dan çıkmakta olan Batı Avrupa'nın yeni kültür merkezleri durumundaki sanayi ve ticaret kentlerinde üslenen burjuvazi içinde başlar doğal olarak. Ne var ki, bu, başlangıçta edebi bir akımdır yalnızca ve 18. yüzyıl sonlarına dek de çok sınırlı bir entelektüel çevrenin ilgi alanı içinde kalır. Ve hemen ekleyelim Katolizm'le mücadele içinde gelişir."[2]

Bu dönemde ve **17. yüzyıl boyunca yakınmalardan, kadının acılarını dile getirmekten, eğitilirlerse onların da erkekler gibi olabileceklerinin dile getirilmesinin dışında, iktisadi ve siyasi talepler üzerinde şekillenen mücadeleden henüz söz edilemez. Kadının mücadele tarihine baktığımızda, dalgalar şeklinde geliştiğini görürüz ve durup düşünmek gerekir, kadın mücadelesinin her dalgası, genel mücadelenin dalgalanmasıyla birlikte olmuştur. Kadın mücadelesinin iktisadi ve siyasi talepler üzerinde şekillenen ilk dalgası, Fransız burjuva devrimiyle başlar.** Fransız burjuvazisinin iktidarı ele geçirmek amacıyla toplumsal devrimin öncülüğünü üstlenmesi, her sınıftan kadının konumunu önemli ölçüde değiştirmiştir. Egalite-Fatalite-Liberte (eşitlik-kardeşlik-özgürlük) üçlemesiyle emekçi halkı harekete geçiren burjuvazi, iktidarını sağlamlaştırır, sağlamlaştırmaz başta emekçilere olmak üzere, kendi sınıfının kadınlarına dahi ihanet etti. Oysa kadınlar 1789'un büyük devriminin yirmi yıl öncesinden başlayarak yığınlar halinde politik derneklere koştular, devrimin hazırlanmasında büyük katkıları oldu. V.Hugo SEFİLLER adlı romanında "Kadınlar çakal şekline girdiler ve korkuyla alay ettiler" diyordu. 1793'te Konvansiyon insan haklarını ilan ettiği zaman, bilinçli kadınlar, sadece erkek haklarından bahsedildiğini çabuk anladılar. Olympe de Gouges, Rose Lacombe ve daha birçokları, bunlara Paris komünü önünde yapılmış olan bildiriye dayanan, on yedi maddelik "kadın haklarını" karşı çıkardılar. "Eğer kadının idam sehpasına çıkmak hakkı varsa, kürsüye çıkma hakkı da olmalıdır." Bu hak iddiaları geri çevrildi. Fakat idam sehpasına çıkma hakkında kadınların söyledikleri kanlı bir şekilde uygulandı. 17 Ekim 1878'te, Konvansiyon, bütün kadın kulüplerini kapattı, protestolarını sürdürünce de Konvansiyona ve halk toplantılarına katılmaları yasaklandı. Özetlersek 18. yüzyıla kadar kadın haklarına ilişkin tartışmalar ve mücadeleler, yeni değerleriyle birlikte doğmakta olan burjuvazinin kadının konumunun ne olacağına ilişkin cevap arayışını simgelemektedir.

19. yüzyıldaki toplumsal değişmeler, diğer toplumsal katmanları olduğu gibi kadınları da etkilemişti. Bu gelişmeler özellikle burjuvazinin siyasal iktidarını sağlamlaştırdığı 18. yüzyıl sonlarına doğru, hızla ayrımlaşan iki sınıfın kadınını, burjuva ve emekçi kadını farklı şekillerde etkilemekteydi. Burjuva kadın bir yandan yükselen refah seviyesinin payını alırken, bir yandan kendini korkunç bir güvencesizlik ortamında buldu. Eğitim, mülk edinme, miras hakları kısıtlı ve her türlü siyasal halktan yoksundu. Öte yandan burjuvazi kendi değerlerini hakim kılmaya başlamıştı. Kan soyluluğu yerini para soyluluğuna, feodal kahramanlık, asalet yerini işbilirlik, işbitiricilik ve kurnazlığa bırakmıştı. Bu yeni değerler kendini yavaş yavaş kadına da dayatıyordu. Femi-

nizm, işte bu yeni değerlerin kadının şahsında dile gelişidir. Avrupa ve ABD'yi bir anda saran feminist hareketlerin öncüleri liberal ailelerden gelmekteydi. Bunlar, burjuvazinin ulusallığı pazar'dan öğreniği ve bu uğurda mücadele ettiği yıllarda, kendi sınıfların, değerlerini, tutum ve taleplerini iyi öğrenmişlerdir ve siyasal bilinçleri liberal reformizmle tanımlıdır. Ancak Fransa burjuva devrimi ve ABD'de köleliğe karşı mücadele gereksinimlerine cevap vermeyince, kendi hakları için mücadeleye başlamışlardır. Burjuva kadınlar, Batı Avrupa ve ABD'de verdiği uzun süreli savaşımlar sonucu birçok hak kazanmıştır, fakat siyasal haklar savaşımından sınıftakalmışlardır. Özellikle I. Dünya Savaşı'yla birlikte bu kadınlar sınıfının kadını olmuşlar ve liberal hareket içinde erimişlerdir. Bu nedenle hemen, hemen tüm Batı Avrupa ülkelerinde kadınlara oy hakkı tanınmasının şerefi liberal burjuva partilerine ait olmuştur.

Burjuva cephesinde bunlar olurken, emekçi kadınlar deneyimleriyle feministlerle birlikte olunamayacağını sezinlemiş ve kendi sınıfının dünya görüşüne yönelmiştir. Bu görüşler önceleri ütüpisttir ve burjuva ahlâkının eleştirisine dayanır. St.Simon evliliği eleştirir ve komün yaşamını savunur. Robert Owen da komün yandaşıdır, kadın ile erkek için tek bir ahlâkî standart, isteğe bağlı boşanma, doğum kontrolü yöntemlerinin yaygınlaştırılmasından yanadır. Fourier ise, çağımızın cinsel özgürlüklerinden 150 yıl önce, cinsel baskıları eleştirmiş, yol açtıkları toplumsal bozukluklara parmak basmıştır. Fakat ilk ciddi adım Engels'in "Ailenin, Devletin, Özel Mülkiyetin Kökeni" adlı eserinde kadını erkek karşısında ikincil konuma düşüren şartları irdelemesi ve kadını köleleştiren iktisadi-siyasal, tarihsel-toplumsal koşulları sergilemesidir. Bu görüşler ilk olarak Almanya'da August Bebel'in kurduğu Sosyal Demokrat Parti tarafından benimsendi. Clara Zetkin'in çabalarıyla parti'ye yakın bir kadın hareketi örgütlendi. Parti ise, Reichstay'da kadınların oy hakkı talebi, Medeni Kanun'a, muhalefet, kreşlerin açılması, kadın işçilerin çalışma koşullarının düzeltilmesi, çocukların cinsiyetçi rollere göre eğitimine son verilmesi, kürtaj ve doğum kontrolü hakkı vb. konularda bu harekete destek oluyordu. Bu dönemin en önemli siyasal girişimi, Clara Zetkin'in çabalarıyla, 1907 yılından II. Enternasyonal bünyesinde, Stuttgart'da toplanan uluslararası sosyalist kadınlar konferansıydı. Çeşitli Avrupa ülkelerinden 60 delegenin katıldığı konferansta burjuva feministleriyle işbirliği yapılmaması ve eşit oy hakkı için mücadele kararları alındı. Konferanstan sonra Avusturya, Finlandiya ve İsveç'te Almanya tipi sosyalist kadın örgütlenmeleri başlamıştır. 19. yüzyılın sonlarında sosyalist hareket kadın sorununa ilişkin tez ve taleplerini sistematize etmişti artık.

Kadın mücadelesinin ikinci dalgalası, 1917 Ekim devrimi ve sonrasıdır. Kadınlar Ekim Devrimi'ne kitlesel olarak katıldılar. Kapitalist ülkeler ve sömürge ülke emekçilerinin devrime yönelmelerini büyük ölçüde etkileyen Oktobr Devrimi'nin Rusya'da zafere ulaşmasından sonra, kapitalist sistem, kendine bağımlı ülkeleri ardı ardına kaybetmeye başladı. Sosyalizmin kuruluşuna girişen, ikinci ülke Moğalistan oldu. 1921'de Moğalistan'da anti-feodal ve anti-emperyalist bir devrim gerçekleştirildi ve 1924'te, Moğalistan'da halk cumhuriyeti ilan edildi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir dizi ülke kapitalist sistemden ayrıldı. Komünist ve işçi partilerinin ikinci Dünya Savaşı sırasında ortaya koydukları bütün emokratik güçleri birleştirme ve örgütleme savaşımı, sosyalizm yoluna katılan ülkelerdeki devrimci değişikliklerin önemli bir önkoşulu olmuştur. Savaşın başlangıcında, orta ve Güneydoğu Avrupa ülkeleri Nazi Almanyası'nın işgali altına girmişti. Faşistler bu hakları köleleştirdiler. fabrikalarda zorla işçi çalıştırdılar ve milyonlarca insanı yok ettiler. Kitleler, işçi sınıfıyla birlikte faşizme ve militarizme karşı ayaklandılar. Bu ayaklanmalar, anti-faşist halk cephelerinin kurulmasına yol açtı. Kadınlar, bu cephelerin faaliyetlerine ve anti-faşist direnme hareketlerine paha biçilmez katkılarda bulundular. Bulgaristan, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Romanya, Yugoslavya ve Arnavutluk'ta binlerce kadın, partizan müfrezelerinde savaştılarve kendilerini sürekli ölüm tehlikesine atarak yeraltı hareketlerinde çalıştılar. **Avrupa'daki ve Asya'daki düşman işgalinden kurtuluş savaşımları sırasında ilerici kadın örgütleri harekete geçtiler ve kadınlar arasında büyük boyutlara ulaşan eğitsel ve politik çalışmalar yaptılar, kadınları yabancı işgallere karşı savaşım için örgütlediler ve onlara, ezenlerden sömürücülerden ve sömürgecilerden nefret etmeyi öğrettiler. Avrupa'daki ve Asya'daki sosyalist ülkeler kadın örgütlerinin daha sonraki faaliyetlerinin temelini, işte bu yıllar boyunca elde edilen deneyimler oluşturmuştur.** Kurtuluş Savaşı'mı sırasında kadınların oynadıkları önemli rol, onların sosyo-politik yaşamındaki etkinliklerini artırdı. Bu nedenle, kadınların toplum ve aile içindeki yeni rolünün anayasada, yasalarda ve pratikte tanınması kurtuluştan sonra önemli bir gereklilik olmuştu. Orta ve Güneydoğu Avrupa'daki ve Asya'daki birçok ülkede halk devrimlerinin ulaştığı zafere, kadının toplumsal durumunu değiştiren köklü reformlar eşlik ediyordu. İlk olarak, kadınların temel haklarının çalışma, eğitilme, toplum ve aile içinde eşit konuma sahip olma haklarının geçerli kılınması gerekiyordu.. Güvence altına alan, evliliği ve aileyi düzenleyen yasalar çıkartıldı. Kadınların eşitliği 1947 Aralığı'nda kabul edilen Bulgar Anayasası'nın 72. maddesince güvence altına alınıyordu. Romanya iş kanununun 14. maddesi şunu ilan etmiştir: "Romanya sosyalist cumhuriyetinde kadınlara, erkeklere tam toplumsal eşitliklerini korumak için geniş olanaklar sağlanmıştır. Kadınlar eşit ise eşit işaret alırlar ve bu özel önlemlerle güvence altına alınmıştır."

Kadınların yaşamlarında köklü değişiklikler, sosyalizmin kurulması yolunu tutan Asya ülkelerinde de meydana gelmiştir. 1945 Ağustos Devrimi'nin zafere ulaşmasının sonucu olarak, Demokratik Vietnam Cumhuriyeti'nin eski sistemden devraldığı, kadınlarla ilgili bütün yasalar yürürlükten kaldırıldı. Devrim sayesinde Vietnamlı kadınlar, ülke yaşamının her alanında erkeklerle eşit haklara kavuştular. Demokratik Vietnam Cumhuriyeti'nin Anayasasının 24. maddesi kadın haklarını şöyle tanımlamaktadır: "Demokratik Vietnam Cumhuriyeti'nde yaşamın her alanında, politik, ekonomik, kültürel ve toplumsal yaşamdan ve aile yaşamında, kadınlar, erkekler ile eşit haklara sahiptirler. Eşit iş için, erkeklerinkine eşit ücret alırlar Devlet, kadın işçilerin ve memurların, doğumdan önceki ve sonraki dönemlerde tam ücretli izin almalarını sağlar. Devlet, anaların ve çocukların haklarını korur ve çocuk yuvaları açar..." Kadınların eşit haklarının güvence altına alındığı sosyalist ülkeler örneği, kapitalist ülkelerin kadınlarını ekonomik, toplumsal ve politik hakları için savaşımlarını yoğunlaştırmaya teşvik ediyor. Bu savaşım, devletle bütünleşmiş tekelci kapitalizmin çetin koşulları altında gelişmektedir, işçi sınıfının diğer kesimleriyle birlikte kendi ekonomik haklarını savunan emekçi kadınlar, ileri kapitalist ülkelerde, barış ve uluslararası yumuşama-tam demokrasi ve toplumsal ilerleme için, her ülkenin tarihsel gelişmesinden, kültürel geleneklerinden ve günümüzdeki ekonomik ve politik durumundan kaynaklanan ve kendine özgü biçimleri olan, demokratik kadın hareketinin öncü gücünü oluşturuyorlar. Batı Avrupa ülkelerinde işçi sınıfının ve çalışan kadınların

devrimci ve demokratik kitle hareketlerindeki tarihsel rolleri, dünya işçi sınıfı hareketi ve genel demokratik hareket açısından, modern ve çağdaş tarihte bu kıtaya kendine özgü bir yer kazandırmıştır.

Burada değinmeden geçemeyeceğimiz, ulusal kurtuluş savaşımı veren ülkelerin kadınlarıdır. Ulusal kurtuluş hareketi, dünya devrimci sürecinin bütünleyici bir parçasını oluşturur. Eski sömürge ülkelerin büyük bir çoğunluğunun kazandığı politik bağımsızlıkla, ulusal kurtuluş hareketi gelişmesinin yeni bir evresine girmiştir. Bu evrede, hareketin bundan sonraki ve daha büyük başarısı, artan ölçüde, ulusal kurtuluş hareketi ile dünya devrim sürecinin belirleyici diğer güçleri arasındaki ittifakı güçlendirmeye; işçi sınıfı ve toplumun diğer kesimleri içindeki bütün devrimci unsurların konumlarını pekiştirmeye dayanır. Asya'nın, Afrika'nın ve Latin Amerika'nın sömürge ve yarı sömürge ülkelerindeki demokratik kadın hareketleri, dünya devrim sürecini hızlandırmada önemli bir rol oynamaktadır. İkinci Dünya savaşından sonra ulusal kurtuluş hareketinin elde ettiği kazanımlar ve yeni evre, kadın örgütleri de dahil olmak üzere toplumsal güçlerin çabalarını harekete geçirmelerine ve kadınların kendi durumlarına özgü haklar için savaşımını anti-emperyalist ve genel demokratik savaşımla birleştirmelerine neden oldu.

Emperyalistler, kadın hareketinin gerçek gücünün farkında olduklarından, kadınları sosyo-politik faaliyetlerden uzak tutmak istiyorlar ve bu amaçla kadınların tamamen kendilerine özgü sorunlarla ilgilenmeleri gerektiği üzerinde ısrarla durarak, onların enerjilerini, merhametin ve hayırseverliğin uyoal akışına yöneltmeye çalışıyorlar. Ama emperyalizmin kadın hareketini ulusal kurtuluş mücadelesinden yalıtlamaya yönelik çabaları beyhudedir. **Suriye, Lübnan, Irak ve Ortadoğunun diğer Arap ülkelerindeki demokratik kadın örgütleri (sosyal şovenler hariç) nüfusun kadın kesimini halkın çıkarlarına uygun temel sosyo-ekonomik değişiklikler için, emekçilerin genel savaşımına seferber olmaya yönetirler. Ortadoğu ülkelerindeki demokratik kadın örgütleri, bu bölgede barışın yeniden sağlanması, İsrail'in işgal ettiği Arap topraklarından çekilmesi, Kürt halkının, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesine destek verme temelinde, ilerici güçler tarafından yürütülen savaşımda kendilerine düşen görevi yerine getiriyorlar.**

Latin Amerika kadınları ise, her zaman ülkelerinin özgürlüğü ve bağımsızlığı için verilen savaşımda aktif bir rol oynamışlardır. 19. yy. zorunda ve 20. yy. başında, Latin Amerika'da büyüyen ve başlangıçta dünyanın diğer bazı ülkelerinde olduğu gibi, feminist bir anlayışa dayanan kadın hareketi, daha sonra önemli bir evrim geçirmiştir. Çoğunlukla eğitim çalışmalarıyla uğraşan ilk kadın örgütlerinin belgeleri, kadınların en temel haklarının tanınması, çalışma koşullarının geliştirilmesi, ana ve çocukların korunması gibi taleplerden oluşuyordu. Bu taleplerin sınırlı bir çerçevede kaldıklarına bakarak, kadınların bilinçlenme ve daha aktif faaliyetlere yönelmelerine yol açan olumlu rolünü gözden kaçırmak yanlış olur.

İkinci Dünya Savaşı'nda faşizmin bozguna uğraması ve dünya kapitalist sistemindeki bunalımın derinleşmesi, Latin Amerika'da devrimci ve demokratik güçlerin pekişmesine ve demokratik kadın hareketinin oluşmasına yol açtı. Latin Amerika'da demokratik kadın hareketinin gelişmesi, 1950'li yılların ortalarında, özellikle, demokratik kadın örgütlerinin daha da gelişmesinde ve bu örgütlerin eylem birliğinin pekişmesinde etkili bir rol oynayan, Küba devriminden sonra, yeni bir evreye girdi. Bu dönem, her ülkenin kadın hareketinde büyük örgütlenme faaliyetlerinin yer aldığı ve Latin Amerika kadın hareketinin pekiştirildiği yılları kapsıyordu. Latin Amerika demokratik kadın hareketinin son yirmi yıl içindeki ayırtedici özelliklerinden biri, onun ulusal bağımsızlığın pekişmesi için, barış için ve demokratik özgürlükler için verilen savaşımdaki rolünün giderek artmasıdır.

Kadının mücadele tarihinden ve çeşitli kıtalardaki kadın hareketinden bu kesiti vermemizin nedeni, elbette ki yaşanmış olanı hikâye etmek değil, altında yatan dinamikleri, genel mücadeleyle bağını, yanılgı ve kazanımlarını irdelemekti. Şimdi, kadının kurtuluş mücadelesinde doğru perspektif nedir? Kadınları gerçek kuruluşa götürecek yol nedir, bu soruları yanıtlamaya çalışalım.

Özel mülkiyete dayalı toplumların belirgin özelliklerinden biri de, cinslerin eşitsizliğidir. Bu eşitsizlik, sınıflı toplumun üç aşaması (köleci-feodal-kapitalist) boyunca süregelmişti. Bu anlamda sınıflı toplum erkek-egemen bir toplum olarak değerlendirilebilir. Şimdi karşımıza yanıtlamamız gereken üç soru çıkıyor. Kadınlar:

a) Nasıl mücadele edecekler?

b) Neyle mücadele edecekler?

c) Ne için mücadele edecekler, yani neyi hedefleyecekler?

Birinci sorudan başlayalım. Kadınlar tek tek mücadele edemeyeceklerine göre, güçlerini birleştirmek, yani örgütlenmek zorundadırlar. Fakat her örgütlenme biçimi nesnel verilere dayanmak zorundadır, o halde kadınlar nasıl örgütlenecekler? **Kadın sorunu, sınıf sorununa birebir eşitlenemez, özgül bir karakter taşır demiş ve özgüllüğünü cinsel baskıda somutlamıştık. Fakat aynı zamanda kadın sorununun, sınıf sorunundan ayrılamayacağını, birbirlerine kopmaz bağlarla bağlı olduğunu vurulamıştık. Biraz açmak gerekiyor, neden kadın sorunu, sınıf sorunundan ayrı olarak ele alınamaz, neden birbirlerine kopmaz bağlarla bağlıdır. Çünkü kadınlar, homojen, tek bir sınıfın üyesi değildirler; erkekler gibi kadınlar da çok sınıflı bir cinstirler. Az bir kısmı burjuva sınıfa, biraz daha fazlası orta sınıfa ve en geniş kesimi ise küçük burjuva ve proleter sınıfa dahildirler. Bu nedenle bütün kadınları -ortak bazı sorunları olmasına rağmen- aynı çatı altında toplamak ve buna denk düşen bir kadın örgütlenmesi yaratmak imkânsızdır.** Peki, denilecek, bu, kadınları bölmek değil midir? Hayır, zaten varolan bölünmeyi dile getirmektir. Kadınların, bir sınıfın üyelerinin taşıdığından daha fazla ortak yana sahip olduğu anlayışı yanlıştır. **Burjuva kadınlar, kocalarına sadece evlilik bağlarıyla bağlı değildirler, onları birbirlerine bağlayan "eşya" karşısındaki konumları, yani mülkiyettir, mülkiyetin ise cinsiyeti yoktur. Bu gerçekten hareketle, cinselliği, kadın cinsi olmayı merkeze koyan ve cinsiyete dayalı bir mücadele önerenleri, nesnellikten bir sapma olarak değerlendiriyoruz.** Sanırım artık kadınların nasıl örgütlenmesi gerektiğine yanıt verebiliriz. **Kadınlar, cinselliği yadsımayan bir sınıfsallık temelinde örgütlenmelidirler. Bu anlamda kadın örgütlenmesi bağımsızlıktan yana, ama sınıf mücadelesinden bağımsız olmayacaktır.** İleriki yazılarımızda kadının örgütlenme tarzına ve biçimlerine ayrıntılarıyla değineceğiz. Şimdilik bu konuyu burada noktalıyoruz.

Gelelim ikinci sorumuza, kadınlar neyle mücadele edecekler? **Özel mülkiyete dayalı toplumlarda, erkeklerin ayrıcalıkları olduğu, şovence eğitildikleri ve bu nedenle kadınlara bakış açılarının doğru olmadığı bir gerçektir. Ama bu nedenle erkeklerin, kadınların baş düşmanı olduğu yanlıştır. Böylesine çarpık bir anlayış, mücadeleyi cinslerarası savaşıma indirger ki bu, tüm eşitsizlik ve baskıların kaynağı olan ve bu eşitsizlik ve baskıları besleyen, sistemin ve hakim sınıfların sorumluluğunu gözden kaçırmaya neden olmak suretiyle hedef saptırır.** Erkek şovenizmine karşı savaşmak başka şeydir, savaşımı kadın-erkek savaşımına indirgemek başka şey. Yine erkek şovenizmine karşı savaşmak başka

şeydir, erkek şovenizmini merkezi bir sorun haline getirmek başka şey. Unutmayalım ki, ırkçılığın da, cinsiyetçiliğin de kökleri, özel mülkiyet sistemindedir. Dolayısıyla, "Kadınlar, neyle mücadele edecekler" sorusuna; sistemle ve erkeğin şahsında dile gelen sistemin değerleriyle, diye yanıt veriyoruz, erkekle değil!

Şimdi gelelim üçüncü ve son sorumuza. Kadınlar ne için mücadele edecekler, yani neyi hedefleyecekler? Çok basit, elbette ki kadının tam kurtuluşu için. İşte, işler tam da burada çatallaşıyor. **Kimileri, sınıf gerçeğine gözünü kapayarak, ayrım yapmadan, tüm sistemlerde kadının ezildiğini söylüyor. Dolayısıyla bunlara göre -kadın-erkek savaşı dışında- kadının uğruna savaşacağı bir ideal, bir toplum düzeni kalmıyor. Doğaldır, öncüllü sakat olan bir önermenin sonucu da çözümsüzlük olacaktır. Sınıf mefhumuna kapalı bir düşünce tarzı, baştan ölü doğmuş bir bebeğe benzer ve kimseye vaadedebileceği bir gelecek olamaz. Bunlar aynı zamanda, mücadeleyi, reformlar için mücadeleye indirgeyerek, uysallaştırıyor ve düzen içine hapsetmeye çalışıyorlar. Bunlara söylenecek pek söz yok, "sınıflarının kadını" denebilir.**

Bir takım çevreler de, sorunun sistem sorunu olduğunu kabul ediyor, fakat yaşayan sosyalizm'e getirdikleri bir takım eleştirilerle ve kadın sorununun özgüllüğünü kavrayamamaktan kaynaklanan bir takım nedenlerle, "bağımsız" (kimden bağımsız olduğunu bir türlü anlayamadık) bir kadın örgütlenmesi önererek, kendilerini sosyalist-feminist (bunu da anlamak çok güç, hem sosyalist, hem de feminist olmak çok güç olsa gerek, milliyetçilik ile ümmetçiliği sentezlemek kadar güç) olarak niteliyorlar. Bizce kadınların gerçek kurtuluşunu savunmak için "feminist" nitelemesine hiç mi hiç gerek yok. Tam aksine sorunu bulandırır. Ne eksik, ne fazla sosyalist nitelemesi yeter.

Şimdi de gelelim, çok kalın bir çizgiyle sosyalist çevrelerin bu konudaki eksikliklerine... Gerçeğini söylemek gerekirse, sosyalistler bu konuyu geçmişte şu veya bu oranda ihmal etmişler ve hareket noktaları doğru olmasına karşın, pratikte bir takım hatalara düşmüşler, kadın sorununun özgüllüğüne denk düşen kadın örgütlenmeleri yaratamamışlardır. Bugün de bu eksiklik ve aksaklıkların tamamen giderildiği söylenemez. Ancak değişik çevreler, değişik oranlarda bu eksiklik ve aksaklıkları bilince çıkarabilmişlerdir.

Bize göre, madem ki kadın sorunu özel mülkiyete dayalı toplumların sorunudur, kadınların tam kurtuluşu da bir toplumsal devrim sorunudur: Yani, kadın sorununun çözümü, işçi sınıfının devrimci dönüşümler ve sosyalizm için verdiği sınıf savaşımına bağlıdır. (İsteyenler, bize yine sınıf savaşımı sakızını çiğniyorlar diyebilir, demekte özgürdürler, çünkü onlar sadece küçücük klüplerini dönüştürmekle meşguldürler.) Sosyalistler, kadınların, ancak üretim araçlarının özel mülkiyetinin olmadığı, bir sınıfın diğer bir sınıf tarafından sömürülmediği ve tüm insanların toplumsal eşitliğinin hem yasal olarak, hem de pratikte sağlanmış olduğu bir toplumda kurtulabileceklerine ve maddi ve manevi yaşamın her alanına erkekler ile aynı düzeyde katılabileceklerine inanırlar. Fakat bu gerçek, kadınların reformlar için mücadele etmesinin gerekliliğini ortadan kaldırmaz. Kadınlar, eğitim olanaklarından erkeklerle eşit derecede yararlanma, eşit işe eşit ücret, kreş, çocuk bakım merkezleri v.s. gibi talepler için mücadele eder, fakat bunlara hapsolmamak ve kadının gerçek kurtuluşunun bir toplumsal devrim sorunu olduğunu unutmamak şartıyla...

Kadının gerçek kurtuluşunun sosyalizm de olduğunu düşünüyoruz. Ancak sosyalizmin, komünizm'e giden yolda bir mlerdiven olduğu gerçeğini gözönünde bulundurarak, sosyalizmin kadının kurtuluşunun önkoşullu olduğunu ve sosyalist toplumda da bu sorunun (maddi koşulları çözüldüğü halde) diğer sorunlarda olduğu gibi nicel olarak devam ettiğini ve mücadeleye devam edildiğini söylüyoruz. Çünkü iktidarın devralınmasıyla sorunlar bir çırpıda çözülmez, çünkü sosyalizm, insanları batırıp çıkardıktan sonra sosyalist yapabileceğin bir boya kutusu değildir. Çünkü, iktidarla birlikte, bin yıllarca üretim araçlarının özel mülkiyeti üzerinde temellenen bir zihniyet ve alışkanlıklar da devralınır ve bu zihniyeti ve alışkanlıkları, milyonların zihniyetini ve alışkanlıklarını dönüştürmek sanıldığı kadar kolay değildir, bir süreç ve eğitim sorunudur. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bazı malum çevreler, toplumsal dönüşümün evrelerini kavrayamadıklarından veya kavramak istemediklerinden, yaşayan sosyalizmin, dünya sosyalist sistemindeki bazı aksaklıkları da bahane ederek (ki bazı diğer konularda olduğu gibi, bu konuda da bazı öznel hatalar yapılmıştır ve genelde sosyalist demokrasinin olması gereken yerde olmamasından kaynaklanıyor. Aksi takdirde, her yapılan yanlışı, nesnelliğe sığınarak açıklamak, nesnel değil "nesnelci" bir tavır olurdu ki, nesnellik ile nesnelcilik farklı şeylerdir ve ikincisi idealizmdir.) Sistem ne olursa olsun kadının ezildiğini söyleyerek, sorunu cinsler arası savaşıma indirgiyorlar. Bunlara en güzel cevabı Lenin veriyor. Lenin, sosyalist devrimin kadınların kurtuluşunda belirleyici bir rol oynadığını söylemekle birlikte, sosyalizmin binlerce yılın kalıntılarını bir anda ortadan kaldırılabileceğini düşünmüyordu. 1920'de, işçi sınıfı hareketinin kadınlara ilişkin birincil görevinden sözederken, şöyle diyordu: "Yapılacak en önemli iş, kadınların toplumsal bakımdan üretici çalışmaya katılmalarını sağlamak, onları ev işlerinin köleliğinden azat etmek, mutfağın ve çocuk odasının sonsuz azabına bağlayan aptallaştırıcı ve aşağılayıcı boyunduruktan kurtarmaktır. Bu savaşım uzun sürecektir ve hem toplumsal tekniğin, hem de ahlâkın köklü bir şekilde yeniden kurulmasını gerektirmektedir. Fakat bu savaşım, komünizmin tam anlamda zafer kazanmasıyla son bulacaktır."(3) Engels bunu "komünizm aileyi bütünüyle özgür kılar" öncülüyle formüle eder. **Biz bu anlamda kadının tam kurtuluşundan şunu anlıyoruz: Kadının devlet yönetimine katılması, toplumun sevk ve idaresine katılmasının koşullarının yaratılması, ev işinin, ev kadınlığının meslek olmaktan çıkarılması, kadınların kendi bedenleri üzerinde söz ve karar sahibi olması, eşlerin birbirlerinden görece olarak bağımsızlaşması ve çocuklarla, ebeveynlerin birbirinden görece olarak bağımsızlaşmasını anlıyoruz.** Yazımızı büyük Rus Devrimci Demokratı TCHERNYCHEVSKİ'nin bir sözüyle bitirelim: "Tabiat tarafından kadına verilen muhakeme gücü ne kadar doğru, güçlü ve kavrayışlıdır. Ve bu muhakeme gücü onu reddeden, ezen, boğan bir toplum tarafından kullanılmadan duruyor. Eğer kadının zekâsı bir kenara atılmamış, yok edilmemiş, fakat aksine etken olabilmiş olsaydı, insanlık tarihi on misli hızla gelişirdi. (Ne yapmalı)

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

(1) Kadın ve Marxizm, Öncü Kitabevi Yayınları, 6. Baskı, 1979, Sayfa 16
(2) Sibel Özbudun, Niçin Feminizm Değil, Süreç Yay., Birinci baskı, 1984, Sayfa 7
(3) Günümüzde Kadınların Durumu, N.A.Kovalski, Y.P.Blinova, Konuk Yayınları, Birinci Baskı, Şubat 1978, Sayfa 12 (Not: Çeşitli kıtalardaki kadın hareketleri ile ilgili veriler de bu kitaptan alınmıştır.).

DİRENEN FİLİSTİN KAZANAN FİLİSTİN OLACAKTIR

1987'nin sonlarında, Filistin'in işgal altındaki topraklarında başlayan direniş hareketi, bir kez daha -ama belki direnmenin niteliği ve İSrail Siyonizminin sınır tanımaz barbarlığından ötürü- Filistin sorununu çok kesin birşekilde ve bütün canlılığıyla dünya kamuoyunun gündemine getirdi.

Kuşkusuz, Aralık 1987'de başlayan ve günümüzde de bütün şiddeti ve bütün coşkusuyla devam eden YENİ direnme hareketi, Filistin sorununun başlangıcı değildir. Filistin'in son çeyrek asırlık tarihi şanlı direnişlerle doludur. İstisnasız her Filistinli aile bu uğurda şehit vermiştir. Filistin'in her karış toprağı şehit kanıyla sulanmıştır. Buna rağmen yeni tarz direnme hareketinin, Filistin Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nde ve devriminde açık bir yer edinecek, mücadeleye ivme kazandıracak özellikleri vardır.

Birincisi; hareketin yegane katılımcı gücünün, işgal altındaki topraklarda doğup büyüyen gençliğin olması, dolayısıyla direnişçi bir gençlik yaratıyor olmasıdır.

İkincisi; direnme harekinin uzun yıllar sonra ülke zemininde gelişmesi ve ülkedeki sessizliği aşmasıdır.

Üçüncüsü; ve belki de en önemlisi genel olarak Filistin toprakları üzerinde mevzilenmiş olan FKÖ (Filistin Kurtuluş Örgütü) ya ülkede daha canlı örgütlenebilme ve mücadeleyi ülke zeminine kaydırma olanağını muhtemel hale getirmesidir.

Dördüncüsü; direnme biçimi nedeni ile Filistin davasının meşruluğunu bir kez daha tartışmasız bir şekilde dünya kamuoyuna benimsetmesi ve dünya kamuoyunu tereddütsüz filistinlilerin lehine harekete geçirmesi, İsrail'in tecrit çemberini daraltmasıdır.

Beşincisi; yine direnmede yakalanan motif sayesinde, İsrail'in Yahudi aydın ve emekçilerini harekete geçirmesi, Filistin ve emekçi Yahudi halkı arasında güven ortamının yaratılmasında yeni olanaklar oluşturmasıdır.

İşte bütün bu özellikleri ile değerlendirildiğinde, son ve ama yeni (nitelik bakımından yeni) direnme hareketinin, Filistin devrimi için yeni değerler, meziler ve olanaklar yaratacağı, Ulusal Kurtuluş sürecini derinleştireceği açık birşekilde görülmektedir. Son direnmenin Türkiye kamuoyunda tartışılan, kimi çevrelerce iddia edilen ve kitlelere yanlış mesajlar veren, hareketin "kendiliğindenciliği" ve "önderliği" sorununa da açıklık getirmek gerektiğini düşünüyoruz. Hareketin kendiliğinden ya da bir başka deyişle Filistinlilerin iradesi dışında başladığı doğrudur. Ancak bu kendiliğindencilik görelidir ve direnmeye vesile olan (ya da bardağı taşıran son damla) dört Filistinli'nin, siyonistlerce katledilmesine ilk gösterilen tepkiyle sınırlıdır. Sonraki ısrarlı ve kararlı tepkiler, anlamı bilinen bilinçli bir tutumun ifadesi olarak değerlendirilmelidir.

Hareketin önderliksiz ya da, önderliğin İslamcı güçlere olduğu yönündeki iddialarda ikna edici olmaktan uzak FKÖ'yü küçümseyici, FKÖ'nun Filistin halkının tek meşru temsilcisi konumunu yadsıyıcı, FKÖ'ya alternatif temsilciler -liderler yaratma arayışlarıdır. Her eylemde Yaser Arafat'ın resminin taşınıyor olması, kamp duvarlarının FKÖ imzalı sloganlarla süslenmiş olması ve daha önemlisi ABD Dışişleri Bakanı Schultz'un görüşebilcek bir tek Filistinli bulamaması, Schultz'un görüşmek istediği Filistinlilerin görüşmeyi reddederek "örgütümüz, temsilcimiz FKÖ'dur" biçimindekiyanıtları olayı kavramamıza yardımcı olması gereken veriler olarak kabul edilmelidir.

Başta da değindiğimiz gibi, henüz devam etmekte olan -ve devam edeceğe de benzeyen- son olalar Filistin sorununun orijini ve yaratıcısı değildir. Sadece bir sorunun kendisini herhangi bir şekilde açığa vurma yönündeki şiddetli arzusudur. Filistin sorunu on yıllardır sürüp gelmektedir. Ama ağırlığını 1948'de Filistin toprakları üzerinde emperyalistlerin açık onay ve desteğiyle kurulan Siyonist İsrail devletinin kurulmasını izleyen yıllarda hissettirdi. 1957 topyekün Arap-İsrail, 1973 Suriye-Mısır-İsrail savaş-

www.iskurdi.org

ları hep bu sorunun halkaları olarak gelişti.

Ve günümüzde de, Filistin sorunu tek olmasa bile Orta-Doğu'nun en önemli sorunlarından biri konumundadır. Filistin devriminin zafere ulaşması ya da bir başka deyişle, filistin sorununun devrimci tarzda çözümlenmesi, emperyalistlerin ve bölge gericiliğinin bölgedeki çıkarlarını ciddi bir şekilde sarsacaktır. İşte bu sarsıntı olasılığındandır ki, emperyalistler büyük bir telaşla, devrimci (!) çözümler önerme ihtiyacı duymaktadırlar.

Oysa Arap ülkeleri, ama daha çok da Ürdün, Mısır, Tunus gibi gerici ülkelerin tutumu sorunun çözümsüzlüğü yönündedir. Her şeyden önce, bağımsız demokratik ve özgür Filistin, Orta-Doğu'da gericiliğe karşı mücadelenin kalesi olacaktır. İkincisi gerici Arap iktidarlarının, Filistin sorununu kendi ülkelerindeki sınıf çelişmelerini gizleme, Yahudi tehlikesi! siyonizme karşı milli ve beraberlik demagojileriyle muhalefet isteme, kabullenme, biçimindeki politikalarına gerekçe olarak istismar etmeleri son bulacaktır. Filistin sorununu çözümlenmesiyle birlikte, istisnasız çoğu Arap ülkelerinde sınıf mücadeleleri keskinleşecek, içte sorunlar daha açık bir şekilde görülmeye başlanacaktır. Bu nedenler gerici Arap iktidarlarını, Filistin sorununa çözümlenmemesi ama küllenmemesi de gereken bir yaklaşıma zorlamaktadır.

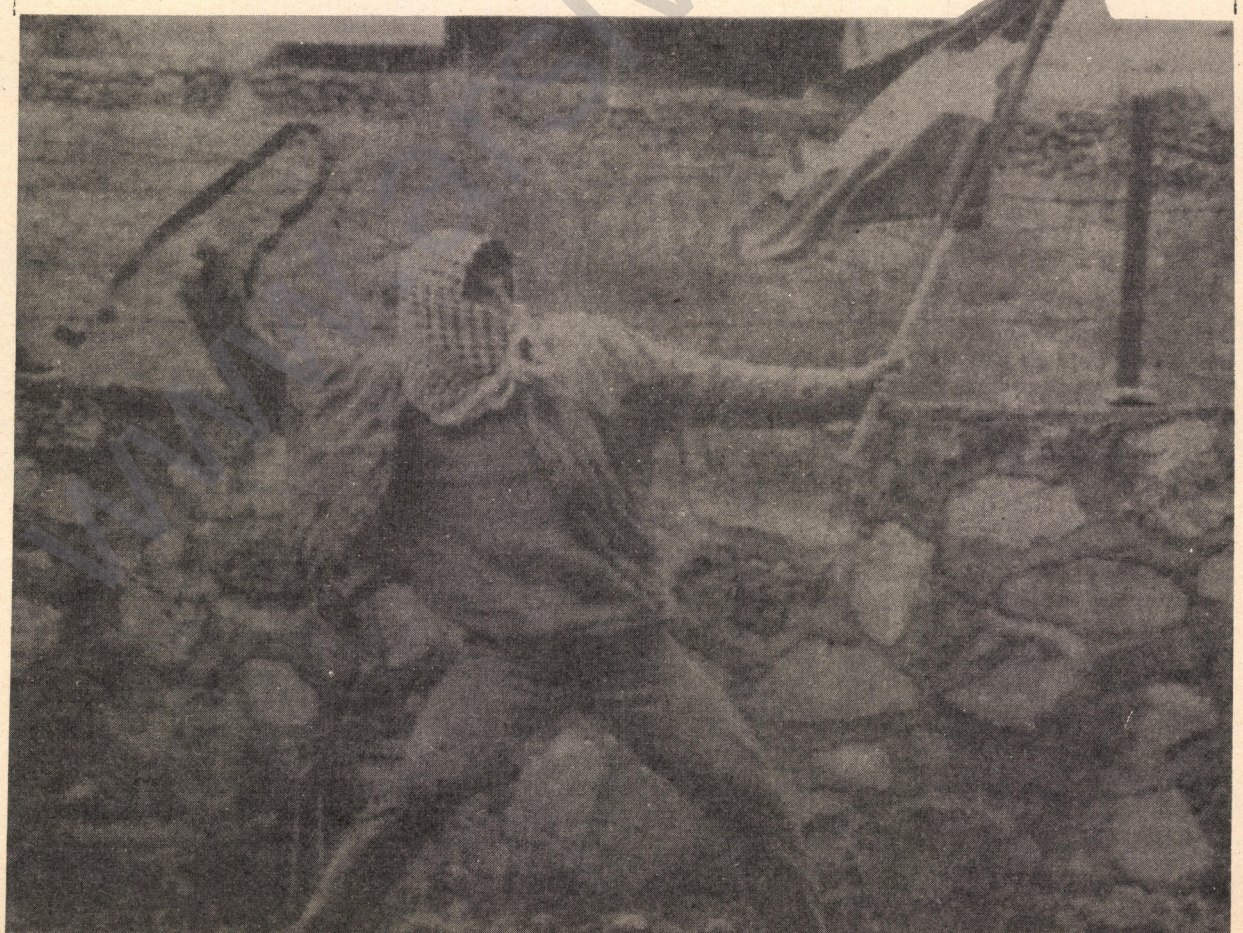
Ortadoğu genelinde kesin etkileri olabileceği şimdiden görülebilen, Filistin devriminin kendine özgü sorunları da vardır. Kanımızca Filistin Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ni oldukça ciddi birşekilde etkileyen sorunların başında;

a- Filistinli nüfusun çok çok önemli bir bölümünün ve örgütlü gücün (Örgütlenmenin çeşitli kurumlarının, askeri, siyasi, kültürel vb.) tamamına yakın bir bölümünün değişik Arap ülkelerinde ve Filistin topraklarının dışında mevzilenmiş olması, bu nedenle siyonist iktidarı dışarıda yürütülen mücadele ile yıkmaya zorlaması, ve son zamanlara kadar mücadeleyi işgal altındaki topraklara kaydırma yönünde ciddi ve ısrarlı cabalar göstermemesi, 70 sonrası, geliştirilen ve amacı aşan mücadele biçimiyle-dış mücadele- kendini sınırlandırması ve daraltması,

b- Yahudi emekçileri, aydınları ve işçi sınıfıyla işbirliği zeminini aramaması. Buna son dönemlerde, işbirliği ve dayanışma hattı yaratma yönünde eğilimler gelişiyor olmasına rağmen, Filistin devriminin ciddi bir zaafı da denilebilir. Oysa İsrail'de siyonizmin etki alanını aşmış, Filistin hareketine dost olabilecek küçümsenmeyecek bir birikim olduğu son olaylarda açıkça görüldü.

c- Filistin devrimini her an dumura uğratabilecek olan, Arap iktidarlarının Ortadoğu'nun kendine özgü kaygan politik zemininde, Filistin devriminden beklentileri, anlaşılmaz, ani tavır ve tutum değişiklikleri ve Filistinlileri sağladıkları desteği Demoklesin kılıcı gibi kullanma tehlikesi, her Arap devletinin kendi politikasına entegre olmuş bir Filistin hareketi yaratma istemi...

Ancak, bütün bu sorun ve zaaflara rağmen genel ve Filistin'in mücadeleci örgütleri ve FKÖ, 82'de yaşanan bunalım sürecini hızla aşan, emperyalistlerin, siyonizmin ve bölge arap gericiliğinin planlarını ve boyunduruk kementlerini yırtabilecek bir örgütlülük düzeyine geldiği açık bir şekilde gözlenmektedir. Ulusal Kurtuluşçuluğun gerekli gördüğü bütün alanlarda ve bütün araçlarla, kazanılması gereken mütefiklerini de kazanarak DİRENEN FİLİSTİN KAZANAN FİLİSTİN OLACAKTIR?

YAŞAMAK DİRENMEKTİR...

Yaşamak direnmekti onun için
Gözlerini açtığında
Savaşı gördü ilk
Ve barutu kokladı
Çiçek yerine...
Dört mevsim yazdı onun için
Sıcaktı, savaş sıcaktı çünkü
Özlem duydu bu yüzden hep
Şubat ve Nisan'lara
Doğduğunda savaşçı koydular ismini
Ve ismine uygun olarak savaştı hep
Ama nefret etti savaştan
Yaşam bu yüzden ona
Bir ön ad bağışladı
Artık barış savaşçısıydı adı
Bir amcası vardı
Yasef adında
Üç yaşında babasını
Beşinde annesini kaybetti
Yasef amcası bakıyordu artık ona
Çok şey biliyordu Yasef amcası
Yaşayan bilir o yaşamıştı
Çiçek resimleri yapardı ona
Ve resimlerden tanıdı çiçekleri ilk
Çok yer görmüştü Yasef amcası
Paris'i, Londra'yı ve Moskova'yı anlatırdı ona
Ordaki çocukları, oyuncakları ve parkları
Ve yıldızların ne kadar parlak
Göğün ne kadar saydam olduğunu
Yedisinde okumayı biliyordu artık
Amcası öğretmişti ona
"Bir şeftali bin şeftali"yi okudu ilk
Çok sevdi yazan amcayı
Çok şey öğrenmişti savaşcı
En önemlisi, sevmeyi öğrenmişti
Yaşamı doğayı ve insanları
Ve bunun için savaşmayı
Ve birgün...!
Ve birgün...!
Silah sesiyle uyandırdılar savaşçıyı
Kanı paslı insan artıkları
Kan kusuyordu koro halinde
Makineli tüfekler
Ve boylu boyunca uzanmıştı
Kanlı gömleğiyle Yasef amcası
Ve sabra!
Ve Şatilla!
Yok, insanlar
Bu kadar alçalamazdı
Kan bu kadar paslanamazdı
Diye haykırdı
Sıkılmış yumruğuyla savaşçı
Haykırdı savaşçı
Savaşacaktı, insanlar yücelsin
Birbirlerini sevsin diye
Yediveren gülü gibi
Açsın özgürlük çiçekleri
Savaş olmasın
Barış hava olsun
Tüm insanlar solusun diye...

CAN GÜLŞENOĞLU 15.1.1985

www.arsivkurdi.org

DEMOKRATİK KİTLE ÖRGÜTLERİ VE AKADEMİK-DEMOKRATİK MÜCADELEDE SOSYALİST PERSPEKTİF

Cemal ÖZÇELİK

Toplumun uzlaşmaz sınıflara bölünmüş olduğu ülkelerde bütün toplumsal olaylara sınıfsal açıdan yaklaşmamız gerekiyor. Çünkü bu toplumsal olaylar, sınıflar arasındaki mücadelelerden başka bir şeyi ifade etmiyor, sınıf mücadeleleri, başlıca ideolojik, politik ve ekonomik-demokratik mücadele biçiminde yansır ve bunlar farklı şeyleri kapsamakla beraber, bir bütünlük oluştururlar. Kapitalist toplumlarda sınıf savaşımının asıl sebebi, üretim araçları üzerindeki kapitalist özel mülkiyet ile üretimin toplumsal karakteri arasındaki çelişkidir, toplumun temel çelişkisini oluşturan bu çelişki, işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesinde netleşir ve diğer bütün mücadeleler buna bağlı olarak gelişir. Sınıf mücadelesinin zemininde ekonomik çıkarlar yatmaktadır. Ancak işçi sınıfı ve diğer emekçi kesimler temel ekonomik haklarını kazanmak için ilkin iktidarı ele geçirmeleri ve bu sebeple iktidar savaşımı anlamına gelen politik mücadeleye girişmelidir. Onların ekonomik ve politik mücadelelerine ideolojileri yol gösterir. Bu yüzden sınıf mücadelesi, ideolojik mücadele olmadan düşünülemez.

Örgütlenme tarzı ne olursa olsun, (en basit "fikir kulübü"nden siyasal bir partiye kadar) mutlaka sınıfsal bir karakter taşır. Bu açıdan sınıfsallık gözardı edildiğinde mücadele ve örgüt biçimi soyutta kalarak, anlamını yitirir. Örneğin, sosyalist bir kadının bir demokratik kadın örgütüne bakışı ile sıradan veya demokrat bir kadının bakışı farklı olmalıdır.

Toplumun mevcut sınıfları ve bu sınıflardan belli kesimlerin biraraya gelmelerinden oluşan tabakaların bireyleri, kendi çıkarları temelinde örgütlenme gereksinimi duyarlar. Örgütlenme tarzı, örgütlenmenin amacına ve dayandığı kitlenin nesnel çıkarlarına bağlıdır. İktidarı hedefleyen örgütlenmeler olduğu gibi, kitlesinin ekonomik-demokratik haklarını koruyup genişletmeyi hedefleyen örgütlenmeler devardır. Bu açıdan başlıca örgütlenme biçimleri olarak, politik ve ekonomik-demokratik örgütlenmeleri tespit edebiliriz. Örgütlenme tarzı ne olursa olsun, (en basit "fikir kulübü"nden siyasal bir partiye kadar) mutlaka sınıfsal bir karakter taşır. Bu açıdan sınıfsallık gözardı edildiğinde mücadele ve örgüt biçimi soyutta kalarak, anlamını yitirir. Örneğin, sosyalist bir kadının bir demokratik kadın örgütüne bakışı ile sıradan veya demokrat bir kadının bakışı farklı olmalıdır.

Yazımızın konusu ekonomik-demokratik örgütlenmeler (sendikal örgütlenmeler veya demokratik kitle örgütlenmeleri de denilebilir) ve bunun özgül bir biçimi olan öğrenci dernekleri olduğundan, ekonomik-demokratik mücadele ve buna denk düşen örgütlenmelerin genel konumuna değinelim:

Ekonomik-demokratik mücadele; işçi sınıfının, kapitalist baskıya, sömürüye ve gün geçtikçe artan oranda omuzlarına bindirilen "Ekonomik bunalım faturaları"na karşı, ilk ve tepkisel bir karşı koyuş biçiminde ortaya çıkmıştır. Başka bir deyimle, işçilerin ve toplumun diğer emekçi kesimlerinin henüz eşitsizliğin ve adaletsizliğin gerçek kaynaklarını bilince çıkaramadığı ve dolayısıyla kapitalist üretim araçlarına karşı öfkelerini dile getirme biçiminde şekillenen ilk mücadele biçimleridir. Kapitalistlerden öç alma duygusuyla üretim araçlarına saldırıp, tahribatlarda bulunan işçiler, süreç içerisinde sendikal örgütlenmeye giderek, baskı ve sömürüyü sınırlandırmak ve yaşam koşullarını olabildiğince (düzen koşulları içerisinde) düzeltmek amacıyla hareket etmeye başladılar. Ancak, politik bilincin henüz şekillenmediği bu dönemde, sendikal mücadeleler birbirlerinden kopuk ve yerel düzeylerde olduğundan, sınırlı bir etkiye sahiptiler ve kapitalistler tarafından "kolaylıkla" bastırılabiliyordu... İşçi sınıfı, bu mücadele süreci içerisinde "Kendisi için sınıf olma" bilincine ulaşmış ve yine (ideologları aracılığıyla) nihai kuruluş için politik örgütlenmeler kurup, kapitalizmin temellerine yönelmek gerektiğini kavramıştır. Bu yönüyle, politik mücadele, ekonomik mücadelenin doğal bir sonucudur. Ayrıca, yerel düzeydeki sendikalar (bu diğer demokratik kitle örgütleri için de geçerlidir) birleşip, federasyon ve giderek konfederasyonlar biçiminde örgütlenmeye başlayınca; daha örgütlü, daha güçlü ve kapitalistlerin uykularını kaçırtacak derecede yaygın-kitlesel bir mücadele başladı. Ekonomik mücadele, artık dar ekonomik-demokratik istemler çerçevesinde sınırlandırılmayıp, politik mücadelenin bir parçası haline geldi. Tabii ki bu durum (ekonomik mücadelenin, politik mücadelenin bütünsel bir parçası olması) bizim, sendikal örgütlenmelere siyasi misyonlar yüklememizi gerektirmez. Sendikal örgütlenmeler her halükârda kendi özgün misyonunu korur. Bu misyon, onların kendi kitlelerinin ekonomik-demokratik haklarını kazanma mücadelesi vermek ve bunun sonucu olarak elde edilen hakları korumak ve geliştirmektir. Bu yönleri ile sendikal örgütlenmeler siyasal partilerden ayrı olarak; sömürüyü, eşitsizliği ve kapitalist özel mülkiyeti ortadan kaldırmayı değil, bunların etkilerini sınırlandırmayı ve **heterojen** kitlesinin kısmi ekonomik-demokratik hak ve özgürlükler mücadelesini esas alır. Kitlesinin

heterojen yapısı da onların farklı sınıf ve tabakalardan gelmiş olmaları ve siyasi anlayışlarının çeşitlilik göstermesinde ifadesini bulur. (Aynı sınıfın üyelerini bir araya getiren işçi sendikalarındaki heterojenik, ideolojik birlikteliğin olmayışından kaynaklanır) ki, bu yönleri ortak payda olarak alınamaz. Yani ortak payda, temel sınıf çıkarları ve politik görüşler değil, kısmi ekonomik-demokratik çıkarlardır. Bu nedenle sendikal örgütlenmelerde hiçbir zaman politik anlayış ve istemler üyelik şartı olarak öne sürülemez. Asıl belirleyici ve örgütleyici öge, kitle tabanının mesleği ve bundan kaynaklanan ekonomik-demokratik (veya akademik-demokratik) istemlerdir. D.K.Ö.'lerde yalnız sosyalistler değil, aynı zamanda diğer devrimci, demokrat ve hatta faşist olmayan, rejimle uzlaşmamış herkes yer alabilir. Buradan temel kıstas, belirli noktalarda ortak çıkarlara sahip olup bu çıkarlar uğrunda mücadele etme ve örgütlenmenin gereğine inanmaktır.

Sendikal örgütlenmelerde gerçek sosyalist tavır; bu örgütlenmeleri bir yandan siyasal örgüt veya partilerle özdeşleştirip, buna uygun misyonlar yüklememek, öbür taraftan da bütünüyle politik mücadeleden soyutlamamaktadır. Ekonomik-demokratik haklar mücadelesi ancak politik mücadeleye tâbi kılındığında bir anlam taşır ve aynı şekilde, politik mücadeleyi pekiştirmenin bir aracı haline gelir. Bunu kavrayamayan bazı anlayışlar ya mücadeleyi dar ekonomik istemler çerçevesinde hapsedip sendikalizme saplanmakta ya da D.K.Ö.'lere siyasi misyonlar yükleyerek, kitlesinden soyutlanmasına yol açan anarko-sendikalizme saplanmaktadırlar.

Ekonomik-demokratik mücadele ile politik mücadele kuşkusuz aynı şeyler değildir ve farklı şeyleri kapsarlar. Ancak, aralarında derin uçurumlar yaratmamaya da dikkat etmek gerek. Sendikal örgütlenmelerde gerçek sosyalist tavır, bu örgütlenmeleri bir yandan siyasal örgüt veya partilerle özdeşleştirip buna uygun misyonlar yüklememek, öbür taraftan da bütünüyle politik mücadeleden soyutlamamaktır. Ekonomik-demokratik haklar mücadelesi ancak politik mücadeleye tâbi kılındığında bir anlam taşır ve aynı şekilde, politik mücadeleyi pekiştirmenin bir aracı haline gelir. Bunu kavrayamayan bazı anlayışlar ve mücadeleyi dar ekonomik istemler çerçevesine hapsedip sendikalizme saplanmakta ya da, D.K.Ö.'lere siyasi misyonlar yükleyerek, kitlesinden soyutlanmasına yol açan anarko-sendikalizme saplanmaktadırlar.

Sendikalizmde esas; ekonomik mücadele ile politik mücadelenin birbirinden soyutlanmasıdır. Sendikal örgütlenmelerin sadece **ekonomik haklar mücadelesi verdiği**, politikayla uğraşmanın sadece politik örgütlenmelerin görevleri olduğu (açık veya dolaylı yönden) iddia edilir. Burada, sendikal mücadelenin politik mücadelenin bütünsel bir parçası olduğu, aksi takdirde, işçi sınıfı ve bu temelde örgütlenmiş toplumun diğer kesimi için fazla bir anlam taşıyamayacağı ve egemen güçler tarafından kolayca denetime alınıp mücadelenin saptırılabileceği kavranılamamaktadır.

Anarko sendikalizm ise (özünde sendikalizmin farklı bir görüntüsüdür), pasifist, reformist anlayışlara "tepki olarak" ekonomik-akademik-demokratik haklar mücadelesini küçümsemekte ve sendikal örgütlenmelere, konumlarını asacak boyutta politik görev ve sorumluluklar yükleyerek, onları, politikleştirmeyi veya onlardan politik örgütlenmeler türemeyi öngörmektedir. Bu anlayışlar sendikal örgütlenmeleri ekonomik-demokratik zemindeki birlikteliğinden yola çıkarak, bu zemindeki mücadeleyi politik mücadele ile bağdaştıracağına, zemini kaydırıp bütünüyle politik bir zeminde politik bir mücadele ile bağı kurmaya kalkışmaktadırlar. Bu da sendikal örgütlenmelerin genel konumuna ters düştüğü gibi, depolitizasyonun alabildiğine boyutlanmış olduğu günümüz koşullarında, kitlenin somut durumuna ters düşmekte ve bu örgütlenmelerin, kitlesinden soyutlanıp bir avuç politikleşmiş insanın etkinlik gösterdiği alanlara dönüşmesine yol açmaktadır.

Ekonomik-demokratik mücadelenin genel kapsamı ve yaşamın değişik alanlarında bu mücadeleyi veren ekonomik-demokratik kitle örgütleri için geçerli tüm kurallar öğrenci dernekleri için de geçerlidir.

ÖĞRENCİ DERNEKLERİ VE AKADEMİK-DEMOKRATİK MÜCADELE

Öğrenci derneklerinin kitle tabanını oluşturan öğrencilerin, değişik sınıf ve katmanlara mensup ailelerden gelmiş olmaları, farklı dünya görüşlerine ve buna dayalı olarak da farklı siyasal görüşlere sahip olmaları, onların heterojen bir yapıya sahip olmalarını da beraberinde getirmektedir. Bir araya gelmelerinde asıl belirleyici ve örgütleyici öge, onların siyasal görüşleri değil, öğrenci olmalarından kaynaklanan ortak akademik-demokratik sorun ve çıkarlarıdır. Bu nedenle, derneğe üye olmanın temel koşulu, siyasi görüşleri değil, öğrencilerin akademik-demokratik çıkarları temelinde örgütlenme ve mücadele verme gereğine inanmış olmalarıdır.

Öğrenci derneklerinin kitle tabanını oluşturan öğrencilerin, değişik sınıf ve katmanlara mensup ailelerden gelmiş olmaları, farklı dünya görüşlerine ve buna dayalı olarak da farklı siyasal görüşlere sahip olmaları, onların heterojen bir yapıya sahip olmalarını da beraberinde getirmektedir. Bir araya gelmelerinde asıl belirleyici ve örgütleyici öge, onların siyasal görüşleri değil, öğrenci olmalarından kaynaklanan ortak akademik-demokratik sorun ve çıkarlarıdır. Bu nedenle, derneğe üye olmanın temel koşulu, siyasi görüşleri değil, öğrencilerin akademik-demokratik çıkarları temelinde örgütlenme ve mücadele verme gereğine inanmış olmalarıdır. Öğrenci derneklerinde bir araya gelecek olan öğrencilerin ortak siyasi görüşlere sahip olmaları beklenemeyeceği gibi, çeşitli siyasi görüşler, üyelik şartı olarak ileri sürülemez. Aynı şekilde, bu derneklere siyasi misyon da yüklenemez. Bunun anlamı; öğrenci derneklerinin (diğer sendikal örgütlenmelerde olduğu gibi) iktidar mücadelesi veremeyeceği veya iktidara alternatif bir siyasi hareketin siyasi-gençlik örgütlenmesi haline getirilemeyeceğidir. Ancak bu açıklamalardan, öğrenci derneklerinin politikadan bütünüyle soyut olduğu

sonucu çıkarılmamalıdır. Öğrenci dernekleri, politik olmayan ama politikayla da ilgilenen kitle örgütleridir diye biliriz. Öğrencilerin belirli siyasal eğilimlere sahip olmaları, kendi siyasi eğilimlerinin doğru olduğuna inanıp bunun propagandasını yapmaları doğal olduğu gibi, politika yapmaları ve egemen güçlerin meşrulaştırmaya çalıştığı "siyaset yasağı"na karşı durmaları da doğaldır. Ama eğer belirli siyasi eğilimler derneğe egemen kıldırılmaya ve geniş öğrenci çevrelerinin de siyasi eğilime paralel düşünmeye zorlanılsa, açıktır ki bu, yanlış ve doğal olmayan bir durum olur.

Öğrenci derneklerinin temel mücadele eksenini, akademik-demokratik mücadele oluşturur. Ne var ki akademik-demokratik mücadelenin ne anlama geldiği ve neyi kapsadığı da, doğrusu sorunun pek kavranılamayan temel yönlerinden birini oluşturmaktadır.

Akademik mücadele; bilimin egemen burjuva güçlerin tekelinde olması ve bunun, toplumun çok geniş bir kesimini sistemin çarklarını döndürmekten başka fonksiyonu olmayan insanlar haline getirilmesinde bir araç olarak kullanılmasına, bilginin ve bilimsel verilerin emekçi insanlardan soyutlanmış olup, onların gerçekleri kavramalarının önüne geçilerek bilimsel bilgi diye "hurafa"nın halka yutturularak beyinleri uyuşturma işlevi görmesine, eğitimin kapitalist-emperyalist sistemin ihtiyaçlarını karşılayacak bir temel üzerinde şekillemiş olması ve ulusal baskıya dayalı gerici-ırkçı-şoven-asimilasyonu bir içeriğe sahip olmasına karşı yükseltilmiş ve sadece öğrencilerin değil, demokrasiden yana bütün güçlerin içinde yer aldığı bir mücadeledir.

Üniversiteli gençliğin bu temel eksen üzerinde ve bundan kaynaklanan **tali** akademik sorunları da vardır ve akademik mücadele bu sorunlara karşı mücadeleyi de içerir. Üniversiteli gençliğin bu türdeki somut sorunlarını genel olarak şöyle sıralayabiliriz: Atılmalar, harçlar (haraçlar), barınma, beslenme, burs, kredi, sağlık, kültürel ve sportif faaliyetler, ders fazlalığı, öğretim üyelerinin eksikliği, laboratuvar ve ders uygulama alanlarının sınırlılığı, derslere devam etme zorluluğu vb.

Üniversiteli gençliğin, yine öğrenci olmaktan kaynaklanan ve akademik sorunlarıyla içiçe geçmiş demokratik sorunları da vardır. Bunlar temel olarak; öğrencilerin dernek kurma çabaları üzerindeki fiili baskılar ve keyfi uygulamalarla derneklerin tüzel kişiliğe kavuşmasını geciktirme-engelleme çabaları, derneklerin tek, merkezi-sendikal bir örgüt haline getirilmesinin önüne konulmuş yasal engeller, öğrenci derneklerinin değişik D.K.Ö.'lerle dayanışma içine girmesi veya öğrencilerin siyasi parti ve öğrenci dernekleri dışındaki diğer derneklere üye olmalarının engellenmesi, okullarda polis ile idarenin işbirliği yaparak, öğrencileri yıldırma girişiminde bulunmaları veya bu tutmuyorsa, onları okullarından uzaklaştırmak için asılsız iddialarla disiplin soruşturmalarının açılması vb. Bu nedenle öğrenci gençliğin vereceği mücadele sadece akademik değil, demokratiktir de Mücadelenin bu iki yönü birbirinden kopmazcasına içiçe geçmiştir ve ekseni sırf akademik değil, demokratikliği de içeren bir akademik mücadeledir. Yaygın olarak kullanılan deyimle akademik-demokratik mücadeledir.

ÖĞRENCİ DERNEKLERİNDE SOSYALİSTLERİN MÜCADELE PERSPEKTİFİ

Dikkat edilecek olursa, dernek üyeliğinde getirdiğimiz kıstas; öğrencilerin somut güncel sorunları temelinde bir araya gelme ve hak arama istek ve çalışmalarıdır. Ancak, akademik-demokratik sorunlar ve derneğin çalışma ilkeleri ile mücadele hedefleri toplumsal sorunlardan ve toplumsal mücadeleen soyutlanırsa; çözümsüzlük içerisinde çırpınıp durmaktan öteye geçemeyen "mücadele"lerle karşılaşırız. Çünkü toplumun hangi kesiminden olursa olsun (egemen güçler hariç tabii) sorunları genel toplumsal sorunlardan bağımsız değil, tam tersine onların birer bütünsel parçasıdır. Bu açıdan öğrenci dernekleri kendilerine özgü sorun ve çıkarlar temelinde örgütlenmekle birlikte, genel sorunların çözümüne de katkıda bulunacak mücadeleler vermelidir. Sorunun bu noktası çok önemlidir, çünkü bilinçli veya bilinçsiz olarak çarpıtılan ve sonuçta demokratik öğrenci hareketi'nin zarar görmesine yol açacak bir biçimde yorumlanabilen bir noktayı teşkil etmektedir. Öğrenci derneklerine veya geniş boyutuyla demokratik öğrenci hareketi'ne düşen görev; toplumsal sorunların çözülmesi doğrultusunda verilen mücadeleye öncülük etmek veya bu sorunların çözülmesi için gerekli önkoşul olan iktidar mücadelesi vermek değil, kendi özgün alanından (akademik-demokratik alan) yola çıkarak bu temeldeki güncel-somut ve genel, bütünsel sorunları çözme mücadelesi vermektir. Örneğin, eğitimin gerici-şoven, ırkçı ve asilimasyoncu özünden arındırılıp demokratik bir yapıya büründürülmesi için vereceği mücadele ile öğrenciler, kendilerine özgü bir alandan hareketle genel toplumsal mücadeleyle bütünleşmiş olurlar. Çünkü, eğitimin demokratikleştirilmesi mücadelesi, sırf öğrencilerin değil, bağımsızlık ve demokrasiden yana bütün güçlerin içinde yer alacağı bir mücadeledir. Bunu biraz daha açalım. Eğitim; toplumun ekonomik ilişkilerinden kaynaklanan ve bu temel üzerinde şekillenen üstyapı kurumlarından biridir. Uzlaşmaz sınıflara bölünmüş toplumlarda, diğer üstyapı kurumlarının olduğu gibi, eğitimin de amacı, ekonomik ve dolayısıyla politik egemenliğe sahip sınıfların çıkarlarına hizmet etmek ve toplumun ezilen ve sömürülen kesimlerini bu amaca göre biçimlendirmektir. Bu yönü ile emekçilerin egemen sınıflara karşı verdiği mücadele, onların çıkarlarına ters düşen sömürücü eğitim sistemine karşı mücadeleyi de içerir. Egemen burjuva güçler egemenliklerini uzun süreli

Eğitim; toplumun ekonomik ilişkilerinden kaynaklanan ve bu temel üzerinde şekillenen üstyapı kurumlarından biridir. Uzlaşmaz sınıflara bölünmüş toplumlarda, diğer üstyapı kurumlarının olduğu gibi, eğitimin de amacı, ekonomik ve dolayısıyla politik egemenliğe sahip sınıfların çıkarlarına hizmet etmek ve toplumun ezilen ve sömürülen kesimlerini bu amaca göre biçimlendirmektir.

kılmak için eğitim sistemini, dallarına tutunduğu emperyalist güçlerin çıkarlarıyla da uyumlu hale getirmeye ve yine bu amaçla feodal-gerici gelenek ve diğer kültür ögelerini diri tutmaya çalışır. Bu yönüyle de eğitim, yayılmacı ve gerici bir içerik taşır. Ezilen ulus ve ulusal azınlıkların mevcut olduğu devlet sınırları içerisinde ise, ezen ulus burjuvazisi bu alandaki sömürü ve sömürgesi politikasını haklı çıkartmak için ırkçı-şövenist ve asimilasyoncu bir politika güderek eğitimi de bu temel üzerinde şekillendirir. Ezilen ulus ve ulusal azınlıkların bağımsızlık ve halkların eşitliği için verdiği mücadele ile, ezen ulus emekçilerin verdiği demokrasi ve sosyalizm mücadelesi, eğitimin gerici-ırkçı şoven ve asimilasyoncu karakterine karşı savaşımı da içermek zorundadır.

Aynı şekilde öğrenci gençlik de, akademik-demokratik mücadelesini verirken bu alandaki sorunlarının gerçek anlamda ve köklü bir biçimde çözümlenebilmesinin, ancak, halkın gerçek demokrasisinin mevcut bulunaca-

ğı bir ortamda mümkün olacağını hiçbir zaman akıldan çıkartmadan, egemen güçlerden koparacağı tavizlerle yetinmemesi gerektiği, kazanılan hak ve özgürlüklerinin, sorunun yalnızca bir bölümünü oluşturduğunu bilmelidir. Köklü çözüm halk demokrasisi ile mümkün olmakla beraber, bu alandaki sorunların kısmen de olsa çözülmesi için mücadeleyi aksatmamak gerekir. Kimileri akademik-demokratik sorunların köklü çözümünün, halk demokrasisi ile gerçekleşeceği doğrultusundan hareketle, her şeyi devrim sonrasına erteleme yanılgısına saplanmaktadır. Bunun temelinde yatan mantık şudur: Nasıl olsa devrimle her şey çözülecek, o zaman, devrimi hedef alan mücadeleye katılalım, sonuçta akademik-demokratik sorunlarımız da çözümlenecek! Burada yanlış olan, devrimin temel sorunları, çözümleyeceği anlayışı değil, akademik-demokratik çıkarlar temelinde bir araya gelmiş örgütlenmelerin, devrimi hedefleyen bir mücadeleye sürüklenerek, onların gücünü aşan bir görevle karşı karşıya bırakılması ve güncel sorunlar için mücadelenin küçümsenmesidir.

Sosyalistler; her çeşit sendikal örgütlenmelerde olduğu gibi, öğrenci derneklerinde de kendi dünya görüşlerini kimseye dayatmamakla beraber, bunun propagandasını yapıp elden geldiğince en geniş kitlenin bu doğru perspektif doğrultusunda harekete geçmesini sağlamaya çalışırlar. Sosyalistler için, mücadelenin büyüğü küçüğü yoktur. Önemli olan somut koşullara denk düşmesi ve mücadelenin daha da ilerlemesine bir zemin hazırlaması ve boyutlandırmasıdır.

Sosyalistler; her çeşit sendikal örgütlenmelerde olduğu gibi, öğrenci derneklerinde de kendi dünya görüşlerini kimseye dayatmamakla beraber, bunun propagandasını yapıp elden geldiğince en geniş kitlenin bu doğru perspektif doğrultusunda harekete geçmesini sağlamaya çalışırlar. Sosyalistler için, mücadelenin büyüğü küçüğü yoktur. Önemli olan somut koşullara denk düşmesi ve mücadelenin daha da ilerlemesine bir zemin hazırlaması ve boyutlandırmasıdır. Sosyalist perspektife de uygun olarak, öğrenci dernekleri, mücadele yöntemleri ve güncel hedeflerini belirlerken, somut koşullardan hareket etmelidir. Halklarımızın ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerinin genel boyutu ile derneklerin kitleselleşme ve örgütlülük gücü, bu konuda temel kıstaslardır. Ve yine bu durum; hangi istemlerin ve hangi mücadele yöntemlerinin reformist, hangilerinin "sol", hangilerinin ise gerçek **devrimci** yöntem ve istemler olduğunu belirler. Mücadelenin belli bir evresinde devrimci olan bazı istemler, mücadelenin bir üst aşamasında reformist bir isteme dönüşebilir. Yine mücadelenin belli bir aşamasında radikal olan istemeler, mücadelenin belli dönemeçlerine devrimci istem niteliğine bürünebilir. Ancak bu konudaki anlayışımız her zaman için açık ve net olmalıdır: Öğrenci derneklerinde akademik-demokratik istemler için mücadele vermeyi, öğrenci sorunları için mücadele ile özdeşleştiren anlayışları reformist olarak görüyoruz. Mücadele her ne kadar bu temel eksen üzerinde şekillense bile, demokratik öğrenci hareketi halklarımızın genel sorunlarına karşı da duyarlı olup, bu konuda üzerine düşeni yerine getirmeli ve bunu yaparken de kendi misyonunu asmamaya özellikle dikkat etmelidir...

Bizce meşruluk yasallık değildir ama yasal olanakların sonuna kadar kullanılıp, mücadelenin daha kitlesel ve zararın asgariye indirileceği koşullar elden geldiğince zorlanmalıdır. Öğrenci derneklerinin örgütlülük ve kitlesiyle olan bağlarını doğru bir şekilde kavrayan, haklarımızın verdiği genel mücadelenin çıkarlarına ters düşmeyen ve demokratik öğrenci hareketi'nin güçlendirip mücadelesini bir üst aşamaya yükseltecek her eylem ve çalışma meşrudur ve desteklenmelidir.

Şimdi de mücadele süreci içerisinde ortaya çıkıp tartışmalara en çok konu olan bir sorunu (meşruluk) ele alalım: Şunu belirtelim ki, meşruluğu, yasallık çerçevesi içerisine hapseden anlayışlara karşı olduğumuz gibi, öğrenci derneklerinin yasal örgütler olduğu gereğini gözardı edérek, yasadışılık sevdasıyla, yasal olarak gerçekleştirilebilecek eylemleri, her halükârda yasadışı yapmaya kalkışanlara da karşıyız. Bizce meşruluk yasallık değildir ama, yasal olanakların sonuna kadar kullanılıp, mücadelenin daha kitlesel ve zararın asgariye indirileceği koşullar elden geldiğince zorlanmalıdır. Öğrenci derneklerinin örgütlülük ve kitlesiyle olan bağlarını doğru bir şekilde kavrayan, halklarımızın verdiği genel mücadelenin çıkarlarına ters düşmeyen ve demokratik öğrenci hareketi'ni güçlendirip mücadelesini bir üst aşamaya yükseltecek her eylem ve çalışma meşrudur ve desteklenmelidir.

ÖĞRENCİ DERNEKLERİ VE KÜRT ÖĞRENCİ GENÇLİĞİNİN ÖZGÜN KONUMU

Demokratik öğrenci hareketini, istem ve sorunlarını değerlendirirken; bir bütün olarak öğrenci gençliğin ortak istem ve sorunları yanında, **Kürt** öğrenci gençliğin ve çeşitli ulusal azınlıklardan gelen öğrencilerin özgün konumlarını da gözden uzak tutmamak gerek. **Öğrenci gençliğe yönelik bütün anti-demokratik uygulamalara ek olarak, Kürt öğrenci gençliği en temel haklarından biri olan; kendi ana dilleriyle (Kürtçe ile) eğitim yapma hakkından yoksun bırakılmışlardır. Tabii ki, bu istem ("ana dille eğitim" istemi) doğrultusunda verilecek mücadele sırf Kürt öğrencilerinin değil, kendisine "demokratım" diyen her Türk öğrencisinin de görevidir.** Bu istem doğrultusunda verilecek mücadele konusunda değişik çevrelerden olumlu veya olumsuz tepkilerin geleceğini düşünerek, istemin niteliği üzerinde biraz duralım: Yukarıda belirli bir istemin reformist veya devrimci olmasını belirleyen kıstasın, mücadelenin genel boyutu olduğuna değindik. Eğer bir istem günün somut koşullarına denk düşüyorsa ve bu istem doğrultusunda verilen mücadele genel mücadeleye ivme kazandırıp onu bir üst aşamaya yükseltiyorsa bu istem "küçük" de olsa, reformist değil, devrimci bir istemdir. Yok eğer bir istem, mücadelenin gelmiş olduğu düzeye uygun değil (düzeyin çok altında ise) ve mücadeleyi boyutlandırıp yükseltece-ğine mücadele düzeyini alçaltıp frenliyorsa, o istem devrimci değil, reformist bir istemdir.

Öğrenci gençliğe yönelik bütün anti-demokratik uygulamalara ek olarak, Kürt öğrenci gençliği en temel haklarından biri olan; kendi ana

dilleriyle (Kürtçe ile) eğitim yapma hakkından yoksun bırakılmışlardır. Tabii ki, bu istem ("ana dille eğitim" istemi) doğrultusunda verilecek mücadele sırf Kürt öğrencilerinin değil, kendisine "demokratım" diyen her Türk öğrencisinin de görevidir.

Sanırız bu gerçeğin kavranmamasına yol açan etkenlerden en önemlisi, reformlar için mücadele ile reformizmin birbirine karıştırılmasıdır. Ana dille eğitim mücadelesi kuşkusuz bir reform mücadelesidir. Ama bu mücadele süreci içerisinde bir araya gelecek olan Kürt öğrenci gençliği, ulusal bir bilinç kazanacağı gibi her türden ulusal-demokratik haklarını elde etmenin güç birliğinden, örgütlenmeden ve yurtsever devrimci direnişten geçtiğini kavrayacaktır. Bu istem bağımsızlık mücadelesinin bir kenara itilerek değil, onun bir parçası olarak ve nihai hedefle uyuşacak bir biçimde öne sürüldüğünde, reformist değil devrimci bir istem olur.

"Bizler belirli talepler için mücadele verirken, "burjuvazi taviz verir mi vermez mi?" anlayışıyla değil, bu talepler için mücadelenin, genel mücadeleye katkısının ne olacağı anlayışıyla bakmalıyız. Mücadele sonucunda bu talepler elde edilmeyebilir, ama insanlar bu mücadele süreci içerisinde eğitilebiliyorsa, belli sorunları bilince çıkartıp daha kapsamlı istemler için mücadeleye çekilebiliyorsa, işte bu, kazanımın ta kendisidir. Zaten reformların ve reformlar için mücadelenin amaç değil de araç olmasının anlamı da burada yatmaktadır.

Kimileri, "ana dille eğitim" istemini, ütopik bir istem olarak görür. Onlara göre bu istemi elde etmek mümkün değildir, çünkü, Türk burjuvazisi hiçbir zaman böyle bir tavizi vermeye razı olmayacaktır!.. Soruna böylesi bir bakışla yaklasmak, sorunun kavranılamadığına işarettir. Birincisi, reformlar verilmez, alınır. İkincisi, elde edilmesi için uğrunda mücadele verilen reformlar, amaç değil araçtır. Mücadelenin merkezine bu bakış açısı yerleştirilmediği takdirde sorunun kavranması mümkün olmayacaktır. Bizler belirli talepler için mücadele verirken, "burjuvazi taviz verir mi vermez mi?" anlayışıyla değil, bu talepler için mücadelenin, genel mücadeleye katkısının ne olacağı anlayışıyla bakmalıyız. Mücadele sonucunda bu talepler elde edilmeyebilir, ama insanlar bu mücadele süreci içerisinde eğitilebiliyorsa, belli sorunları bilince çıkartıp daha kapsamlı istemler için mücadeleye çekilebiliyorsa, işte bu, kazanımın ta kendisidir. Zaten reformların ve reformlar için mücadelenin amaç değil de araç olmasının anlamı da burada yatmaktadır. Reformlar için mücadele etmenin altında yatan mantık; mücadeleyi süreklileştirip daha da boyutlandırmaktadır. Bu bakımdan "ana dille eğitim" hakkı da burjuvaziden beklenen bir hak değil, uğrunda mücadele verilerek kazanılacak bir haktır. Burjuvazi bu hakkı vermemek için elden geldiğince ayak diretir, ama köşeye sıkıştığında, taviz vermek zorunda kalabilir. Tabii bazen de "suyunun ısındığını" görünce kelleyi kurtarmak için daha tavizkâr bir politika sürdürebilir. Başka bir deyişle, devrimci mücadelenin alabildiğine boyutlandığı ve egemen güçlerin saltanatının tehlikeye girdiği durumlarda, mücadeleyi frenlemek amacıyla belirli tavizler vermeye yanaşır, hatta çoğu kez kendileri teklif eder. İşte bu gibi durumlara da dikkat edip oyunlara gelmemek gerekir. Böyle bir aşamada reform talebinde bulunmak, boyutlanmış olan mücadeleyi frenleme rolü göreceğinden, reformlar için mücadele reformizm ile özdeşleşecektir... Oysa biz bugün böylesi bir durumla karşı karşıya değiliz. Uzun süren yenilgi, yılgınlık, dağınıklık ve depolitizasyon ortamından çıkış sürecini yaşamaktayız. Başta öğrenci gençlik olmak üzere, toplumun çeşitli kesimlerinde belli bir kıpırdanma, hak arama çabaları başlamıştır. Bunun yanında, en basit demokratik bir istem bile, karşısında jandarma dipçiği ve polis copunu görmektedir Kitleleri kucaklamayan, onları harekete geçirip mücadele saflarına katılmalarını sağlayamayan istemler, somut koşullarda çakışmayan, soyut sloganlar olmaktan öteye geçemeyecektir. Kaldı ki, en basitinden bile olsa yükseltilen belgiler, kendi başlarına yığınları mücadeleye çekmeye yetmeyecektir. Devrimcilere düşen görev, yığınlara sadece gidecekleri yolu göstermek değil, onların saflarında yer alarak, bilinç düzeylerini, psikolojik durumlarını, mücadele istek ve yeteneklerini ve hangi hedefler doğrultusunda mücadele etmeye hazır olduklarını kavrayıp, bu temelde güncel, somut hedefler tespit etmek ve yine yığınların bu mücadele içerisinde hem kendi deneyimlerinden dersler çıkarmalarını sağlamak hem de mücadelenin ileriki aşamalarının görevlerini kavratıp onları bu doğrultuda eğitmek, daha kapsamlı mücadelelere hazır hale getirmektir.

Ayrıca, bugünkü aşamada dernek çalışmaları ele alınırken, farklı yer ve koşullarda kurulmuş bulunan derneklerin özgül durumlarını da görebilmeliyiz. Örneğin, Diyarbakır ve Van'da kurulmuş olan bir derneğin konumu ile İstanbul, İzmir, Ankara gibi yerlerde kurulmuş bulunan derneklerin konumları aynı değildir. Her şeyden önce, karşılaştıkları tepki ve içinde kuruldukları ortam bir değildir. Bu da mücadele boyutunun ve kısmen de çalışma yöntemlerinin farklılığını beraberinde getirmektedir. İstanbul, İzmir gibi yerlerde öğrenciler yüzlerce, binlerce kişilik gösteri, toplantı ve yürüyüş eylemleri düzenleyebiliyorlarken, Diyarbakır, Van gibi yerlerde baskı dozajının fazlalığı nedeniyle bu tür mücadeleler henüz verilememektedir. Yani bir yerde güncel olan bazı istemler, başka bir yerde öğrenci kitlesi için, henüz ileri istemler olabilmektedir. Ancak durum hep böyle kalacak değildir. Öğrenci gençliğin, bütün baskı ve zorbalıklara rağmen, geçmişin mücadele deneyimi ışığında daha kararlı, daha bilinçli ve daha kitlesel bir mücadele yaratacağına inanıyoruz. Bu bölgelerdeki devrimci-sosyalist öğrenciler, bugünden yarına doğru uzanan bir mücadele hattı çizerek, küçük direnişler içerisinden, kapsamlı istemler çerçevesinde hareketlenecek kitlesel direnişlerin yaratılması ve günün acil istemleri ile yarının istem ve görevleri hakkında öğretici-eğitici bir ajitasyon-propaganda çalışması eşliğinde, öğrenci kitlesinin içinde ve bir adım ilerisinde yer alarak, öncülük misyonunu yerine getirmelidir. Bunun için, dernekler mücadelesinin özgün konumu gözardı edilmeden, devrimci-sosyalist gençliğin mücadelesiyle bütünleştirilmelidir...

Şimdi de son olarak, öğrenci derneklerindeki işleyiş ilkesini ele alalım:

ÖĞRENCİ DERNEKLERİ VE DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİK İLKESİ

Öğrenci derneklerinde işlerliğin sağlanması ve çalışmaların işbirliği ve disiplin temelinde yapılmasını sağlayan esas ilke; demokratik merkeziyetçiliktir. Bu ilkenin "Demokratik" ve

"Merkeziyetçi" yanları olmakla birlikte bu yanlar mekanik olarak bir araya gelip, "demokratik merkeziyetçilik"i oluşturmuyorlar. Bu iki yan, aynı madalyonun değişik yüzleri gibi algılanmazsa, ne soyut demokrasi ne de soyut merkeziyetçilik bir anlam taşır.(!)

Demokratik merkeziyetçiliğin demokratik yanı; örgütte, eleştiri ve tartışma özgürlüğünün sağlanması, bütün yönetici organların seçimle göreve getirilmeleri ve yine seçimle azledilmeleri, yönetici organların karar alırken, tabanın çoğunluğunun istemlerini yansıtmaları, kitle tarafından seçilmiş yönetim ve diğer üst organların çalışmalarının, yine, kitle tarafından denetlenebilmesi ve azınlık ile her bir üyenin haklarının korunmasıdır.

Görüldüğü gibi, sanılanın aksine, demokrasinin örgütte yerleşmesi için sadece seçimlerin yapılması yetmiyor. Önemli olan, öğrenci kitlesinin, özgür bir tartışma ve eleştiri ortamı içerisinde söz ve karar sahibi olması ve aynı şekilde yönetici organların, kitleye ve alt organlara hesap vermek zorunda olmasını da gerektirir.

Merkeziyetçi yan ise, azınlığın çoğunluğa uyması, alt organların üst organlara tâbi olması ve dernek üyelerinin, yönetici organlarca alınan kararlara uymak zorunda olmalarını gerektirir.

Yukarıda da değinildiği gibi, demokratik yan ile merkeziyetçi yan içiçe ele alınırsa bir anlam taşır. Örneğin, alınan kararların bütün üyeler tarafından sağlıklı bir biçimde uygulanabilmesi için, karar alma sürecinin demokratik olması gerekmektedir. Aynı şekilde, eleştiri ve tartışma ortamının olması ve azınlık haklarının korunması, azınlığın çoğunluğa uymasını kolaylaştırır vs. Derneklerdeki disiplin de, demokratik merkeziyetçilik ilkesi ile sağlanabilir. Disiplini öz olarak şöyle açıklayabiliriz: Eleştiri ve tartışmada özgürlük, eylemde birlik...

Demokratik merkeziyetçiliğin önemini kavramak için, onun hem iç işleyişin sağlanmasında hem de dışa yönelik işlevlerin yerine getirilmesindeki rolüne bakmak gerek... Sendikal örgütlenmeler, bu ilke temelinde örgütlenemezlerse, faaliyetleri birbirinden kopuk, bölük pörçük etkinliklerden öteye gidemez. Bu durumda, egemen güçlerin işine yarar ve onların örgütü kolayca denetimlerine alıp, amacından saptırmaları için elverişli bir zemin yaratır...

Toparlayacak olursak, **öğrenci dernekleri; akademik-demokratik istemler temelinde öğrenci gençliği örgütleyerek, kitlesinin mesleki çıkarlarını savunmak, haklarını korumak ve geliştirmek; Türkiye'deki eğitim sisteminin anti-demokratik içeriğine ve bilgi ile bilimin egemen güçlerin tekelinde bulunmasına karşı, eğitimin demokratikleştirilmesi ve üniversitelerin özerk-demokratik bir statüye kavuşması için mücadele vermek ve yine eğitimdeki gerici-ırkçı-şoven-asimilasyoncu etkilerinden hareketle, faşizme, emperyalizme, sömürgeciliğe, şovenizme ve feodal gericiliğe karşı verilen mücadeleye katkıda bulunma göreviyle karşı karşıya bulunan; demokratik merkeziyetçilik ilkesi temelinde örgütlenip, gücünü kitlesinden ve genel toplumsal muhalefetten alan, akademik-demokratik kitle örgütleridir.**

www.arsivakademi.org

Tek-Tip Öğrenci Dernekleri Yasa Tasarısı

NİSAN DİRENİŞLERİ VE BAZI SONUÇLAR

Yılmaz DERİNCE

Çoğu kez belirtildiği gibi 12 Eylül Türkiye'nin miladı oldu ve yazılar da bu belirlemeyle başlar oldu. "Milattan sonra" dağınıklık ve örgütsüzlük sonucu toplumsal muhalefet arasında uzun bir sessizlik dönemi başladı. Darbeciler gelişen ulusal ve toplumsal muhalefeti bastırmanın tek yolunun; işçinin, üretici köylünün, aydının, öğrencinin... varolan örgütlenmelerini dağıtmak ve tekrar örgütlenmemeleri için her türlü engeli yollarına diktirmekten geçtiğini kavramışlardı ve eğer örgütleneceklerse de, kendilerinin koyacakları (anti-demokratik) yasalar çerçevesinde örgütlenebileceklerdi.

Sendika ve dernekler yasası da bu anlayışla oluşturuldu. İlk başta toplumun değişik çevreleri tarafından; işçinin, öğrencinin bu yasalar doğrultusunda sendika veya dernek kurmalarına kuşkuyla bakıldı... İşçilerin bu yasalarla greve gitmelerinin anlamsız olacağı; hiçbir olumlu sonuç doğuramayacağı ve hatta patronların işine yarayacağı ileri sürüldü. Benzer iddialar öğrenci dernekleri için de geçerliydi. Öğrencilerin faşizmin egemen olduğu bir ortamda legal olarak örgütlenmelerinin; deşifrasyona yol açacağı, kaldı ki, dernekler kurulsa bile, öğrencilere bir fayda sağlayamayacağı ileri sürüldü. Tüm bu iddiaların yanlışlığını bugün pratik bize göstermiştir.

Dernekler ve sendika yasalarının çok kısıtlı olanaklar yarattığı doğrudur; ancak, mücadele etmeye niyetleri olanlar en ufak bir olanaktan bile faydalanıp haklarını elde etmesini ve genişletmesini bilmelidir. "Kısıtlı olanaklarla mücadele etmek faydasızdır" diyenler, mücadele etmeye niyetleri olmayanlardır. Sonradan bu iddiaların saçmalığı ortaya çıkınca, iddia sahipleri sanki daha önce böyle bir iddiada bulunanlar kendileri değilmiş gibi "en aktif" bir biçimde sendika ve derneklerde örgütlenmeye başladılar. Bunların yanında mücadeleyi dar çerçevede hapsetme anlayışında olanlar da vardı. Köklü istemleri için mücadele etmeye niyetleri olmadıklarından; kısıtlı olanaklar temelinde, kısıtlı haklar için mücadele, tam da onlar için biçilmiş kaftandı. Bu sebeple ilk olarak "kolları sıvayıp" mücadeleye atılanlar bunlar oldu. Öğrenci gençlik içerisinde atılmalara ve vizelere karşı, imza kampanyaları, toplu dilekçeler verme ve daha sonraları dernek kurma çalışmaları doğrultusunda bir kıpırdanma başladığında çeşitli öğrenci çevreleri de bu hareketlilik içerisinde yerlerini aldılar.

Öğrenci derneklerini kurma ve diğer çalışmalara karşı polisin, rektörlüğün ve valiliğin bütün baskı ve keyfi uygulamalarına rağmen büyük bir hızla devam edildi. Çeşitli fakülte dernekleri ilkin şehirler düzeyinde, sonra da genel çapta bir araya gelecek "platformlar" oluşturdu... Öğrenci dernekleri artık zapt edilemez bir hal almıştı. Mücadele günbegün boyutlanıyor ve boyutlandıkça da reformist eğilimlerin etkinlikleri yavaş yavaş kırılıyordu. Egemen güçlerin hesapları tutmamıştı, kendi kazdıkları kuyuya düşmüşlerdi. Onların düşüncesine göre bunun önü alınmalıydı. Polis copu, jandarma dipçiği, bürokratik engeller bir bir aşılmıştı, farklı bir engel yaratmak

www.devrimvakurdi.org

gerekiyordu, yaratıldı: Tek-tip dernekler yasası.

YASA TASARISI VE TEPKİLER

İlkin bu yasa tasarısını Meclis'e sunan İsmail Dayı "efendinin" kimliği üzerinde duralım: Bu zat, ırkçı-gerici Türk kültür ocaklarında yer almış, komünizmle mücadele derneğinin yayınını çıkarma görevini üstlenmiş ve vine yayıncılıktaki "maharetlerinden" dolayı Türk milliyetçiler derneğinde yayıncı olarak görev almış, Hitler'in 'Kavgam' isimli kitabını çevirtmiş, Aydınlar Ocağı kurucusu ve genel sekreterliğini yapmış, MC hükümetlerinin kurulmasında rol oynamış, gerici-faşist bir kimliğe sahiptir... Daha önceleri de, TV'de bira reklamı ve okul çevresinde satışlarının yasaklanması yasa tasarısıyla, çocukların ruhsal ve fiziksel sağlıklarını "koruma" amacıyla "Muzır Yasası"nın hazırlanmasında etkin rol oynamış, cuma günleri namaz dolayısıyla 2 saatlik tatilin ilan edilmesi için Meclis'e tasarı sunmuştur.

Bu zatın kimliği bizlere "öğrenci dernekleri yasa tasarısı"nın amacı hakkında bir ön fikir veriyordur sanırım. İlkin şunu belirtelim ki, bu yasa tasarısı, burjuvazinin kendi koyduğu yasaları çiğnemenin açık bir ifadesidir.

Anayasaya göre (33. madde) herkes önceden izin almadan dernek kurma hakkına sahiptir. Yasa tasarısı bu yönüyle Anayasa'ya aykırıdır.

"Tek-tip" dernekler tasarısı neleri öngörüyor?

Maddeler halinde değinelim:

1. Öğrenci gençliğin dernek kurma çalışmalarıyla elde ettikleri kazanımları gaspetmek. "Bu kanunun yayımı tarihinde Yüksek Öğretim Kurumları'nda mevcut öğrenci derneklerinin tüzel kişiliği kendiliğinden sona erer." (Geçici madde 1)

2. Dernekleri rektörlüğün iznine bağlamak, yukarıda da belirtildiği gibi bu Anayasa'ya aykırıdır.

3. Öğrenci dernekleri ile ilgili yasal mevzuatın, dernekler yasasına değil, YÖK mevzuatına bağlanması ve ona göre "işlerlik kazanması" öngörülüyor. Bu da derneklerin bağımsız örgüt olma yapısını bozup, YÖK'e bağlı bir alt birim haline getirilmesine yol açar. Ayrıca dernekler, "rektörün ya da yetkili kılacağı bir yöneticinin gözetimi ve denetimi altında çalışabilecekler" (ek madde 16, 7. fıkra).

4. Her üniversitede bir öğrenci derneği ve her fakülte, yüksekokul, konservatuvar, enstitü v.s. de ona bağlı şubeler öngörülmektedir. İlk bakışta, federasyon ve konfederasyonlaşmaya elverişli bir istemmiş gibi gözükmesine rağmen, daha yakından ele alındığında, öğrenciler ve öğrenci dernekleri arasındaki bağları güçlendirmek, ortak hareketliliği sağlamak değil, bu bağları zayıflatmak ve onları birbirinden soyutlama işlevini gördüğü hemen anlaşılır. Çünkü; bağımsız bir örgütlenmenin korunması temelinde oluşturulan merkezileşmeye aykırıdır ve demokratik değildir. Dernek kurma biçimi üzerine ek madde 16'nın 2. fıkrasında şöyle deniliyor: "Kurucu üyeler arasında üniversiteye bağlı Yüksek Öğretim Kurumları'nın her birinden en az bir öğrencinin bulunması zorunludur." Bu durumda dernek kurmak için, üniversitenin değişik illere dağılmış bütün fakülte, MYO, konservatuvar, enstitü... vb'den en az birer tane kurucu üye bulmak gerekecek ve eğer herhangi birinde (örneğin bir konservatuvarda) bir kurucu üye bulunamazsa dernek kurulamayacaktır.

5. Doğal üyelik getiriliyor. Doğal üyelik geçerli olduğunda, okullarda "aktif" olan öğrenciler dernek üyeleri değil, derneğe üye okullarda "aktif" olan öğrenciler, üye olmak istemeyen öğrenciler birer dilekçeyle başvurada bulunarak üyeliklerini iptal ettirebiliyorlar. Üyelik derneklerde çalışma isteğine değil, sırf öğrenci olmaya bağlanıyor. Derneğin hiçbir faali-

yetine katılmayan öğrenciler, yeri geldiğinde oy kullanarak yönetimin oluşturulmasında veya belirli kararların alınmasında rol alabilecekler!

6. Derneklerin ekonomik olarak YÖK'e bağlı kalıp çalışmalarının sınırlandırılması için, üyelik, aidat verme koşuluna bağlanmıyor (ek madde 16, 4. fıkra).

7. "Öğrenci dernekleri ve şubelerinin organları üye öğrenci tam sayısının yarıdan fazlasının oyu ile seçilir. Bu nisabi birer ay ara ile 2 genel kurulda temin edemeyen dernek veya şubeler kendiliğinden münfesih sayılır" (ek madde 16, 5. fıkra). İÜ, İTÜ, ODTÜ gibi binlerce öğrencisi bulunan üniversiteleri düşünün bir. Üye olmak istemeyenler hariç, geriye kalan binlerce kişinin yarısından fazlasını bir araya getireceksin (ki bunlar salonlara değil, ancak stadyumlara sığabilir) ve bu şekilde toplantı yapacaksın aksi takdirde dernek münfesih sayılacak! Depolitizasyonun, alabildiğine yoğun bir şekilde etkisini sürdürdüğü günümüz koşullarında zar zor birkaç yüz kişiyi bir araya toplayabilen dernekler düşünüldüünde, tasarının asıl amacının "yeni tipte" dernekler kurmak değil, öğrencilere dernek kurdurtmamak niyetini taşıdığını anlamak zor değildir. Kısacası mevcut dernekleri kapatmakla işe başlayacak olan tasarı, dernekler kurulduğunda da önüne bin bir türlü engel koyarak tekrar kapattırmayı öngörüyor...

Rejim uşaklarının sunduğu bu gerici faşist yasa tasarısına karşı öğrenci gençliğin tavrı, tasarıyı sunanların beklentilerinin tam tersi oldu. Tavır açık ne netti: Direniş. rejim uşakları, öğrenci gençliğin haklı mücadelesinin henüz tohum halinde olduğunu düşünerek, bu tohumun filizlenmesini engellemek amacıyla kolları sıvamışlardı. Başka bir deyişle "ateş bacayı sarmadan söndürülmeliydi." Oysa öğrenci gençliğin kitlesel bir biçimde ve her türlü yola başvurarak direnişe geçmesi "ateşin bacayı çoktan sardığı"nın da açık bir ifadesiydi. Rejim uşaklarının keyifleri kursaklarında kaldı.

Hemen hemen bütün bölgelere yayılan eylemler, öğrenci gençliğin kitlesel desteğiyle gerçekleştirildi. Bu eylemlere öğrenci gençliğin

saflarında oluşan grupların çoğu katılmakla beraber tavırlarda farklılıklar da vardı. Bu farklılık bazı kesimlerin çeşitli yerlerde eylemlere katılmamasına ve hatta eylem kırıcılığı yapmalarına dek uzandı. Yasa tasarısına bakış açısındaki farklılık beraberinde tasarıya karşı mücadeleye bakışta da farklılıklar yarattı, kimileri; yasa tasarısının, öğrencilerin yıllardır bin bir güçlükle elde ettikleri kazanımlarını bir çırpıda gaspetmeyi amaçladığını bilince çıkartarak, buna karşı gösterilecek tek doğru tavrın direnmek ve kazanılmış hakların korunması için mücadeleye atılmak olduğunda diretti. Kimileri ise, yasa tasarısına karşı olduğunu, tasarının öğrenci gençliği "yolun başına" döndüreceğini belirtmekle birlikte, dikkatleri tasarıya karşı direnişe geçme üzerinde toplayacağına, tasarıdaki boşlukları keşfedip bunlardan nasıl faydalanılabileceğini ön plana sürdü. Bu, yenilgi bayrağını hiç çarpışmadan havaya kaldırmaktan farklı bir tavır değildir. Örneğin Yarın Dergisi, Nisan 1987 sayısındaki "Demokratik öğrenci hareketine karşı yeni bir tertip" başlıklı yazıda, İsmail Dayı'dan şöyle bir alıntıda bulunarak yorumluyor: "Amacımız Anayasa'nın 13. maddesinde ifadesini bulan şartlar içinde öğrencilerin, kendi meseleleri ile meşgul olacak derneklerine sahip olmalarıdır. Kötü maksatlarla kullanılmasını önleyecek boşlukların değerli üyelerimizin katkısı ile önleneceğini umut ediyorum." Ardından şöyle yorumluyor:[1] "İsmail Bey, her şeye rağmen yasada boşluklar kalabileceğinden endişe ediyor... O boşluklar demokratik haklarda gerçekleştirilen tüm anti-demokratik kısıtlamalara karşın kalan boşluklar, toplumun ve demokrasinin hava delikleridir. İnsan, soluk yolu tıkandığında gırtlağına saplanan küçük bir enjektör iğnesinin deliğinden nefes alabiliyor. İnsanın yaşama tutkusu en küçük hava deliğini bile değerlendirebiliyor. Toplumumuzun demokrasi özleminin demokrasi tutkusunun en küçük boşlukları değerlendireceğine inanıyoruz."[2]

Görünüşte çok güzel görünen bu satırlarda ciddi bir anlayış çarpıklığı ve kafa bulanıklığı vardır. Yazıyı yazan Özgür Kavak arkadaş, boşluklardan faydalanmanın gereğini dile getirmekle birlikte, boşluklardan faydalanmayı demokrasi mücadelesinde izlenen yöntemlerin yalnızca bir parçasını oluşturduğunu göremiyor ve bu boşlukları varolan özgül koşulları dikkate almadan

"Toplumun ve demokrasinin hava delikleri" olarak değerlendiriyor... Topluma ve demokrasiye nefes aldıran, gerici-faşist yasalardaki boşluklar değil, toplumsal ilerleme ve demokrasiden yana tüm güçlerin kararlı mücadelesidir. Boşluklardan faydalanma, bu mücadelenin bir parçası (ama ona tâbi) olarak ele alınırsa bir anlam taşır ve o sayede "Toplumun ve demokrasinin hava delikleri" haline getirilir. Eğer boşluklardan faydalanma bahanesiyle asıl mücadele gözlerden uzak tutuluyorsa, boşluklar "toplumun ve demokrasinin hava delikleri" değil, demokrasi güçlerinin uzun mücadeler sonucu rejimin temelinde açmış oldukları, gedikleri tıkama işlevi görür.

Sorunu somut bir biçimde yasa tasarısı açısından ele alacak olursak; o dönemin asıl sorunu, yasa tasarısında boşlukların bulunup bulunmadığı, varsa bunlardan nasıl faydalanılacağı sorunu değil, üniversite gençliğinin her türlü baskı ve zorbalığa göğüs gererek elde ettikleri kazanımların nasıl korunacağı, yasa tasarısının nasıl geriletileceği idi. Bu sebeple dikkatler de tasarıdaki boşluklar üzerinde değil, direniş üzerinde toplatılmalıydı. Yoksa yasa tasarısında boşluklar bulunabilirdi ama o dönemde mücadeleyi boşluklardan faydalanmada somutlaştırmak veya dikkatleri onun üzerinde yoğunlaştırmak, asıl sorunu gözden uzak tutmaya yarayacak ve rejim uşaklarının ekmeğine yağ sürecekti. Ne yazık ki, 'yarın'ın bakışı bu yöndeydi. Bu bakış açısı pratikteki tavırlarına da yansıdı. Tabii şunu da belirtmek gerekir ki, bu yanlış eğilim her bölgede aynı boyutta yansımadı. Örneğin, yarıncıların Ankara ve İzmir'deki tavırları olumlu iken, İstanbul'da 14 Nisan yürüyüşünde eylem kırıcılığına varacak düzeyde yanlış bir tavır takındılar. Dahası, yürüyüş öncesinde öğrenci gençliğin bu meşru ve haklı eylem tasarısını, "aşırı uçların" bir eylemi olarak görüp bunun provakasiyona yol açacağını ve en ilginci, "kehanette bulunarak" eylemin kitlesel leşemeyeceğini iddia ettiler. Mücadelenin günümüz koşullarında zorunlu olarak içerdiği radikal özü kavrayamayıp yasal olmayan her eylemi "aşırı uçların" eylemi olarak görme hastalığına kapıldılar. Yarıncılar, öğrenciler arasındaki ilk kıpırdanmaların başladığı süreçte, "basit", güncel istemler temelinde yürütülen mücadelede koşullara ayak uydurdukları ve hatta çoğu yerde bir adım ileride oldukları halde, mücadelenin boyutlanmasıyla değişen koşullara ayak uyduramadılar ve sürecin gerisinde kaldılar. Daha önceleri kendilerine uygun gelen "kaftan" bollaşınca içinde kayboluverdiler. Ne demişler; kendisini aşamayan aşılır...

Öğrenci gençliğin saflarında bulunan bir diğer yanlış eğilim de "sol" sapma diyebileceğimiz eğilimdir. Bunlar dernekleşme sürecindeki küçük burjuva ürkeklik ve tedirginlikleri hakkında hiçbir özeleştiri vermeden ve bunu "çaktırmadan" hasır altı ettikten sonra dernekleşme sürecinde katedilen süreci sıfırlayıp, öğrencilerin "yalnız başına" döndürmeyi amaçlayan "tek tip dernekler yasa tasarısı" gündeme geldiğinde, adeta geçmişteki ürkekliklerini örtercesine "kolları sıvadılar." Eylemlere bakış açıları ve bu doğrultudaki tavırları küçük burjuva maceracı dünya görüşlerinin bir yansımasıydı. İşçi sınıfının mücadeledeki kesin belirleyici rolünü kavrayamadıkları için küçük burjuva öğrenci gençlere umut bağlayıp, mücadelelerini onların üzerinde şekillendirme eğilimine girmektedirler. Bunun en somut örneği, öğrenci derneklerine siyasi misyonlar yükleyip onu iktidar mücadelesinin bir aracı olarak görmelerinde yatmaktadır. Gençliğin ve özellikle öğrenci gençliğin mücadeledeki rolü gereğinden fazla abartılarak işçi sınıfının öncü güç alma rolüne gölge düşürmektedirler. Ayrıca genel toplumsal muhalefetin öğrenciler üzerindeki etkisini ve öğrenci hareketinin özünde bu genel muhalefetin bir parçası olduğunu, ondan etkilendiği-

ni ve ona tâbi olduğunu kavrayamadıkları gibi, olayı tersten (başaşağı) ele alıp, öğrenci eylemlerini "işçi sınıfı içinde dahi dönüşümler yaratacak" eylemler şeklinde değerlendirmeleri küçük burjuva ütopizminin ve gençliğe öncülük payeleri vermelerinin bir göstergesidir. Öğrenci gençliğin, toplumun en atılgan, dinamik ve olaylar karşısında ani tavırlar koyan kesimlerinden biri olduğu doğrudur, ancak durumu değerlendirirken, sırf biçimci yaklaşımlarda bulunmak yerine, o biçimin dayandığı kökleri de görebilmek gerekiyor. Öğrencilerin toplumun değişik kesimlerinden daha erken aktif mücadeleye atılmaları, onların öncü güç olmalarını beraberinde getirmez. Olayların bu şekilde değerlendirilmesi diyalektiksel mantığın değil, "düz mantık"ın sonucudur. Yani ilk eylem yapanlar "öncü" daha geç yapanlar "arkacı" olmuyorlar. Kaldı ki, öğrenci gençliğin mücadelesinin boyutlanması ile, işçilerin (Netaş, Derbi) grevleri ve çeşitli DKÖ'lerin (TAYAD, İnsan Hakları Derneği vs.) çalışmalarındaki yoğunlaşmaların dönemdeş oldukları gözlenmektedir. Bu tesadüfi bir durum değildir ve bize öğrenci eylemlerinin işçi eylemlerinden soyut olmadığını, ondan etkilendiğini ve sorunun salt bir öğrenci eylemleri dizisi olmadığını ve dolayısıyla bu eylemlerin "işçi sınıfı içinde dahi dönüşümler yaratacağı" türünden anlayışların saçma olduğunu göstermektedir... Lenin, 1908'de Rusya'daki öğrenci eylemlerini değerlendirirken şunları yazmıştı: "1908 Rusya'sında bir kitlesel öğrenci mücadelesinin başlaması bir siyasal belirtidir, karşı-devrimin getirdiği şimdiki tüm durumun bir belirtisidir. Binlerce ve milyonlarca bağ, öğrenci gençliği orta ve aşağı burjuvaziye, küçük memurlara köylülüğün belli kümelerine, din adamlarına vb. bağlar. Eğer 1908 ilkbaharında, Pyotr Struve tarafından temsil edilen eski kadet yarı-toprakağası birliğin hafifçe solundaki "Osvobazhdeniye Birliği"ni★ canlandırmak için çaba gösteriyorlarsa; sonbaharda gençlik kitlesi karışmaya başlıyorsa; kiralık kalemler, on kat kötülükle, okullardaki devrime karşı bir daha ulumaya başladıysa, alçak liberal profesörler ve kadet önderler o sevgili Ekimcileri hoşnutsuz eden grevlere, iktidardaki Ekimcileri "itebilecek" zamansız, tehlikeli, felaketli grevlere ağlayıp sızlıyorsa; bu, barut kutusunda yeni barut toplanmaya başladı demektir, gericiliğe karşı tepkinin başlaması **yalnızca** öğrenciler arasındaki bir olgu değil demektir!"

"Tek tip" dernekler yasa tasarısına karşı öğrenciler kitlesel ve kısmen kendiliğindenci bir biçimde tavır koydular. Bunların saflarında olayı bilinçli bir şekilde değerlendirip aktif olarak eylemlere katılan devrimciler ve sosyalistler de vardı. Bunlar çoğu yerde kitlenin tasarıya karşı kendiliğindenci tepkilerini bilinçli ve yarı örgütlü bir biçime büründürerek öncülük misyonlarını yerine getirmeye çalıştılar. Birçok şehirde seri bir biçimde yapılan eylemler iktidara geri adım attırdı ve **yasa** tasarısı geri çekildi... Öğrencilerin **mücadelesi** başarıyla sonuçlanmıştı ve bunda başta sosyalistler olmak üzere devrimci ve demokrat öğrencilerden tutun da "kendiliğinden" harekete geçen bütün öğrencilerin payı vardır. Bu başarı hiç kimseye maledilemez... Ne var ki bazı çevreler başarıyı kimseyle paylaşamayacak kadar bencil olduklarını kanıtladılar. Örneğin "Çözüm Dergisi" Nisan direnişleriyle ilgili yayınladığı özel sayıda:

"Burada şunu da belirtelim, devrimci gençliğin geliştirdiği mücadelenin başarısı yine tümüyle devrimci gençliğe aittir" diyor ve hemen ardından "samimi" bir biçimde yazıyı şöyle sürdürüyor: "(başarı) Ne şu dergiye, ne bu dergiye, ne de bu arada dergimize maledilebilir."[4] Yani bundan anladığımız, başarı "çözüm"ün değil, devrimci gençliğindir!.. Başarının "Çözüm Dergisi"ne maledilemeyeceğini "Çözüm"ün itiraf etmisene gerek yok. Zaten bilinen bir gerçektir. "Çözüm"ün Mart-Nisan 1987 sayısına baktığımızda, o dönemde güncel ve öğrenci gençliği çok yakından ilgilendiren bir sorun olan "tek-tip" dernekler yasa tasarısı üzerine tek bir kelimeye bile rastlamıyoruz. Bu da Çözüm'ün "bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde" "anti-faşist, anti-emperyalist" öğrenci gençliğin sorunlarına karşı ne kadar "duyarlı" olduğunu gösteriyor.

"Devrimci gençlik'e gelince... Acaba başarı; öğrencileri, dernek kurma çalışmaları sürecinde, icazetli dernek kurup "devrimcileri" deşifre edecekleri, burjuvazinin ekmeğine yağ sürecekleri vb. şeklinde suçlayan ve sonradan özeleştiri vermeyen kesime mi ait, yoksa mücadelede yer alan, genelde tüm öğrencilere ve onlara öncülük etme misyonunu yerine getirmeye çalışan sosyalist gençliğe mi? Sosyalist öğrenciler sürecin ta başından beri sorumluluklarını yerine getirmeye çalışıp her türlü engele rağmen dernek kurma çalışmalarına katılırlarken, "devrimci gençler" nerede idiler acaba? Süreç bir bütündür. Sürecin belli bir anında veya başlangıcında yapılan hataların tekrarlanmamasını sağlamanın ve kitleler karşısındaki dürüstlüğün biricik yolu öz eleştiriden geçer... Sorun öz eleştiri verilmediği gibi, eylemlerin devrimci gençlik'e maledilmesi ile de bitmedi. Eylemlerin gerçekten de kendileri sayesinde başarı kazandıklarını sanarak kendilerine öncülük payeleri çıkartmaya ve belirli anlayışlara sahip insanları derneklerden tasfiye etme eğilimine giriştiler. En kötüsü de fiili baskılara, tartaklamalara ve hakaret gibi davranışlara başvurmaları oldu... Bizce derneklerdeki grupların birbirlerine karşı tavırları her şeyden önce demokratik olmalıdır. Bizlerle aynı düşünceleri paylaşmıyor veya aynı tavırları koymuyor diye hiçkimseye fiili baskı uygurip, kitlenin gözleri önünde teşhir ların düşünce ve tavırlarını eleştirip, kitlenin gözleri önünde teşhir etmemize de engel değildir. Demokratik öğrenci hareketi içindeki sorunların eleştiri özeleştiri mekanizması temelinde çözüme kavuşturulması, hareketin disiplin ve eylem birliğinin de bir güvencesidir.

Tasarıya karşı gelişen tepkiler sırf öğrencilerle sınırlı değildi. Toplumun çok büyük bir bölümü tasarının anti-demokratik içeriğine karşı tavır aldılar. Bunların içinde öğrenci velileri, devrimci-

demokrat aydınlar, çeşitli DKÖ'-ler öğrencileri gönülden destekleyerek maddi ve manevi yardımlarda bulundular. Diğer bir kesim ise, genel eğilime bakarak, istemediği halde öğrencilerden yanaymış gibi görünmek istediler. Ancak davranışları ve yazılarıyla gerçek niyetlerini (dolaylı yönden de olsa) açığa vurmaktan geri kalmadılar. Öğrencilerin "haklı olduğunu" belirttikten sonra, eylemleri karalama, çarpıtma ve meşru zeminine saldırma ile özdeş sayılabilecek açıklamalarıyla öğrencilere "akıl hocalığı" yapmaya da kalkıştılar. Örneğin "boyasız basın"-dan Uğur Mumcu, Hasan Cemal gibi yazarlar; öğrencilere, yasaların dışına çıkmamaları gerektiğini, geçmişte öğrencilerin "yıkıcı ve bölücü mihraklara" alet olduğunu, bunların tekrarlanmaması için "kışkırtmalara" karşı dikkatli olmaları, güvenlik güçleriyle çatışmamaları!, bunun 12 Eylül öncesi anarşik ortama zemin hazırlayacağı, o günleri unutmamaları ve o günlere bir daha dönülmemesi için "aşırıya" kaçmamaları gerektiği vs. gibisinden vaazlar verdiler. Bu "demokrat" yazarların tarihsel kökenlerine indiğimizde aynı nitelikleri başka kimlikler içinde görebiliyoruz. Örneğin Rusya'da 1905 Devrimi'nin yenilgisinden sonra başlayan sessizlik ortamını yırtan öğrenci eylemleri başladığında liberal burjuva basını (bizim "boyasız basın" gibi) ellerine birer mendil alarak ağlayıp sızlaşmaya başlamışlardı. Lenin bunlar hakkında 1908'de şunları dile getirmişti: "Eskiden olduğu gibi, liberal basın, bu defa bazı Ekimcilerle birlikte; ancak gericiliğe yarayacak vb. vb. vb. yasadışı yollara başvurmamaları için öğrencilere yalvararak ağlayıp sızlıyorlar. Profesörler de, gericilik yolunu tutmaması ve "çalkantılarla bitkin düşmüş bir ülke"de, "reformların yardımıyla barış ve düzeni sağlamak" için mükemmel bir fırsattan yararlanmasını isteyerek hükümete yalvarıp ağlıyor ve sümüklerini çekiyorlar. Tüm bu nağmeler ne kadar kadim ve eskimiş, ne kadar bayağı. Ve geçen yüzyılın seksenlerinin sonunda, yirmi kadar yıl önce olanları gözlerimizin önünde ne canlılıkla diriltiyorlar!"[5]

EYLEMLER VE SONUÇLARI

Geçen yılın Mayıs ayı dergilerinde eylemler hakkında ayrıntılı bilgiler verildiğinden bütün eylemleri tek tek ele alıp "ikinci baskı" yapma gereğini görmüyoruz. Bizler eylemleri değerlendirirken bir bütün olarak ele alıyoruz. İmza toplama kampanyalarından tutun da açık kitle gösterilerine kadar bütün eylemler yasa tasarısının geri çekilmesinde kendince bir katkı sağlamıştır. Tabii bunların etkililik derecelerinin farklı olduğunu görebilmeli ve aralarında olaya damgasını vuran eylemi de netleştirmeliyiz. Bu direnişler zincirinin içinde hiç kuşkusuz, İstanbul Laleli'de yapılan "14'ın Nisan Yürüyüşü"nün ayrı bir yeri vardır. Hatta diğer eylemleri gözardı etmemek kaydıyla, belirleyici bir rol oynadığını da söyleyebiliriz. Bu açıdan yürüyüş üzerinde kısaca duralım.

14 Nisan günü "kulağı delikler" yürüyüşten önceden haberdar olduklarından, yürüyüşün engellenmesi için gerekli hazırlıkların yapılmasına önayak oldular. Toplantı yeri "Sultanahmet Meydanı" olarak bilindiğinden, çevik kuvvet polisleri geniş "güvenlik" önlemleri aldılar. Bu durum karşısında öğrenciler, eylemin güvenliğini sağlamak ve başarı şansını artırmak için, eylemin başlangıç yeri ve güzergahını değiştirdiler. Aksaray-Laleli kavşağında biriken yaklaşık 2000 öğrenci, kortej halinde sessizce Beyazıt'a doğru yürümeye başladılar. İÜ ana binanın önüne kadar gidip dağılacaklardı. Sessiz başlayan yürüyüş, Ruhi Su'nun (öğrenciler tarafından uyarlanmış şekliyle) "canlar" parçasının mırıldanarak söylenmesile devam etti:

Gelin canlar bir olalım
Öğrenci hakkını alalım
YÖK'e kulluk yetsin artık
Bu keşmekeş bitsin artık.

Ardından Zülfü Livaneli'den bir türkü:

Kısarlar sesini bağırmak isterler
Yarımdır, kırıktır sırça yüreğin
Aç yüreğini bir merhabaya
Kardeşim duymaz el oğlu duyar.

Bu sırada, atlatıldığını öğrenen çevik kuvvet polisleri, o hınç ve sinirli hava ile öğrencilerin yürüyüş güzergahına doğru gelerek Beyazıt Kütüphanesi'nin önünde korteji durdurdu. Ellerinde copları hazır bulunduğu halde öğrencilere dağılmaları için uyarıda bulundular. Öğrenciler; dağılacaklarını, ancak ilkin polisin dağılması gerektiği cevabını verdiler. Bunun üzerine polis, öğrencilerin üzerine copla saldırarak "belirli" öğrencileri gruptan koparıp götürmek istedi. Öğrenciler, arkadaşlarını vermemek ve polis tarafından götürülmemek için hep birlikte kenetlenmiş bir biçimde oturmaya başladılar. Polis, öğrencileri coplamaya ve aralarından "belli" kişileri almaya devam edince, öğrenciler, "İnsanlık onuru zorbalığı yenecek", "Öğrenci dernekleri kapatılamaz" ve "Sarı öğrenci derneği istemiyoruz" sloganlarıyla bu tutumu kınadı. Ardından geri çekilme zorunda kaldılar.

Polis rastgele 66 kişiyi yakalayarak gözaltına aldı. Sonradan bunlardan üçünün "yanlışlıkla" yakalandığı anlaşılınca salıverildiler. Öğrenciler gözaltında kaldıkları iki gün boyunca açlık grevine girdiler. DGM'ye sevkedilen 33 öğrenci hakkında tutuklama kararı alındı. Yaklaşık 10 ay devam eden mahkeme sonucunda 25 öğrenci 1.5 yıl hapis cezası aldı. Ancak bu ceza "öğrenci olmalarından dolayı" yarıya indirildi ve 5 yıl içerisinde bir daha böyle bir "suç" işlememek kaydıyla cezaları tecil edildi. Diğer sanıklar da delil yetersizliğinden dolayı beraat ettiler. Öğrenciler hakkındaki "deliller" aşağı yukarı aynı olduğu halde, bir kısmının ceza yemesi, diğer bir kısmının "delil yetersizliğinden" beraat etmesi, cezaların "tombaladan çekildiği" doğrultusundaki kuşkuları güçlendiriyor.

Kuşkusuz gözaltılar ve tutuklamalar bununla sınırlı değil. Ankara'da, İzmir'de, Diyarbakır'da buna benzer birçok olay yaşandı ve sadece yasa tasarısının geri çekilmesinde değil, demokratik öğrenci hareketinin ivme kazanıp bir sıçrama yaratmasında hepsinin tek tek rolü vardır."

Şimdi de eylemlerin sonuçlarını kısaca değerlendirelim:

1- Eylemler kitlesel ve meşru bir

zemin üzerinde bulunuyordu. Kendiliğindenci hareketlilik sosyalist ve devrimci öğrenciler tarafından biçimlendirilmeye çalışıldı. Ancak mahkemelerde eylemlerin istenilen düzeyde savunulamaması, örgütlülüğün yeterince sağlanamadığını gösteriyor.

2- Kimilerin iddia ettiklerinin aksine tasarı, Türkiye'nin AET'-ye başvuru sürecinde olması veya uluslararası konjonktür sebebiyle değil, öğrenci gençliğin kararlı mücadelesi ve toplumun geniş bir kesimi tarafından tepkiyle karşılanmasından dolayı geri çekilmiş-

tir.

3- Eylemler, rejimi ve kiralık kalemşörlerini tedirgin etti. Kalemşörler hızla yükselen öğrenci hareketini baltalamak için, eylemleri karalayıp "babacan" vaazlar verirken, resim bir iyi niyet gösterisi olarak yasayı geri çektiğini açıkladı. Oysa biz biliyoruz ki, tasarı bir lütuf olsun diye değil, mücadelenin ivmesinin düşürülmesi için geri çekilmiştir.

4. Eylemler başarıyla sonuçlandı. Öngörülen amaçlar (tasarının geri çekilmesi) gerçekleşti. Başarıyla birlikte öğrenciler kayıplar da verdi, yüzlerce öğrenci gözaltına alındı, yargılandı ve kimileri tutuklandı. Tasarı geri alındıktan sonra, gözaltı ve tutuklamaları protesto amacıyla eylemlere bir süre daha devam edildi. Ardından, polis, yenilgi, psikozu içinde öğrenci avına çıkarak yoğun bir baskı uyguladı... Okul yönetimleri de birçok öğrenci hakkında polisin verdiği bilgiler ışığında soruşturma açtı, bazı öğrenciler süreli, bazıları da "süresiz" uzaklaştırılma cezası"na çarptırıldı. Bütün bunlar öğrenciler arasında bir tedirginlik ve ürkekliğin doğmasına yol açtı. Bu sebeple daha sonraki oylarda yapılan eylemler beklenilen düzeyde bir kitlesellik kazanamadı ve çoğu kez becerisizlikle sonuçlandı.

5. Eylemler sürecinde, derneklerde büyük bir etkinliğe sahip olan sağ reformist anlayış, gösterdiği ikircimli ve tutarsız davranışlarla, kitleler nezdinde "deşifre" olarak tarihsel karakteri bir kez daha çürütüldü.

6. Öğrenci eylemlerinin en başta kendi öz gücüne dayandığı ve toplumsal muhalefetten uzak olmadığı, ancak onunla bağlaşık halinde bulunduğunda bir anlam taşıyacağı ve o oranda başarı kazanacağı ortaya çıktı. Bu da "sol" oportünist anlayışların öğrenci eylemlerini soyut ve abartılmış bir biçimde ele almalarının Öğrenci Gençlik hareketine hiçbir şey kazandıramayacağını göstermiştir.

Demokratik öğrenci hareketinin sağlıklı bir zemine oturtulması ve mücadelenin ulusal ve toplumsal muhalefetle bütünleşmesi için, sosyalist öğrencilere düşen görev, kitleleri pasifize eden sağ anlayışa ve onları meşru zeminlerinden kaydıran "sol" anlayışlara karşı, bilimsel sosyalist anlayış temelinde kapsamlı bir ajitasyon propaganda çalışması yürüterek her türden sapmanın etkinliğini kırmaktır.

Yazıyı bitirmeden önce çeşitli eylem biçimleri hakkında kısaca bir açıklama gereğini görüyorum. Çünkü bazı eylemlerin sonuçsuz kalmasının önemli etkenlerinden biri de, düşünülen eylem türü ile uygulamasının birbirini tutmamasıdır. Örneğin; "açık kitle göste-

rileri'', ''korsan'' eylem veya ''legal'' eylem olarak değerlendirilebilmektedir. Oysa bunların çeşitli ortak yönleri olmakla beraber ayrı eylem biçimleridir. Her yasal olmayan eylemi ''korsan'' olarak değerlendirmek, öğrenci gençlik arasında yaygın olan bir eğilimdir. 14 nisan yürüyüşü de genellikle ''korsan'' olarak değerlendiriliyor. Halbuki bu yürüyüş yasal olmamakla beraber, polisin engelleme çabalarına rağmen başlayan ve yine polisin dağılma uyarısı ve saldırma tehdidinde bulunmasına rağmen devam eden bir ''açık kitle gösterisi'' idi. Her yasal olmayan eylemi ''korsan'' olarak değerlendirsek, 18-20 Nisan günleri arasında Beyazıt Meydanı'nda başlayan ve sürdürülen açlık grevini de bu şekilde adlandırmamız gerekecektir. Oysa yüzlerce kişinin katıldığı bu açlık grevi yasal olmayan ama illegal da olmayan ''açlık kitle gösterisi'' idi. ''Korsan'' eyleme 16 Mart'ta, 16 Mart 1978'de sivil faşist güçlerin 7 antifaşisti öldürmesi olayını protesto etme amacıyla İstanbul'da yapılan eylemi gösterebilirim. Gazetelerden öğrendiğimiz kadarıyla (!) öğrenciler, İÜ anabinanın önünde geniş önlemler alan polisi atlatarak Fen-Fakültesi kapısının karşısında caddeyi işgal ederek, belirli sloganları atıp, hem eylemlerini sürdürme hem de "geri çekilme" amacıyla Kumkapı sokaklarına daldılar. Ardından da kendiliğinden dağıldılar. ''Korsan'' eylemler kitlesel yapılabileceği gibi dar sayıda insanla da yapılabilir. Ama ''açık kitle gösterisinde'' (adından da anlaşıldığı gibi) kitlesellik başarının kazanılması için canalıcı bir sorundur. Bu tür eylemlerin uygulama süreci değil, örgütleme süreci illegaldır genellikle. Ayrıca değişik eylem biçimleri uygulamada birbirlerine dönüşebilirler. Mesela yasal çerçevede içinde başlamış olan bir gösteri ''açık kitle gösterisi''ne dönüşebilir.

Öğrencilerin hangi eylem biçimini seçeceği özgül duruma bağlı bir şeydir.

---

1. Yarın dergisi, Nisan 1987, s.9.
2. a.g.y.
3. Lenin-Marksizm ve Gençlik Kural Yayınları, s.123.
4. Çözüm Dergisi, Mayıs özel sayısı, s.1.
5. Lenin-Marksizm ve Gençlik (s.118).

★ Osvobozhdeniye (Kurtuluş) P.S. Struve'nin yönetimi altında 18 Haziran 1902'den 5 Ekim 1905'e kadar yurtdışında yayınlanan Onbeş Günlük Gazete. O Rus liberal burjuvazisini savundu ve tutarlı olarak ılımlı tutarlı liberalizm düşüncelerini yaydı. 1903'te gazetenin etrafında Osvobozhdeniye Birliği kuruldu ve Ocak 1904'te son biçimini aldı (Marksizm ve Gençlik, s.314).

www.arsivakademi.org

SİYASAL TARİHİMİZDEN BİR KESİT

Fevzi BİLGE

Ülkelerin tarihinde, o ülke insanlarınca bilinmeyen, fakat bilinmesi halinde toplumsal pratikte yol gösterici ve tarih bilincinin, oluşmasında katkıları olabilecek büyük veya küçük birçok olay vardır. Elbetteki bu olayların bilinmemesinde birçok değişik faktör rol oynamaktadır. Bunlar bir yandan ülke aydınlarının çabalarının eksikliğinden, olaylara ve toplumsal pratiğe tarih bilinciyle yaklaşma gerektiğinin bilincine yeterince erişilmemiş olunmasından veya bildiklerini kendileriyle birlikte gömmelerinden, diğer yandan resmi ideolojinin (sömürge ülke ile ilgili tarihsel belgeleri) kamuoyundan gizlemeleri ya da çarpıtarak yansıtmaları gerçeğinde somutlanmaktadır.

Geçmişine kilit vurulmuş bir halkın, geleceği de ipotek altındadır. Bir halk -eğer ki geleceğini kurmak istiyorsa- geçmişinin kilit vurulmuş kapılarını tek tek kırmak zorundadır. Yoksa soyut birg elecek kurma ideali olamaz.

Bu yazımızda, siyasal tarihimizde büyük bir öneme sahip fakat birçok diğer olay gibi, aydınlarımız tarafından özüne değin bilinmeyen ve bugüne kadar nedenleri ve toplumsal sonuçlarıyla birlikte, ciddi bir değerlendirmeye tabi tutulmayan bir olaydan siyasi tarihimize "49'lar Olayı" olarak geçen bir olaydan söz edeceğiz.

Bundan 29 yıl önce, (17.12.1959) 49 Kürt aydını, hiçbir hukuki dayanak, hiçbir suç unsuru olmadan, MİT'in isteği üzerine tutuklandı. Yalnız tutuklanma öncesinde gazeteci Abdurrahman Efem Dolak'ın Irak sınırında yakalanmış olduğu ve bu 49 kişinin ismini verdiği ve bunlardan bazılarını tanıdığı iddia edilmiştir. Fakat bu iddia hiçbir zaman belgelenememiştir. Bu olay istihbarat raporlarına şöyle geçmiştir: "1958 yılında 49 Kürtçü lider tarafından Kürt İstiklal Partisi kurulmuştur. Kurulan bu partinin tüzüğünde, doğu vilayetlerini kapsamına alan, müstakil bir Kürt devletinin kurulması öngörülmüştür. Bu 49 Kürtçü lider, parti çalışmalarını büyük bir gizlilik içinde sürdürerek, bildiri ve broşürler bastırıp el altından dağıtmışlardır. Bu kuruluşun mensupları 1959 yılında bir pazar günü, Ankara'daki Gazi Çiftliği'nde ve İstanbul'da Büyük Adada toplanıp, partinin tüzük, program ve faaliyetleri hakkında görüşmeler yapmışlar ve bu gizli toplantıyı kamufle etmek için de davul zurna eşliğinde folklor gösterileri tertiplemişlerdir. Bu folklor gösterileri yapılırken, tenha yerlerde de partinin başkanı olan Av. Ziya Şerefhanoğlu başkanlığında toplanan üyeler tüzüğü okuyup aynı karara varmışlar ve partinin tüzüğünü kabul ettiklerine dair imza vermişlerdir.

Ziya Şerefhanoğlu, Ankara'da yapılan bu toplantıdan hemen sonra, aynı gün uçakla İstanbul'a hareket etmiş ve orada da aynı gaye için toplantı yaptıkları sırada, suçüstü yakalanmışlardır. Türk devletinin birlik ve beraberliğini yıkmaya çalışan bu 49 kişi, daha sonraki yıllarda siyasi Kürtçülüğü Marksis-Leninist çizgide yaymaya başlamışlardır. Bunlardan bir kısmı bugün bazı siyasal partilerde bu tip faaliyetlerini gizli bir şekilde sürdürmektedirler." (Türkiye'de Kürtçülük hareketleri ve İsyanlar-1. Cilt-Kon. Yay. Sayfa 229- Şadilili Vedat)

Fakat mahkeme tutanakları bu savları yalanlamaktadır. İddia edildiği gibi bu 49 kişiden çoğunun arasında bağlayıcı siyasal ilişkiler yoktu. Ancak bu tutuklamalar amaçsız, nedensiz değildi; ve siyasal bir nitelik taşıyordu. Peki bu 49 kişi niçin tutuklanmış ve niçin idamla yargılanmışlardı? Eğer iddia edilen savlar doğru değilse, olayın altında yatan gerçek nedenler nelerdi?

50'li yıllardan sonra Türkiye Tekelci Burjuvazisi, ve onun siyasal temsilcisi DP İktidarı gittikçe Emperyalist-Kapitalist sistemle bütünleşme politikasını hızlandırmıştı. Bu durum kısa sürede ekonomik ve siyasal bunalımların derinleşmesine neden oldu. Giderek derinleşen bunalım karşısında toplumsal muhalefet de güçlenmeye başladı. Toplumsal muhalefetin güçlenmeye başlaması ifadesini işçi ve öğrenci eylemlerinde buluyordu. İşte **"49'lar olayı, DP iktidarının, biryandan "milli birlik ve beraberlik", "dış mihrakların Türkiye üzerindeki emelleri" cinsinden beylik laflarla içteki muhalefet güçlerini, -işbirlikçi savıyla- kamuoyu önünde rencide etmek, bu güçleri bastırmak ve dikkatleri başka yere çekmek, diğer yandan "Komünizm tehlikesi var" imajını yaratarak**

www.arsivkurdi.org

"batılı dostlarından" dış yardım koparmak ve ekonomik krizi birazcık olsun hafifletmek amacıyla giriştiği bir operasyondur gerçekte. Bu yolla DP iktidarı bir taşla iki kuş vurmuş oluyordu. İçte "Kürtçülük propagandası", "ülke elden gidiyor" gibi teranelerle olayı bir kürtçülük olayı imiş gibi gösterirken, dış kamuoyuna da bunu Komünistleri temizleme operasyonu olarak yansıtmaya çalışıyordu. Bu olayla ilgili bir takım verileri o dönem yayınlanan Yön Dergisi, Akşam ve Cumhuriyet gazetelerinde bulmak olanaklıdır.

Aynı dönemde 49'ların tutuklanmasından önce, aslında bu olayla direkt bağlantısı olmayan fakat 49'ların tutuklanmasında ve Anti-kürt politikanın güdülmesine yönelik kamuoyu yaratılması açısından bahane olarak kullanılan bir olay oldu.

1959 Nisan'ında Kerkük'teki Türklerle Abdülkerim Kasım hükümeti arasında bazı olaylar geçiyor ve Türkler hükümete karşı isyan ediyordu. Deniliyor ki, bu olayda Kürtler Abrülkerim Kasım hükümetini destekleyip Türkleri öldürmüşler ya da onlara zulüm yapmışlardır. Bu iddialar Türkiye'deki bazı gazete ve kişiler tarafından ortaya atılmıştı. Biz bu iddiaların doğruluğu ya da yanlışlığı üzerinde durmayacağız; çünküyazımızın konusu bu değil. CHP Milletvekili Asım Eren bu konuda meclise yazılı bir soru önergesi vermiş. Önergede bazı sorular sormuş ve meclise bazı öneriler sunmuştur. Bu önerilerden biri bu olaya bir tepki olarak Türkiye'deki Kürtlere misilleme yapılması ile ilgilidir: "Madem ki Kürtler, Kerkük Türklerini öldürüyor, biz de Kürtlere karşı misilleme yapıp intikam almalıyız, Asım Eren'in bu önerilerine karşı İstanbul'da okuyan 102 Kürt öğrenci, hem Asım Eren'e, hem de CHP'ye telgraf çekerek olayı protesto ediyorlardı.

Türkiye'deki Kürt öğrenci ve aydınlar arasında baş gösteren uyanış, egemen güçleri ürkütmüş ve egemen güçler bu uyanışın gelişmesini önlemek için Kürt öğrenci ve aydınları üzerindeki baskıyı artırmışlardır. Dersim isyanından sonra Kürtlerin yaşadığı bölgelerde uzun bir sessizlik hakimdi. Egemen güçler bu sessizliğin bozulmasını istemiyor "Kürt sorununun" yine aktüelleşmesini ve özellikle sorunun sola kaymasını istemiyorlardı. Egemen güçlerin izledikleriyöntem Kürt aydın, yurtsever ve öğrencilerin gözünü korkutmaktı. 49'lar olayı işte bu politika zincirinin bir halkası; fakat ne ilk ve ne de son halkası idi.

Peki neden 49 kişi?

Hiç bir nedeni yok. Önemli olan kişilerin sayısı değil, operasyonun amacı idi. Bu 49 değil, 109 da olabilirdi. 49'lar tutuklandıktan sonra Harbiye Askeri Cezaevi'ne gönderildiler. Cezaevinde kaldıkları yerlere ölüm odaları denilmekte idi. Onlara büyük haksızlıklar, işkenceler ve eziyetler çektirildi. Bunun üzerine Doktor Şıvan (Dr. Sait Kırmızıtoprak) şöyle diyordu. "Tecrit döneminde tutuklular çocuklarıyla görüştürülmüyordu. Polisin işkence aletleri, ışıksız hücreler, rutubetli her tarafı küf içinde, soğuk ve her biri bir mezar kadar küçük hücrelerde tutuldu, işkencelerden geçtik, maddi ve manevi baskıya maruz kaldık"

49'ların tutuklanmasından dört ay sonra bu "modern" işkencehanede Mardinli Ankara Hukuk Fakütesi öğrencisi EMİN BATU soğuktan ve rutubetli havadan dolayı hastalanmış, saatlerce kan kusmasına rağmen ilgilenen olmadığından şehit olmuştur. Bu da egemen güçlerin kürt aydınlarına karşı ne kadar "nazik" olduklarının göstergesidir.

Mahkemede 49 kişinin tümü için 125. maddeden dava açılmış ve idam istemiyle yargılanmışlardır. Daha sonra davanın seyri değiştirilerek 141-142 maddelere göre dava açılmıştır. Bu nedenin cezası 1 ila 3 yıl kadardı. Suçları bağımsız bir Kürt devletinin insa isteğiydi.

Dikkat edilirse, Türkiye burjuvazisi kürt olma ve komünist olmayı aynı kefeye koymuş ve tarihsel süreç boyunca anti komünist, anti kürt bir politika izlemiştir. Yani kürt doğmak bir komüniste verilen cezayı önceden "haketmiş" olmayı da beraberinde getirmiştir. Aşağıda 49'lar olayında tutuklanan kişilerin adları ve mesleklerini veriyoruz:

1- Şevket Turan (Lv. Bnb. Mardinli)
2- Ziya Şerefhanoğlu (Av. Yeni Türkiye Partisi, Bitlis Senatörü)
3- Koço Elbistan (Dr. Elbistanlı)
4- Sıtkı Elbistanlı (Hukuk Fak. Öğrenci)
5- Necdet Özankara (Hukuk Fak. Öğrenci)
6- Şehabettin Septioğlu (Ziraat Müh. Elazığlı)
7- Hasan Akkuş (Tüccar)
8- Naci Kutlay (Doktor)
9- Yusuf Kaçar (inş. teknikeri, Nazmiyeli)
10- Necati Siyahkan (Tıp Fak. Öğrencisi)
11- Esat Cemiloğlu (Ziraat Müh. Diyarbekir'li)
12- Yavuz Çamlıbel (Subay)
13- M. Ali Dinler (Hukuk Fak. Öğrencisi)
14- Durdu Akkoyunlu (Tüccar)
15- Sait Elçi (Serbest Müh. Bingöl'lü)
16- Selim Kılıçoğlu (Öğretmen)
17- Ali Karanan (Avukat)
18- Sait Bingöl (İktisat Fak. Öğrencisi, Elazığlı)
19- Yaşar Kaya (iktisat Fak. Öğrencisi)
20- Sait Kırmızı toprak (Doktor Şıvan)
21- Haydar Aksu (Avukat)
22- Faik Savaş (Tıp Fak. Öğrencisi)
23- Fadıl Budak (Hukuk Fak. Öğrencisi)
24- Mustafa Direkçigil (Doktor)
25- Fevzi Kartal (Avukat-Van'lı)
26- Fevzi Avşar (Doktor)
27- Hasan Ulus (Müteahhit)
28- Halil Demirel (Subay)
29- Hüseyin çok (Tıp Fak. Öğrencisi)
30- Musa anter (Avukat-Gazeteci, Nusaybin'li)
31- Muhsin Şavata (Tüccar, Malatyalı)
32- Nazmi Balkaş (Ziraat Fak. Öğrencisi)
33- Ziya Acar (Hukuk Fak. Öğrencisi)
34- Ferit Bilen (Tüccar)
35- Mehmet Çiğdem (Doktor)
36- Mehmet Eydemir (Tıp Fak. Öğrencisi)
37- Abdurrahman Efendolak (Gazeteci)
38- Canip Yıldırım (Avukat, Diyarbekir'li)
39- Emin Kotan (Elektrikçi, Muş'lu)w
40- Ökkeş Karadağ (Çiftçi)
41- Turgut Akın (Hukuk Fak. Öğrencisi)
42- Mustafa Ramanlı (Hukuk Fak.Öğrencisi)
43- Mehmet Özer (Tıp Fak. Öğrencisi)
44- Feyzullah Demirtaş (Hukuk Fak. Öğrencisi, Elazığlı)
45- Samet Balkaş (Tıp Fak. Öğrencisi)
46- Cezmi Balkaş (Ziraat Fak. Öğrencisi)
47- Halil Yokuş (Müh. Öğrencisi)
48- Nurettin Yılmaz (Hukuk Fak. Öğrencisi, Mardin'li)
49- Medet Serhat (Hukuk Fak. Öğrencisi)

16 MART'I UNUTMADIK

16 Mart 1978'de faşist katillerce silahlı, bombalı saldırı sonucu katledilen 7 anti-faşist öğrencinin anısı, faşizme, sömürgeciliğe, emperyalizme karşı mücadelemize ışık tutuyor.

MEDYA GÜNEŞİ

Faşist katillerce katledilen **Hatice ÖZEN, Cemil SÖNMEZ, Baki EKİZ, Ahmet Turan ÖREN, Abdullah ŞİMŞEK, Hamit AKIL** ve **Murat KURT**

16 MART PROTESTOLARI

GECE

16 Mart katliamının 10. yılında faşist katilleri bir kez daha lanetlemek için Dünya Sineması'nda bir gece düzenlendi. Salonu dolduran kitle, 16 Mart ve tüm devrim şehitleri anısına bir dakikalık saygı duruşundan sonra 16 Mart katliamını temsil eden bir oyun sahnelendi. Bu gösteri, yoğun olarak, faşizmi protesto, alkış ve sloganlarıyla beraber gerçekleştirildi. Gecede dikkati çeken bir nokta da kitlenin coşkusuydu. Değişik çevrelerden gençlik dergilerinin temsilcilerinin katıldığı kısa bir panel de gecenın bir parçasıydı. Panele, Demokrat Arkadaş, Gençlik Dünyası, Güneşe Çağrı, Yarın, Yeni Aşama, Emek Dünyası dergileri ve Yunus Öztürk adlı bir konuşmacı katıldı. Konuşmacılar, 16 Mart'la ilgili düşüncelerini, faşizme bakış açılarını, geçmiş süreçle ilgili düşüncelerini ve bugüne bakış açılarını kısa bir şekilde açıkladılar. Gece, değişik müzik gruplarının söylediklerişarkılarla son buldu.

PROTESTO EYLEMİ

16 Mart 1978'de İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi önünde silahlı, bombalı saldırı sonucu katledilen 7 anti-faşist öğrencinin anısını yaşatmak ve faşizmi lanetlemek için, 2000 kişinin katıldığı bir eylem gerçekleştirildi.

Çevik kuvvet polislerinin Beyazıt Meydanı, Eczacılık Fakültesi önü ve çevrede yoğun bir önlem aldığının göze çarptığı 16 Mart günü, saldırının yapıldığı saat olan 13.30'a doğru Eczacılık Fakültesi önü tümüyle polisler tarafından doldurulmuştu. Öğrencilerin fakülte önünde bu saatte toplanacağı beklenirken saat 2'de Laleli'deki Kimya Fakültesi önünde biriken öğrenciler caddeye geçerek "16 Mart'ı unutmadık" sloganını atmaya başladılar.

Kısa bir süre gösteriye devam eden öğrenciler, eylem sona erdiğinde dağılmaya başlarken, orada bulunan az sayıda polisin müdahalesiyle karşılaştılar. Bunun üzerine, Kumkapı'ya doğru dağılan öğrenciler, kısa bir süre sonra tekrar biraraya geldiler. Böylece kalabalık bir kitle halinde Nişanca'ya doğru yürümeye başladılar. "Faşist katillerden hesap sorácağız", "16 Mart'ı unutmadık", "Faşizme karşı omuz omuza" sloganlarıyla yürüyüşü devam ettiren öğrenciler, Nişanca'da yürüyüşe son verip alkışlarla dağıldılar. Bu arada bir bölüm öğrenci de Laleli çevresinde eyleme son verdiler.

Yürüyüşten sonra, polisin çevrede yoğun bir aramaya geçtiği görüldü. Yürüyüşe katıldıkları gerekçesiyle 7 kişi gözaltına alındı. Fakat daha sonra hepsi serbest bırakıldı.

Böylece, öğrenci gençlik, faşist katillerce katledilen anti-faşist öğrencileri unutmadığını ve faşizmi lanetlediğini bir kez daha haykırmış oldu.

www.devrimsivasdi.org

Emek dünyası

1 MAYIS GELENEĞİ YAŞATILACAKTIR

Artık salonları aşmak, 1 Mayıs'ı alanlara taşımak zamanı gelmiştir. Bunun için DİSK yöneticileri, Türk-İş'e bağlı ve Bağımsız sendikaların ilerici yönetimleri ortaklaşa bir çaba içine girmelidir. Şimdiden işyerlerinde 1 Mayıs Komiteleri kurulmalıdır.

ABONE KARTI

MEDYA GÜNEŞİ

AYLIK HABER•İNCELEME•YORUM DERGİSİ

Lütfen Fotokopisini çekin

Adım: _____

Mesleğim. _____

Yaşım: _____

Adresim: _____

• **ABONE KOŞULLARI:** Yurt İçi: Yıllık 10.000 TL. (Türkiye İş Bankası A.Ş. Beyazıt Şubesi Hesap No: 2082543 • Cemal Özçelik **Yurt Dışı: Yıllık: 50 DM.**

www.arsiv.org

Anamın
Bir başka
Kesilir
Anamın
Yere düşüp dağılmışlı gözlerim.
Anama sus dediler, anam susu
Ben bağırdım!
Kuşları yarmışlardı.
Güller yaimuşlardı
Alıp sağalttım
Ben bebeklerime oyuncak yaptım
Anamın ellini dağladılar
Kement atıp yallarımı bağladılar
Bu dünya yiğit doyanır ancak
Boyle onursuzluk ağır geliyor
Kesilir bıyıklarıma da
Yoğa değil
FEVZİ BİR